

2021

É P Í T É S Z
É V K Ö N Y V
2 0 2 1

MAGYAR ÉPÍTÉSZ KAMARA

TARTALOMJEGYZÉK

Kedves Kollégák!	2
Kedves Kollégák, Kedves Olvasók!	3
Beszámoló a MÉK Elnökségének 2021. évi munkájáról	4
Beszámoló a MÉK Tisztújító Küldöttgyűléséről	10
„A legfontosabb kihívás a kulturális misszió” –	
Interjú Hajnóczi Péterrel, a MÉK elnökével	12
Magyar Építészet 10–20	16
„Az épített környezet szépségei”	17
ÉPÍTÉSZ/KUL/TÚRA	20
2021. évben díjazott szakmagyakorlók	22
Pro Architectura Díj 2021. évi díjazottjai	34
Budapest Építészeti Nívódíja 2021	44
2021. december 9-én ünnepélyesen átadták a 2020. és 2021. évi	
MÉK Sándy Gyula-díjakat	48
MÉK–MÉSZ Diplomadíj 2021 pályázat eredményei	49
Turi Attila Kossuth-díjas építész: Pályái-önvallomás	54
Interjú Erő Zoltán Ybl-díjas építésszel	57
Interjú Lente András Ybl-díjas építésszel	60
Interjú Bugár-Mészáros Károly Pro Architectura-díjas építésszel	62
Interjú Kovács Csaba Prima Primissima-díjas építésszel	67
Félix Zsolt DLA építész – Budapest Építészeti Nívódíja 2021	70
Mezős Tamás – Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetett	72
Interjú Laposa József Mőcsényi Mihály-díjas tájépítésszel	74
Zábránszky Pap Klára Főépítészekért életműkülöndíjas	77
Interjú Bánáti Béla építésszel a Média Építészeti Díja kapcsán	82
Hartvig Lajos építész gondolatai a Média Építészeti Díja kapcsán	85
Nagy Bálint építész (1949–2022)	88
Marosi Miklós építész (1942–2021)	89
In memoriam	90

KEDVES KOLLÉGÁK!

Az építész félistenként kezdte pályafutását, aztán pusztán kézművesnek tartották sokáig, elfogadták és olykor még glóriát is vontak feje vagy műve köré, végül – manapság – az a látszat, hogy befellegzett neki, és életének alkonyához ért. (Hajnóczy Gy.: Az építészeti tér genezise)

A 2019–2020-as számban már beharangoztuk a Magyar Építészet 10–20 című könyvet, amely gyűjteménye a 11 év színvonalas építészeti alkotásainak. A kiadvány 2021 őszén megjelent. Ez fényes cáfolata a bevezető gondolat pesszimista attitűdjének.

Szisztematikusan jelenik meg a Magyar Építész Kamara részéről egyre több és több kiadvány az építészeti kultúra tudatosítása, terjesztése érdekében. Ez természetesen mindig is csak a jéghegy csúcsát jelentheti, hiszen a műveltség nem változtatható egyik percről a másikra, hosszas, kitartó, és természetesen a nevelés alsó szintjén kezdődő munka hozhat eredményt ebben a kérdésben.

Számomra azért volt különleges a 2021. év, mert a köztársasági elnök a MAGYAR ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJE polgári tagozata kitüntetését adományozta nekem 2021. március 8-án.

Fotópályázatot hirdettünk és bonyolítottunk az év folyamán. Elnéztem más fotópályázatok eredményét, és megállapítottam, hogy kamaránkhoz illő témában újabb pályázatot hirdethetünk, hiszen legalább olyan jó eredményeket tudnak produkálni tagjaink is.

Az Évkönyv, hasonlóan az előző számhoz, bemutatja a Kamara tavalyi történéseit, főbb eseményeit, a tavaly díjazott építészeket, akik közül ismételten igyekeztünk minél többüket megszólaltatni, arra kérve őket, hogy a díjazott épületeiken túl beszéljenek magukról, mindarról, amit az építészet ma jelent számukra.

A 2021-es évről szóló évkönyvünk elkészült és itt van!

Az Évkönyv olvasásához jó szórakozást kívánok!

*dr. Hajnóczy Péter
elnök
Magyar Építész Kamara*

TISZTELT KOLLÉGÁK, KEDVES OLVASÓK!

Eltelt 1 év, újra itt az évkönyv. A 2021. évet bemutató évkönyv az előző dupla számhoz hasonló felépítésű. Igyekszünk bemutatni a MÉK életét, az elmúlt év díjazottjait, és mindazt, ami a 2021-es évet fémjelzi az építészeti közéletben.

Mint minden ilyen kiadvány, így ez sem tud teljes körű lenni, maradnak ki belőle események, történetek, de mégis segíthet majd az utókornak, ha el akar igazodni 2021-ben.

Az Évkönyv első részében beszámolunk a MÉK elnökségének 2021. évi munkájáról, valamint a 2021. szeptemberében tartott tisztújító küldöttgyűlésről, annak eredményéről. Olvashatunk egy interjút Hajnóczi Péterrel a MÉK régi-új elnökével, melyet az Építészfórum készített vele az újraválasztása apropóján. Bemutatjuk a 2021-ben megjelent Magyar Építészeti 10-20 című nagyon színvonalas kiadványt, amely az elmúlt évtized kortárs magyar építészetét ismerteti. Foglalkozunk a MÉK által

„Az épített környezet szépségei” címmel meghirdetett fotópályázattal, bemutatva a díjazottakat. Megismerkedhetünk egy sikeres, és szakmailag elismert programsorozattal, az ÉPÍTÉSZ/KUL/TÚRA projekttel, amelynek a keretében a szervezők épületlátogatások keretében mutatják be az érdeklődőknek a régió építészeti remekait.

A következő rész a 2021. évben díjazott szakmagyakorlókra foglalkozik. A felsoroláson túl bemutatjuk a Pro Architectura díjjal, a Budapest Építészeti Nívódíjjal, valamint a Diplomadíjjal kitüntetett alkotásokat.

Ezt követően megszólaltatunk néhány díjazottat, kérdezve Őket a pályájukról, az indíttatásukról, az építészet helyzetével kapcsolatos véleményükről. Ennek keretében „szólal meg” Turi Attila Kossuth díjas építész, Erő Zoltán Ybl-díjas építész, Budapest Főépítésze, Lente András Ybl-díjas építész, Bugár-Mészáros Károly Pro Architectura díjas építész, Kovács Csaba Prima Primissima díjas építész, Félix Zsolt DLA Budapest Építészeti Nívódíjas építész, Mezős Tamás Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetett építész, Laposa József Mőcsényi Mihály-díjas tájépítész, Bánáti Béla és Hartvig Lajos Média Építészeti díjas építészek, valamint Zábránszky Pap Klára Főépítészekért Életműkülöndíjas építész. Szomorú aktualitást ad Zábránszky Pap Klára interjújának, hogy Klárát a nemrégiben veszítettük el, pótolhatatlan úrt hagyva maga után mindenkiben, aki ismerte, tisztelte, szerette, így ez az interjú az utolsó megnyilvánulása felénk.

Az Évkönyvben búcsúzunk Nagy Bálint Kossuth díjas építésztől is, akivel a Kossuth díjról szeretnénk volna interjút közölni, és ehelyett jelenik meg Bálint Imre búcsúja Bálinttól, akit mint embert, mint építészt, mint a FUGA lelkét is tiszteltünk, szerettünk. 2021-ben veszítettük el a sokunk által nagyra becsült Marosi Miklóst is, akitől Turi Attila szavaival búcsúzunk.

Erről szól az Építész Évkönyv 2021-es száma, Kamaráról, építészeiről, építészetről, gondolatokról.

Lapozgassa mindenki jó érzéssel!

Tutervai Máttyás
főszerkesztő
MÉK alelnök

BESZÁMOLÓ A MÉK ELNÖKSÉGÉNEK 2021. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

A 2021-es év a Kamara életében az elhúzódó veszélyhelyzeti intézkedések, korlátozások árnyékában és az országos tisztújítás lebonyolításával telt.

A MÉK Elnöksége csupán néhány személyes ülést tudott tartani, a legelsőt csak ősszel. A 8 online **elnökségi ülés** mellett számos döntést hozott elektronikus, e-mailes szavazással is. Az elnökségi ülésekről szóló tájékoztatások beszámolók közzétételére 2020 óta kerül sor; ezt 2021-ben is folytatódtott, melynek során az ülésekről rövid összefoglalókat tettünk közzé honlapunkon, hogy az elnökségi ülések fő témáiról tájékoztatást adjunk. A kamara szerveinek, bizottságainak működését ebben az évben is sok esetben ún. elnöki intézkedések szabályozták a veszélyhelyzet ideje alatt, amelyre Korm. rendelet adott felhatalmazást.

Az év elején a kitűzött májusi küldöttgyűlést végül a veszélyhelyzet miatt személyes jelenléttel nem lehetett megtartani, így a hatályos szabályok szerint a beszámolók elfogadásáról az elnökségnek kellett döntenie, melyet később a szeptemberi küldöttgyűlés is elfogadott.

A választott tisztségviselők mandátuma 2021. november 10-én járt le. Mivel azonban félt volt, hogy a nyáron bevezetett korlátozások az őszi időszakban ismét visszatérnek, így a mandátum lejártához igazodó, novemberi tisztújítás helyett szeptemberben került sor a választásra. A Küldöttgyűlés külön határozatban rögzítette azt, hogy a 2021. szeptember 30-án megválasztott Magyar Építész Kamara tisztségviselői megbízásának 4 éves időtartama 2021. november 10. napjától 2025. november 10. napjáig tart.

A **küldöttgyűlés** előkészítése kapcsán ebben az évben három TET-ülés tartottunk, ebből kettőt az év elején online formában, majd augusztus végén a MÉK székházában rendeztünk.

A Magyar Építész Kamara a 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet **alapján jogosultsági vizsgát és beszámolót** tart a hozzátartozó szakterületek új szakmagyakorlóinak. A jogszabályi környezet és a bizonytalan pandémiás helyzet miatt nem tudtunk vizsgákat tartani az elején. A MÉK Elnöksége annak érdekében, hogy a szakmagyakorlókat ne érje hátrány, tevékenységüket folytathassák, méltányosságból átmeneti intézkedéseket hozott 2020-ban a veszélyhelyzet fennállásáig, amelynek meghosszabbítására is sor került. A MÉK elnöke ugyanakkor elnöki intézkedés keretében „extra” vizsgamenetet biztosított a szakmagyakorlóknak április–májusban.

A vizsgajegyzetek frissítésére áprilisban került sor.

A MÉK a kamarai tagok és a Területi Kamarák számára létrehozott **szakmai programokra vonatkozó hozzájárulási alagra ebben az évben is több pályázat érkezett.** A pályázat útján olyan projektek finanszírozhatók, amelyek a tagság szakmai továbbképzését, tájékoztatását szolgálják.

A kiírás értelmében a felhasználási területnek, szakmai feladatnak az építész szakmát érintőnek kell lennie, amely szélesebb körű (regionális, országos) érdeklődésre tarthat számot. Kamarai szervezet vagy gazdasági társaság működtetésére ez a szakmai munkát biztosító keret nem használható fel, működési költségek, bérek nem fedezhetők belőle. 2021-ben is két önálló pályázati forduló került meghatározásra, összesen 17 pályázat került támogatásra, amelyek közül területi kamarai kiadvány, könyv, szakmai nap, szakmai díj is szerepelt.

A tagság részéről a pandémia alatt felmerülő igény volt **az online szakmai továbbképzések** megszervezése a MÉK továbbképzéseinek lebonyolítására szolgáló TAKO rendszerében, amelynek informatikai fejlesztései még 2020-ban kezdődtek meg. 2021-ben összesen 7 online továbbképzést tudtak elvégezni a szakmagyakorlók mellett a téma iránt érdeklődők is.

A **tantermi kötelező továbbképzéseket** évek óta a MÉK szervezi mind Budapesten, mind a területi kamaráknál. 2021-ben nem tudtunk a veszélyhelyzeti korlátozások miatt vidéki helyszíneken képzés tartani, ősszel pedig csak két budapesti továbbképzés került megrendezésre, ezt követően a pandémiás helyzet nem tette lehetővé a szervezést.

Beszámoló a Kamara kapcsolatairól

A 2021. év a kamarai munka tekintetében is a Covid-19 jegyében, árnyékában telt. A tavaszi három és az ősszel kezdődött második hullám több mint fél évre korlátozta az operatív munkát, melyet az internet segítségével csak részben lehet pótolni. Az elmúlt év elnökségben végzett munkát elsősorban a kapcsolattartásban megmutató, a stratégiai helyzetkeresés és pozicionálás jelentette.

Tekintettel az Építészeti és Építésügyi Helyettes Államtitkárság új feladataira a 2014–2018 között megindított változások visszacsatolási tapasztalatszerzése, az esetenként előforduló anomáliák keze-

lése nehézkes. A törvények, rendeletek előkészítési fázisban történő egyeztetése változatos képet mutat, van ahol példaértékű, bizonyos esetekben nem történt meg.

A MMK-val folytatott korábbi évek párbeszéde a Beruházási Folyamatok Rendszere (BFR) és Tervezői Szolgáltatási Rendszer (TSzR) kimunkálása, vele együtt a díjszámítás – mint alrendszer – kidolgozása a feladatok mellérendelő, additív mérnöki felfogása okán megakadt, a generáltervezői felfogást és rendszerező irányt – úgy tűnik – a nem helyén értelmezett szakmai öntudat, identitáskeresés felélte. Ugyanez a helyzet a bejelentési tervek sokszor tartalmatlan épületgépészeti és elektromos rendszerleírásaival is: amíg az MMK ezt presztízs- és pozíciókérdésként és nem szolgáltatásként kezeli, nincs mód a megegyezésre, ezzel szemben viszont a jogosultságról szóló rendelet egyeztetésekor a két kamara egyeztetett anyaga került megküldésre a jogalkotó felé.

A MÉK Elnökségének képviselői részt vettek az Ybl-, a Pro Architectura- és a Mócsényi Mihály-díj Bizottság munkájában, az Országos Központi Tervtanácsban.

A MÉK-nek továbbra is kezdeményezni kell a „munkába adás rendszer” kidolgozását. A jelenlegi pályázati rendszer (310/2015 Korm. rendelet) nem idomul a gazdasági és kulturális elvárásokhoz, jellemző, hogy az évben alig fél tucat pályázat volt. Ezzel kapcsolatban egyeztetések történtek a közbeszerzéseket felügyelő kormányzati szervvel.

Az MMA Építőművész Tagozata folyamatos tájékoztatást kap a MÉK álláspontjáról aktuális kérdésekben, emellett informál a Magyar Építészeti Múzeum létrehozásának folyamatáról. Célunk, hogy a „szolgáltató múzeum” tevékenységében, működésében a MÉK, a kamarák minél nagyobb arányban vegyenek részt.

Sajnálatos módon a korábbi elnökség által ápolts és szervezett „Miskolci nyolcak” rendszeres havi informatív találkozók elmaradtak az utóbbi évben, 2021-ben azonban megkezdődött a találkozók újraindítása az MMA szervezésében. A járványhelyzet miatt három találkozóra került csak sor, melyeken – többek között – a szerzői jog kérdéseit vitattuk meg.

Beszámoló a stratégiaalkotással és kommunikációval kapcsolatos 2021-es tevékenységről

Már 2018-ban megkezdődött a MÉK hosszú távú stratégiájának meghatározása, kidolgozása. 2018. év végén a Küldöttgyűlés ezek közül kiemelt 3 témát:

- a tagdíjreformot,
- a szakirányú gyakorlat megszerzésének szabályozását, valamint
- az országos szakmafelügyeleti rendszer kidolgozását.

2019-ben a MÉK megkezdte a fenti stratégiai fejezetek feldolgozását, melyet a 2019. májusi küldöttgyűlés elé tárt. 2021-ben folytatódott az előkészítő munka, melyet lassítottak a járványhelyzetből adódó körülmények. Előkészítő egyeztetések folytak a szakmagyakorlat és a szakmafelügyelet témakörében, mellyel párhuzamosan továbbra is ki kell dolgozni, meg kell határozni a Területi Kamarákkal közösen a Kamara hosszú távú feladatait és céljait. A közelmúltban történt jogszabályváltozások miatt a szakirányú gyakorlat megszerzésével és a mentor-gyakornoki rendszer kidolgozásával kapcsolatos feladatok elvégzését fel kell gyorsítani.

2021 tavaszán a MÉK széles körű felmérést készített a tagjainak szakmagyakorlását érintő gazdasági kérdésekről. A cél az volt, hogy egyrészt a stratégiai célok meghatározásához megfelelő adatokkal rendelkezünk arról, hogy hogyan működnek a tervezőcégek, másrészt hogy a valós piaci helyzet ismeretében tudja a MÉK képviselni tagjaink érdekeit a tervezési díjakkal kapcsolatos belső szabályozásban, és a mindannyiunk számára elfogadható gazdasági környezet kialakítását célzó kormányzati egyeztetéseken. A felmérésre 1271 válasz érkezett, amely az aktív létszám 13,29%-a. Területi megoszlásban elmondható, hogy a beérkezett válaszokat illetően a vidéki területi kamarák esetében 17,4%-os volt a válaszadási arány, míg Budapest esetében 6,06%. Amennyiben a cégek létszámadatai alapján súlyozzuk a beérkezett válaszokat, abban az esetben a felmérés 1914 aktív tagra vonatkozik, amely a létszám 20,01%-a. A felmérés elérte a célját, hiszen a beérkezett válaszok aránya megfelelően reprezentatívnak tekinthető, ugyanakkor egyrészt törekednünk kellene ennek az arálynak a további javítására, illetve ez valahol jelzés is az inaktív 80%-nak, aki adott esetben kritizálja a Kamara aktivitását, miközben önmaga sem aktív.

A válaszokból kiderül, hogy a piaci szereplők 89,5%-a egyénileg, vagy 1–5 fős mikrovállalkozásként működik. Ez egy nagyon magas szám, amennyiben elfogadjuk, hogy a nagyobb munkákkal kapcsolatos versenyképesség bizonyos mértékig összefügg a piaci szereplők méretével, kapacitásával. Ismé-

telten megállapítható, ami már a 2020-as felmérésből is kiderült, hogy a hazai tervezőszervezetek meglehetősen kis létszámúak. Ezt fontos rögzíteni, mert csak azok a kormányzati intézkedések, gazdaságélénkítő csomagok tudnak közvetlenül segítséget nyújtani tagjaink számára, amelyek ebben a léptékben is elérhetőek, illetve a Kamara stratégiájának is ennek figyelembe vételével kell készülnie.

2021 decemberében a Magyar Építész Kamara felmérést készített a tagjainak szerzői jogot érintő ismereteiről annak érdekében, hogy a valós helyzet ismeretében tudja képviselni tagjai érdekeit a szerzői joggal kapcsolatos belső szabályozásban és a mindenki számára elfogadható jogi környezet kialakítását célzó kormányzati egyeztetéseken. A felmérésre 883 válasz érkezett be, a szerzői jogot érintő 2022-es feladatok meghatározása a válaszok kiértékelése segítségével történik.

2021 áprilisában a MÉK „Az épített környezet szépségei” címmel fotópályázatot írt ki. A pályázat célja az volt, hogy olyan képanyag gyűljön össze, amely jól reprezentálja Magyarország településeinek képét, értékeit 2021-ben. A beérkező pályaműveket a MÉK a településképp védelmével, a településképi arculati kézikönyvek népszerűsítésével kapcsolatos rendezvényein, nyomtatott és digitális kiadványaiban kívánja felhasználni. Pályázni négy kategóriában lehetett: Épített környezet / Építészeti részletek / Építészeti örökségünk / Kortárs építészet. A pályázatra fotókat és fotósorozatokat egyaránt be lehetett nyújtani. A pályázatra a rövid határidő ellenére közel 200 pályamű, 300 fotó érkezett. Köszönjük minden résztvevő munkáját, gratulálunk minden díjazottnak, és külön üdvözljük Manninger Dánielt, aki „Kápolna” című fotójával elnyerte a fődíjat (a fotón a Pannonhalma-Csedervölgyben lévő zárándokházhoz kapcsolódó kápolna látható, melyet Czigány Tamás, Papp Róbert és Cseh András tervezett).

2021 őszén jelent meg a MAGYAR ÉPÍTÉSZET 10–20, amely a MÉK kiadványa. A Magyar Építész Kamara elnöksége egyéves előkészítő és szerkesztő munka során közel 500 oldalas kiadványba rendezte a kortárs magyar építészet elmúlt 11 évében megvalósult, példaértékű alkotásokat, amelyek méltán öregbíthik hazánk elismertségét. Hisszük, hogy e válogatás a magyar kortárs építészet hírére viszi a világba, bemutatva mindazt a munkát és az abban testet öltő tehetséget, innovációt, amely Magyarországot és a külföldön élő magyar közösségeket gyarapítja. A kétnyelvű kiadvány egy időben jelent meg könyv és a Magyar Építész Kamara honlapján online formában. További célunk, hogy ezt követően a könyvhöz gyűjtött adatbázisra alapozva, a Magyar Építészeti Múzeum és Dokumentációs Központtal együttműködve – első lépésként a XXI. század – kortárs magyar építészetét bemutató, szintén kétnyelvű, folyamatosan bővülő honlap létrehozása, amely lehetőséget nyújt a részletesebb megjelenésre, kiegészülve olyan alkotásokkal, amelyek a területi korlátokhoz kötött kiadványunkból kimaradtak. Ez a virtuális katalógus felépítésénél fogva különböző kutatások adatbázisát is szolgálja majd, mindemellett egy kereshető, a legújabb dokumentációs elveknek megfelelő, egyedülálló archívuma lesz a jelenkori magyar építészetnek. A nyomtatott kiadvány a FUGA-ban és a MÉK titkárságán vásárolható meg.

Ugyancsak 2021 őszén jelent meg az ÉPÍTÉSZ ÉVKÖNYV 2019–2020. A több szempontból rendhagyó évkönyvben az előző kiadványokhoz képest a legszembevetőbb különbség, hogy ez az évkönyv 2 évet ölel fel. A másik különbség az előző évekhez képest az évkönyv tartalmában fedezhető fel. A korábbi években az évkönyv meghatározó részét képezték az aktuális év építészeti munkáinak bemutatásai. Ezt váltja ki az előzőekben ismertetett könyv. Kiadványunkban nem a köszöntő villantja fel a Kamara aktualitásait, hanem az évkönyv foglalkozik vele részletesebben. Ugyanakkor továbbra is bemutatjuk az érintett 2 év különböző formában díjazott építészeit, akik közül igyekeztünk minél többet megszólaltatni, arra kérve őket, hogy a díjazott épületeiken túl beszéljenek magukról, mindarról, amit az építészet ma jelent számukra. A kiadvány a MÉK-ben és a Területi Kamarák irodáiban elérhető.

Mint arról korábban beszámoltunk, a MÉK Elnöksége úgy döntött, hogy az Építész Közlönnyel és az Évkönyvvel kapcsolatos teendőket 2020-tól saját hatáskörben végzi. Az Építész Közlöny 2021-ben is ebben az új struktúrában jelent meg. Az új felépítésnek megfelelően minden számban kitértünk a MÉK híreire, tájékoztattuk a tagságot a jogszabályokkal, a járványhelyzettel kapcsolatos tudnivalókról, beszámoltunk az aktuális kulturális hírekről, kiállításokról, kiadványokról, díjakról. Mint ahogy azt korábban jeleztük, a megjelenő új Közlönyök minden esetben I–I fókusztemát jártak, járnak körbe, bemutatva az ehhez kapcsolódó építészeti alkotásokat, cikkekben elemezve az érintett témák különböző aspektusait. 2021 fókusztemái az alábbiak voltak:

- 2021/1.: Munkahelyek építésze, irodaépületek tervezése
- 2021/2.: Ökológia és klímavédelem az építészetben
- 2021/3.: Sport és a sportlétesítmények
- 2021/4.: A szakrális terek építésze

- 2021/5.: Oktatási terek építésze
- 2021/6.: Vendéglátás épületei (szálloda, étterem, fürdő)

A Fókusz témáink kapcsán ebben az évben is több olyan szerző írását üdvözölhettük a Közlönyben, akik nem szakmabeliként más szemszögből osztották meg a véleményüket az Olvasókkal. Ilyen volt Kurucz Regina a HuGBC részéről, Hajdú B. István sportriporter, dr. Beer Miklós nyugalmazott püspök, Wagner Tamás református lelkész.

A közlőny 2022-ben is ebben a struktúrában kíván megjelenni, bízva abban, hogy a járvány elmúltával újra egyre több rendezvényről tudunk beszámolni.

Beszámoló az Európai Építészek Tanácsa (ACE) 2021. évi munkájáról

Az ACE (Európai Építészek Tanácsa / Architects' Council of Europe, ACE) az egyetlen az európai építészeket – európai szinten – képviselő szakmai szervezet.

A szervezetet 1990-ben alapították Olaszországban. 32 tagországból jelenleg 46 szervezet (kamara és szövetség) alkotja az összességében 600 000 építésszt összefogó, képviselő tanácsot. A Magyar Építész Kamara több mint 20 éve van kapcsolatban a szervezettel, 2004 óta teljes jogú tag.

Makovényi Ferencet 2020-ban két évre választották meg ACE-elnökségi tagnak, a 2021-es év a második éve volt ebben a tisztségben.

Az egy év alatt 52 ülésen vett részt, melyből egy volt személyes részvétellel Brüsszelben, 2021. 10. 29-én, amikor az új elnökség megválasztása volt, a többi megbeszélés, konferencia internetes alapon történt.

Az intenzív terhelésre való tekintettel nem vállalta tovább az elnökségi munkát, az új elnök kérésére azonban továbbra is segíti azt, mint külsős szakértő. 2021-ben kidolgozott egy új működési szabályzatot és ügyrendet, melynek bevezetése már az új elnökségre marad.

2021 év végén csatlakozott egy európai uniós programhoz mint szakértő és zsűror: a SOAR-programhoz. A program célja, hogy az egyházi létesítmények biztonságáról foglalkozzon meg tervezési ajánlásokat és jó példákat gyűjtsön, melyekből kiállítás szerveződik. Ebbe a programba öt európai ország kapcsolódik bele, köztük Magyarország is.

Az új ACE-elnök Ruth Schagemann Németországból, akinek vezetésével a felálló új elnökség jó eséllyel fogja megújítani a szervezetet.

Az ACE-ben végzett munka és az utazás a MÉK számára semmilyen költséget nem jelentettek, az egyetlen utazást az ACE központi költségvetéséből fedezték. A MÉK számára csak a választáson szavazó delegáltak utazása jelentett költséget, de ezt az éves költségvetés tartalmazta.

Éves közgyűlés (GA 2021/1)

Az ACE rendes éves első közgyűlésére (GA21/1) 2021. április 23-án videokonferencián keresztül került sor, ahol a napirend szerint tárgyalt beszámolókat – az alátámasztó dokumentumok korábbi megismerése után – az ACE-tagszervezetek delegáltjai egyhangúan elfogadták. A GA21/1 napirendje és az azt alátámasztó dokumentumok az ACE honlapján elérhetők: ACE-website.

Ágazati tanulmány 2021

2021-ben az ACE hetedik alkalommal adta ki az európai építész szakma helyzetéről szóló ágazati tanulmányt. A felmérés eredményeit a szervezet felhasználja a szakmagyakorlók érdekében kifejtett érdekérvényesítésben a különböző európai fórumokon.

Az ágazati tanulmány az Európai Építészek Tanácsa (ACE) megbízásából kétévente készülő, az Európai Unió Kreatív Európa programja által társfinanszírozott felmérés, amely statisztikai, szociológiai és gazdasági adatokat gyűjt és elemez az európai építészekről, az építészeti piacról és az építészirodákról. A 26 európai ország 25 600 építészétől kapott válaszok alapján a tanulmány 2020-as kiadása új kutatási területekkel gazdagodott, így kétségkívül az európai építész szakmáról szóló legátfogóbb tanulmány, amely az építész szakma és az épített környezet iránt érdeklődők számára nélkülözhetetlen referenciaeszköz.

A magyar építészek a tanulmányhoz szükséges válaszadások tekintetében inaktívak voltak, kevés adatot szolgáltatottak az európai szintű felméréshez.

A Covid-19-válság az a kognitív szűrő, amelyen keresztül az ideji felmérés elkerülhetetlenül áttekin-
tésre kerül. A társadalmi és gazdasági költségek, a zavarok és a folyamatos bizonytalanság – minde-

gyik hatással van az idei eredményekre. A Covid-19 hatással volt az építészek munkamódszerére, a munkavégzésük helyére és egyáltalán arra, hogy egyáltalán dolgoznak-e. A járvány a magánpraxisok jelentős számú alkalmazottjának foglalkoztatását hátrányosan befolyásolta. A jövőbe vetett bizalom csökkent, mivel egyre több építész számított arra, hogy a következő 12 hónapban csökken a munkamennyiség. Azonban úgy vélik, az építészek jó helyzetben vannak a kilábaláshoz.

A kutatás szerint az építészek száma 2008 és 2018 között 24%-kal nőtt ugyan, de azóta nem változott. Az építészek 17 milliárd euróval járulnak hozzá az európai gazdasághoz.

A fenntartható építészet növekvő trendként jelenik meg, az építészek 57%-a „gyakran” tervez alacsony energiafelhasználású épületeket. Az építészeti piac értéke továbbra is növekszik, 2018 óta 4%-kal emelkedett. A magánlakás-építés továbbra is a legfontosabb ágazat az építészek számára; 10 építészirodából majdnem 9 vállalt valamilyen lakástervezési munkát az elmúlt évben, és az ágazat az átlagos irodaforgalom 54%-át generálja.

A szakma egyre kiegyensúlyozottabb: a női építészek aránya a 2010-es 31%-ról 42%-ra nőtt. A nemek közötti bérszakadék a 2018-as 25%-ról 2020-ra 21%-ra csökkent, de továbbra is fennáll. Az építészképzés tekintetében a nemzetközi perspektívát hangsúlyozza a tanulmány, miszerint minden harmadik építész más országban tanult.

A tanulmány kapcsán Georg Pendl, az ACE elnöke rámutatott: „Emlékeztetek arra, hogy az ilyen tanulmányok alapvető kiindulópontot jelentenek egy olyan szervezet számára, amely az építészek érdekeinek képviseletére törekszik. Először is tudnunk kell, hogy kik vagyunk, aztán levonhatjuk a következtetéseinket, amelyekből a következő lépéseinket megalapozhatjuk. Az előző évekhez hasonlóan ismét úgy látjuk, hogy a szakmát – hatalmas többségben – a mikro- és kisvállalkozások alkotják. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ezek az irodák nem tudnak viszonylag nagy projekteket tervezni: ez a tény nem annyira közismert, de ez a valóság. Ezt hangsúlyoznunk kell, különösen a közbeszerzési kérdések tekintetében, ahol a kisebb egységek kizárására irányuló tendenciával szembesülünk.”

A jelentés egyik szerzője, Aziz Mirza szerint: „Az ideai ágazati tanulmány megállapításait kettészeli a Covid-19-válság. Egyes statisztikák – a praxisok forgalma, a piac mérete, a munkamennyiség – azt mutatják, hogy a szakma a járvány kitörése előtt folyamatosan növekedett. Más statisztikák azt mutatják, hogy a jelenlegi válság – például a teljes munkaidős foglalkoztatás csökkenése és a növekvő munkanélküliség – hogyan kezdi sújtani az építészeket. Bár a szakma nem lehet mentes a világjárvány gazdasági hatásaitól, az ágazati tanulmány azt mutatja, hogy az európai építészek lelkesen alkalmazták a digitalizációs eszközöket, így jól felkészültek a fellendülésre, ha az bekövetkezik.”

Konferencia az ACE második közgyűléséhez kapcsolódóan

Az ACE 2021-es második közgyűléséhez kapcsolódva október 28-án Brüsszelben hibrid formában került megrendezésre az „Éghajlatváltozás és épített örökség” című konferencia.

Kristiaan Borret Brüsszel főépítésze, Georg Pendl, az ACE elnöke és Thomas Vonier, az IUA korábbi elnöke köszöntő beszédükben az épített környezet alakításában előttünk álló kihívásokról értekeztek. Kristiaan Borret szerint „a pandémia utáni pánik időszakában itt az ideje a paradigmaváltásnak, amelynek az építészeti gyakorlatban is változást kell eredményeznie”. Georg Pendl szerint a jövőben „a bontás kivétel” lesz az építéssel összefüggő tevékenységek sorában.

A délelőtti főelőadásban Anna Heringer bemutatta a 2021-es New European Bauhaus Awards egyik nyertes bambusz- és földprojektjeit, amelyek mind közösségi tervezésen és részvételi megvalósításon alapulnak. A további előadások is illeszkedtek az európai Green Dealhez, miszerint a New European Bauhaus lehet a lelke az ökológiai kezdeményezéseknek.

Az ülés második része az EU éghajlatpolitikai fellépése köré szerveződött. Ambiciózus nyilatkozatok, grandiózus felújítási kezdeményezések és rengeteg forrás ígérete tematizálták a fórumot. „Mi lesz a megfizethető lakásokkal?” és „Ki fog valójában fizetni mindezt?” – hangzott el néhány kritikus kérdés a hallgatóság részéről. Bemutatásra került a körkörös ökoszisztémára vonatkozó uniós politika példákon keresztül. Anne Grady, az EU Kulturális és Oktatási Bizottságának szakpolitikai tisztviselője a kulturális örökség éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességének erősítésével (Strengthening Cultural Heritage Resilience for Climate Change) foglalkozó munkacsoport tevékenységéről beszélt.

Martin Rauch a 2021-es New European Bauhaus Awards másik nyertes projektjét mutatta be, a döngölt vályogszerkezetű épületek tényeresét előrevetítve a lakásépítésben. A záró ülésen a New European Bauhaus kerekasztal-résztvevőivel a fiatal építészek bevonásáról beszélgettek az ACE és az Európai Építészképzési Szövetség (EAAE) képviselői.

Éves közgyűlés (GA 2021/2)

Az ACE október 29-én tartotta 2021. évi második közgyűlését hibrid formában. Ez alkalommal Ruth Schagemann asszonyt (BAK, Németország) választották a szervezet elnökévé a 2022. január 1-jén kezdődő kétéves ciklusra, Georg Pendl leköszönő elnök utódjaként.

A napirend szerint tárgyalta beszámolókat – az alátámasztó dokumentumok korábbi megismerése után – az ACE-tagszervezetek delegáltjai egyhangúan elfogadták. A GA21/2 napirendje és az azt alátámasztó dokumentumok az ACE honlapján elérhetők: ACE-website.

Az ACE végrehajtó bizottságának tagsága is részben megújult: Fulgencio Avilés Inglés (Spanyolország), Carl Bäckstrand (Svédország), Dubravko Bacic (Horvátország), Christos Christodoulou (Ciprus), Borys Czarakczew (Lengyelország), Daniel Fügenschuh (Ausztria), Selma Harrington (Írország), Paul Jeppesen (Dánia), Ruta Leitenaitė (Litvánia) és Diego Zoppi (Olaszország) tagokat választotta meg a közgyűlés.

Ruth Schagemann elnök asszonyról

2006-ban megalapította a VICE VERSA Architektur + Medien építészirodát. A Baden-Württembergi Építész Kamara nemzeti és európai ügyeivel foglalkozik. Az ACE elnökségi tagjaként az elmúlt hat évben részt vett az uniós szolgáltatási és a szakmai képzésekről szóló irányelv végrehajtására adott válaszok koordinálásában, az Európai Bizottság által 2017 januárjában elindított szolgáltatási csomag bevezetésének jogalkotási folyamatában és egyéb belső piaci ügyekben.

Véleménye szerint a New European Bauhaus-kezdeményezés alkalmas az építész szakma jövőbeli elképzeléseinek és érdekeinek előmozdítására. Az elmúlt hat évben az ACE végrehajtó bizottságának tagjaként és az ACE „A szakmához való hozzáférés” tematikus területének koordinátoraként bizonyította kiváló vezetői képességeit.

Az új elnökség már el is kezdte a munkát, amelyről további információ érhető el az ACE honlapján: <https://bit.ly/3lIZDJK>.

Beszámoló a MÉK közbeszerzéssel kapcsolatos 2021. évi munkájáról

A mostani ciklusban a két kamarát (MÉK és MMK) a megállapodás szerint dr. Virág Rudolf képviseli a Közbeszerzési Hatóság Tanácsában. Az előző időszakban kialakult munkakapcsolat alapján több esetben egyeztetettük az ülések aktuális témáját.

Budapest, 2022. március 1.

*Hajnóczy Péter
Szalay Tihamér
Turi Attila
Tutervai Máttyás
Makovényi Ferenc
Bachmann Bálint
Schulcz Péter*

BESZÁMOLÓ A MÉK TISZTÚJÍTÓ KÜLDÖTTGYŰLÉSÉRŐL

A Magyar Építész Kamara szeptember 30-án tartotta tisztújító küldöttgyűlését Budapesten a Kopaszi-gát rendezvénytermében. A Küldöttgyűlést a tisztújításokra jellemző nagy érdeklődés kísérte, a küldöttek száma elérte a 241-et. A küldöttgyűlést megelőzően Hajnóczi Péter bemutatta a MAGYAR ÉPÍTÉSZET 10–20 című kiadványt, amely mintegy 500 oldalon mutatja be az elmúlt évtized kortárs magyar építészetét.

A Küldöttgyűlés megnyitása után Füleky Zsolt építészeti, építésügyi és örökségvédelmi helyettes államtitkár köszöntötte a jelenlévőket és adott tájékoztatást az elmúlt időszak építészeket, a Kamarát érintő aktualitásairól, megköszönve a MÉK vezetésének eddigi munkáját, és a további gyümölcsöző együttműködésre biztatva a jövőbeni Elnökséget.

Ezt követően lezajlottak a küldöttgyűlések szokásos szavazásai, melynek során a Küldöttgyűlés szinte egyhangúlag elfogadta a 2020. évre vonatkozó beszámolókat, a 2021. évi költségvetés módosítását, valamint a 2022. évi költségvetés tervezetét, és egyben határozott a 2022. évi tagdíj jelenlegivel megegyező 75 000 forintos mértékéről.

Ugyancsak közel egyhangú szavazással került elfogadásra a különböző szabályzatok minimális mértékű módosítása.

A szavazások lezárását követően Bálint Imre DLA, az Országos Választási Jelölőbizottság elnöke ismertette a bizottság munkáját és beszámolóját, amelyet a Küldöttgyűlés ugyancsak elfogadott.

Ezt követte az elnökjelöltek és alelnökjelöltek bemutatkozása, majd pedig megkezdődött a 3 fordulós szavazás. Az első körben került megválasztásra az elnök, a következő körben az alelnökök, végül pedig az elnökség és a különböző bizottságok.

A tisztújítás eredménye:

- Elnök:
dr. Hajnóczi Péter
- Alelnökök:
Szalay Tihamér, Turi Attila, Tutervai Mátyás
- Elnökségi tagok:
Babinszky Tünde, Bachmann Bálint dr., Makovényi Ferenc dr., Markos Anikó, Schulcz Péter
- Felügyelőbizottsági tagok:
Ábrahám Ferenc, Horváth Gábor, Kajári József Tamás, Körmendy János, Magi Tibor Zsolt
- Országos Választási Jelölő Bizottság tagjai:
Bálint Imre DLA, Báthory Csaba, Cservenyák Eszter Ilka, Dévényi Tamás, Horváthné Kori-
nek Judit Zsuzsanna, Végh József, Vesmás Péter
- Etikai-fegyelmi bizottsági tagok:
Balázs Gábor, Bálintné Szabó Veronika, Báry Anikó, Domonkos Ádám, dr. Bácsalmásy Zol-
tán, Koczka István, Kocsis Ágnes, Kőnig Tamás, Major György DLA, Puskás Péter, S. Zlamál
Ilona, Semsey Judit

Az alábbiakban közöljük dr. Hajnóczi Péter, a Magyar Építész Kamara 2021–2025-ös ciklusra megválasztott elnökének „Eredmények és a továbblépés 2021” című választási anyagának továbblépésre vonatkozó főbb pontjait:

- A kamarai munka fiatal szakmagyakorlókkal történő megismertetése, számukra nagyobb mozgástér biztosítása a véleményalkotásra és egyes feladatok elvégzésére annak érdekében, hogy a következő, 2025–2029-es választási ciklusra ne csak fiatal és agilis, de egyben felkészült, kellő tapasztalattal és kapcsolati hálóval rendelkező kamarai vezetés kerülhessen megválasztásra, akik a folyamatokat kellő mértékben átlátva, hathatósan segíthetik a szakmát.
- A párbeszéd körének bővítése a problémafelvetéstől a döntési folyamatokon át a végrehajtásig a szakmagyakorlók (tervezők, szakági tervezők, műszaki ellenőrök és felelős műszaki vezetők), a területi kamarák (elnökök, elnökségek), a jogalkotók és a szakmai szervezetek irányába egyaránt. Az együttgondolkodás, tervezés és a megvalósítás hármas egységének erősítése.
- Az építetők és a kivitelezők hatékony megszólítása. Új kapcsolódási pontok és együttműködési lehetőségek felkutatása és programok indítása a társművészetek képviselőivel, a kulturális résztvevőkkel, a médiával, valamint a társszervezetekkel.
- A területi kamarák és az országos kamara vezetése, valamint bizottságai és testületei közötti együttműködés erősítése, a feladat- és felelősségi körök egyértelmű lehatárolása mellett a csapatmunka erősítése.
- Az elmúlt évek során felépített, jelenleg igen intenzív nemzetközi szakmai kapcsolatok továbbbi ápolása.
- Aktív részvétel az ez év augusztusában kezdődött, a GREENOLOGY Zöldinnovációs Fenntarthatósági Tudásközpont által kezdeményezett, hazai építésgazdasági innovációk fenntarthatósági kérdéseit, valamint egy zöld építésgazdasági kutatási projektet is magába foglaló sokszereplős szakmai munkában.
- A MÉK kommunikációs csatornáként történő működtetése a tagság és a jogalkotó, valamint a tagság és a lakosság között a megszerzett tudás és a szemlélet átadása érdekében.
- A már működő MÉK e-ügyintézés kiterjesztése, a szakmagyakorlók számára a szolgáltatások igénybevételének megkönnyítése, gyorsítása.
- A honlapon új tartalmak megjelenítése, mely egyaránt nyújt napi szintű tájékoztatást a szakmagyakorlók, a pályakezdő fiatalok, az építész szakma iránt érdeklődők és az építetők számára.
- A legújabb szakmai irányelveket és szemléletet tükröző szakmai továbbképzések lehetőségének folyamatos biztosítása, tervezési segédletek új szemléletű készítése és terjesztése.
- A pályakezdők helyzetbe hozása, a mentor-gyakornoki rendszer bevezetése és a jogosultság megszerzésének folyamatában a szakmai és a minőségi szemlélet mielőbbi érvényre juttatása.
- Tervezői Szolgáltatási Rendszer és a hozzá kapcsolódó egyszerű, könnyen kezelhető és be-tertartható Díjszámítás elfogadtatása és alkalmazásának elterjesztése.
- Vonzó, differenciált és többlépcsős tervpályázati rendszer kialakításának szorgalmazása és határozott fellépés a burkolt tervpályázatok ellen.
- A szakmagyakorlók munkavégzésének kereteit biztosító folyamatokat és a kamara változásait monitoringozó testület felállítása, mely a begyűjtött és rendszerezett adatok és információk tematikus elemzésére alapozottan új irányokat és célokat tűz ki, valamint ezek elérése érdekében ütemezett végrehajtással és határidőkkel feladatokat és azokhoz felelősöket jelöl ki.
- A széles körű igényeket kielégítő Szakmai Hozzájárulási Alap további működtetése.
- A Településképi Arculati Kézikönyvekhez kapcsolódó szemléletformáló tevékenység további folytatása, mely egyaránt magába foglalja a szakmai és a laikus érdeklődők számára új kiadványok megjelentetését, programok és vándorkiállítások szervezését, valamint a szakma sokoldalúságára és sokféleségére egyaránt rávilágító fotópályázatok kiírását.
- Elfogadva a média szerepének erősödését az élet minden területén, így a szakmai életben is, külső szakértőkkel a médijelenlét erősítését célzó program kidolgozása és soron kívüli végrehajtása a szakma képviselőinek és eredményeinek minél szélesebb körű meg- és elismertetése, valamint a kamara szerepének erősítése érdekében.

„A LEGFONTOSABB KIHÍVÁS A KULTURÁLIS MISSZIÓ” – INTERJÚ HAJNÓCZI PÉTERREL, A MÉK ELNÖKÉVEL

Dr. Hajnóczi Péter 2021 novemberében kezdte meg harmadik ciklusát a Magyar Építész Kamara elnökeként. Az idáig vezető útról, az eddigi eredményekről és a jövőbeli tervekről, valamint az építés szakma helyzetéről is kérdeztük interjúnkban.

Mi motiválta a kamarai „karrier”, hogyan jutott el idáig?

Hajnóczi Péter: A történet egészen az 1996 előtti időkre nyúlik vissza, amikor egy „prekamarai” állapot lépett életbe. A MÉSZ felvette a Magyar Építészek Kamarája és Szövetsége elnevezést, hogy ezzel is demonstrálja a politikusok felé, hogy szükség van építész kamarára, de továbbra is egyesületként működött, csak a neve változott. A szervezetnek voltak területi egységei és én a Pest megyei egységének lettem az elnöke 1996-ban. Ugyanezen évben az országgyűlés törvényileg létrehozta a Magyar Mérnöki Kamarát és a Magyar Építész Kamarát, engem pedig többen felkértek arra, hogy vállaljam el az akkor megalakítandó Pest Megyei Építész Kamara elnökségét, amit én örömmel elfogadtam. Egészen 2012-ig voltam a megyei kamara elnöke.

Az országos kamara első elnöke Callmeyer Ferenc volt, őt Balogh Balázs, volt egyetemi évfolyamtársam váltotta 2000-től. Tőle kaptam egy telefonhívást, hogy mit szólnék ahhoz, ha jelölnének alelnöknek, ő pedig elnöknek indul. A felkérést elfogadtam, meg is választottak, így a MÉK alelnöki tisztség betöltése mellett a Pest Megyei Építész Kamara elnöke is voltam. Ez az időszak 2012-ig tartott, amikor a Belügyminisztérium Terület- és Településrendezési Főosztályának vezetője lettem. Ez a poszt összeférhetetlenné vált a kamarai tisztségekkel, ezért innentől mind az alelnökséget, mind az elnökséget szüneteltettem.

2013 novemberében értem el az akkori szabályok szerint a nyugdíjkorhatárt. Az volt a dédelgetett vágyam, hogy mind a Pest Megyei Építész Kamarában – ahol addigra alelnök lettem – és az országos kamarában – ahol ugye szintén alelnök voltam – folytatom ezeknek a pozícióknak a betöltését a nyugdíj mellett. Ebben az évben volt újra tisztújítás az országos kamarában, amikor is Noll Tamás indult az elnökségért, én pedig újraindultam volna az alelnökségért többekkel együtt. A jelöltté váláshoz területi kamarai támogatás vagy több küldött aláírása szükséges. A jelölési folyamat során viszont számomra szimpatikus kollégák, igen fajsúlyos és jó nevű építészek megkerestek, hogy ne alelnöknek induljak el, hanem vállaljam el az elnöki jelölést. Végiggondoltam és igent mondtam. Három elnökjelölt indult: Noll Tamás, Eltér István és én. A csillagok úgy álltak, hogy 2013. november 6-án engem nyugdíjaztak a minisztériumban, november 15-én megválasztottak a kamara elnökének, és 2021 novemberétől a 3. ciklust kezdtem meg.

Mit tart az elmúlt 2 ciklus legfontosabb eredményének?

HP: Erre nagyon sok mindent tudnék mondani. Az egyik a gazdálkodás kérdése. 2013-ban az akkor megválasztott elnökség úgy vette át a kamarát, hogy nem vett föl tiszteletdíjat, mert a kamarának igen súlyos likviditási gondjai voltak, nem volt annyi pénze, hogy a tiszteletdíjakat ki lehessen fizetni. A működési költségeket minimalizáltuk, az első években igen-igen meg kellett szorítani magunkat. Már 2013-tól lett gazdálkodásért felelős alelnök, akivel azóta is egy nagyon szigorú gazdálkodási terv mellett stabilizáltuk a MÉK gazdálkodását, mostanra jelentős tartalékokkal rendelkezünk. Ehhez hozzátartozik az is, hogy az építész kamara – a megváltozott törvényi előírásnak köszönhetően – már vállalkozhat is, így mi is megjelenhettünk és meg is jelentünk a piacon például szakmai továbbképzésekkel. Ebből már keletkezik olyan bevétel, amiből hasznot is össze lehetett hozni.

Emellett a két ciklusnál nagyon fontosnak tartom a személyes jelenlétemet és közreműködésemet, főleg a tagok ügyeivel kapcsolatban. A jogosultsági vizsgabizottságnak és a diplomaazonosító bizottságnak vagyok az elnöke, napi szinten foglalkozom ezekkel a témákkal. Amióta a kamarában tisztséget töltök be, azóta viszem ezeket a feladatokat és úgy gondoltam, hogy elnökként kiemelten fontos, hogy a tagok konkrét ügyeiben továbbra is közreműködjek. A másik fontos személyes jelenlétem a kamara működésében a területi elnökök testülete. Ennek a testületnek a tagjai a területi elnökök, az ülést azonban az országos elnök feladata összehívni. Ez a testület véleményezi, alakítja mindazokat az anyagokat, amelyeket a küldöttgyűlés elé terjeszt a MÉK. A velük kialakított személyes kapcsolat nagyon fontos. Én a továbbképzésben is személyesen veszek részt, előadást tartok, az aktuális dolgokról informálok az ottlévőket és ez nemcsak Budapesten zajlik, hanem utazunk az ország különféle megyeszékhelyeire is. Ezeken a kötelező vagy szakmai továbbképzéseken találkozom a tagsággal, sokszor nagyon fontos kérdéseket tesznek fel, vagy világítanak rá olyan problémákra is, amelyek így közvetlenül jutnak el hozzánk. Ugyanakkor van egy másik aspektusa az én személyes kapcsolataimnak. 2014-ben, amikor a Belügyminisztériumból átkerült az építésügy felügyelete az Építészeti, Építésügyi és Örökségvédelmi Helyettes Államtitkárságra, akkor oda nagyon sok olyan kollégám került, akivel együtt dolgoztam korábban a Belügyminisz-

tériumban, és velük a mai napig, beleértve Fülek Zsolt helyettes államtitkárt is, szinte napi kapcsolatban vagyok.

A következő, amit kiemelnék, az a szakmagyakorlási jogszabály módosítása, aminek kapcsán a Magyar Mérnöki Kamarával és a Miniszterelnökséggel is példaértékű együttműködés történt. A Miniszterelnökség – a minket felügyelő minisztérium – felkérte a Magyar Építész Kamarát és a Magyar Mérnöki Kamarát, hogy egyeztessék a szakmát érintő szakmagyakorlási jogszabállyal kapcsolatos tapasztalataikat, módosítási szándékaikat gyűjtsék össze, ezeket fogalmazzák meg. Ezt a módosítási jogszabályt teljes konszenzussal hoztuk létre, a munka ahogy előállítottuk, az példaértékű együttműködés volt.

Mik a célok a következő időszakra? Illetve – visszacsatolva az első kérdéshez – mi motiválta az újrajelölésre?

HP: Nyilvánvaló, hogy még a 8 év is kevés volt, hogy minden feladatnak és célnak teljesen a végére érjünk. Vannak még elvarratlan szálak és vannak olyan céljaink, amit a következő négy évben meg kell valósítanunk. Az utóbbi két évben a világválság miatt sajnos lelassultak ezek a folyamatok. Ennek az időszaknak az a tanulsága, hogy lehet élni online módon, a 9 fős elnökség videós rendszeren keresztül még egész jól kezelhető, szerencsére mindenki jól viszonyult hozzá. A területi elnökök testületének ülését viszont, ami a 19 megyei elnök, elnökségi tagok, további meghívottak részvételével történik, az már ezzel a technikával nagyon nehezen kezelhető.

A Kamarai törvény szerint számomra ez az utolsó ciklus elnökként, így a megkezdett feladatokat, programokat mindenképpen szeretném befejezni.

Mik azok a legfontosabb célok, amik nem tudtak eddig megvalósulni?

HP: Nagy hiány van a fiatal szakmagyakorlók kamarai helyzetével kapcsolatban. Egyrészt nagyon nehéz őket aktivizálni, mert nyilvánvalóan a fiatal koruknak megfelelően ők a szakmájukkal foglalkoznak, nem pedig jogszabályokkal és kamarai ügymenetekkel. Ennek nem feltétlenül az a lényege, hogy tisztségeket fogadjanak el, hanem hogy valamilyen formában elkezdjék megismerni a kamarával kapcsolatos dolgokat, elkezdjük felkészíteni őket arra, hogy egy négy év múlva esedékes választáson már valóban egy fiatalabb generáció kapcsolódjon be a kamara irányításába.

A másik, hogy a frissen végzettekkel nem foglalkozott eddig a kamara. Ha valaki megszerezte a diplomáját, utána a gyakorlatát úgy tudta megszerezni, hogy elment praktizáló tervezőhöz, ott szerzett gyakorlatot, majd jelentkezett a területi kamarai titkárnál jogosultságért. Azonban eközben semmiféle tanfolyam, továbbképzés, vagy bármilyen ismereteknek az átadása nem történt a kamara részéről. Ezen nagyon komolyan kell változtatni! A jogszabály ezt lehetővé tenné, mert ismeri a gyakorlati és a mentori rendszert, ami azt jelenti, hogy neves vezető építészek kiválthatják a mentori címet és mint mentorok foglalkozhatnak fiatal építészekkel, akiknek még nincs jogosultságuk. Ezt a rendszert kell jobban kidolgozni.

Emellett pedig a pályázatok terén szükséges lényegesen előrelépni. A mostani rendszer nagyon merev, egy-két pályázat van, ahol a tervező kiválasztásáról van szó, a másik bizonyos ötleteknek a beszerzése, de ez a kétfajta dolog is egy nagyon merev szituáció. Azt kell elérni, hogy egy vonzó, differenciált, többlépcsős pályázati rendszer jöjjön létre és kikerüljön a közbeszerzés alól. Amennyiben egy termék kiválasztásáról van szó, mint például az autóvásárlás esetén, akkor egy közbeszerzési procedúrával egy minisztérium vagy egy cég ki tudja választani, hogy melyik terméket akarja megvásárolni. Ez egy átlátható és nagyjából működő dolog. A másik a szolgáltatás kiválasztása. Hogyha az autó példájánál maradunk, akkor arról van szó, hogy melyik szerviz az, amelyik a leggazdaságosabban és legjobban javítja az autót, ezt is ki lehet választani közbeszerzéssel. Van egy harmadik kategória, amivel viszont baj van, mert ez annak a szellemi szolgáltatásnak a kiválasztásáról szól, ahol nincs meg a termék. Ilyen egy tervezési feladat, amikor arról szól a dolog, hogy ki tervezze meg a házat. Nincs meg a ház és mégis sokszor a közbeszerzést úgy értelmezik, hogy versenyeztetik az árat meg a határidőt. Szerintem ez így nonszensz, mert így egy tervezési feladatot nem lehet eldönteni. Ebben nagyon lényeges lenne előrelépni egy többlépcsős rendszer felé, amit pályázattal kellene indítani, ami szerint történne utána több lépésben a tervező kiválasztása.

Hogyan látja a MÉK szakmai kapcsolatait?

HP: A mérnöki kamarával folyamatos a kapcsolatunk, hiszen mind a szakmánk összefügg, mind pedig egyazon törvény vonatkozik működésünkre, feladatainkra, felépítésünkre. A MÉSZ-szel, az MMA Építőművészeti Tagozatával, az Építőipari Vállalkozók Országos Szövetségével, az Országos Főépítési Kollégiummal mind-mind naprakész a kapcsolat, ismerem a vezetőiket és ha olyan jellegű tájékoztatásra van szükség, akkor meg is adjuk ezt egymás részére.

A MÉK tagja a Magyar Szakmai Kamarák Szövetségének, ahol a kamarák életére kiható, elsősorban működési kérdéseket is végig tudunk tárgyalni. A jó gyakorlatok megosztásából rengeteget tanulhatunk, még akkor is, ha igen eltérő feladat- és hatáskörrel rendelkezőek a szereplők. Az elektronikus ügyintézés vagy az adatvédelemmel kapcsolatban is több egyeztetés is volt, de az ezekhez hasonló kérdéseket is meg tudjuk beszélni, hogy melyik kamara, hogy járt el.

A Lechner Tudásközpont az, akivel épp mostanában mélyült el jobban a kapcsolat, hiszen ez az a szervezet, amelyik a szakmánknak többféle szegmensével foglalkozik. Nagyon sokáig elsikkadt az a hihetetlen szellemi érték, ami a tervpályázatokkal kapcsolatban létrejött.

Lát valamilyen hiányosságot a szakmai kapcsolatokban? Van olyan terület, amin javítani kellene?

HP: Én a szakmai kapcsolatokban nem nagyon látok hiányosságokat. Amin javítani lehetne, az a politikusokkal való kapcsolat. Az elmúlt ciklusban egy egészen intenzív és oda-vissza csatolt párbeszéd alakult ki a minket felügyelő Miniszterelnökség miniszterével, de a politikusok teljesen változóan viszonyulnak hozzánk. Míg az építészeti, építésügyi és örökségvédelmi helyettes államtitkárral, Füleky Zsolttal és az általa vezetett államtitkársággal tulajdonképpen naprakész a kapcsolat, addig bizonyos jogszabály-módosításoknál tudatosan nem vonják be az építész kamarát. Ezen nem mi tudunk segíteni. Tehát ha a szituáció úgy alakul, hogy ott keletkezik egy nyitottság, akkor működik a kapcsolat is, ha nincs nyitottság, akkor nem működik.

Talán épp ezzel függ össze a következő kérdésem: hogyan látja a szakma társadalmi megítélését, hogyan változott ez az elmúlt időszakban és milyen irányba tart?

HP: Szerintem ezt igazán egy interdiszciplináris kutatás tudná megmondani. Angliában készült például ilyen kutatás, és az alapján ott az építészek ma már a buszsofőrökkel vannak azonos presztízs helyzetben. Nálunk én nem tudnám megmondani pontosan, hogy kivel vagyunk azonos helyzetben, de azért egyvalamit ne felejtünk el, nekünk van egy komoly és súlyos örökségünk is ebben a dologban, hiszen 1945-től 1990-ig az akkori társadalmi rendszerünkben az volt az általános, hogy valaki a kockás papírra lerajzolta, hogy mit szeretne és odaadta az építésznek, hogy az alapján készítse el az engedélyezési terveket. Sajnos nagyon keményen szocializálódott úgy ezekben az időkben az építészeknek egy jelentős része, hogy elkészítette így a tervet és kész, onnantól kezdve ő nem foglalkozott azzal, hogy a ház hogyan épül meg.

Voltak évfolyamtársaim, akik például Algériába terveztek, ahol a francia rendszer működött, és ők mesélték, hogy ott az építész egészen az épület megépültéig a teljes folyamatot végigvitte. Ez a fajta építésztevékenység egész más, mint ami itt nálunk volt az elmúlt 45 évben. Ezen se könnyű változtatni. Most az egyszerű bejelentés bevezetésénél volt egy idő – aztán a politikusok persze eltörölték –, amikor elő volt írva a kötelező tervezői művezetés. Amikor jártuk az országot, hogy szervezett előadásokon magyarázzuk el az egyszerű bejelentés csínját-bínját, akkor szinte mindegyiken volt egy-két ember, aki nehezményezte, hogy neki miért kell kimennie az építkezésre és miért kell építési művezetést folytatnia.

És ez hogyan függ össze a szakma társadalmi megítélésével?

HP: Úgy függ össze, hogy ha azt a példát vesszük, ahol nincs különválasztva például egy műszaki ellenőri tevékenység, hanem effektív az építész az, aki tervezői művezető, akkor értelemszerűen az ő fontossága az egész kivitelezés folyamán teljesen más lesz, mint hogyha az építész csak az a személy, aki megrajzolja az épületet és a kivitelezésnél nincs jelen.

Itt vannak például a mintatervek. Ezekkel kapcsolatban a MÉK meg is jelentetett egy nyilatkozatot, miszerint a mintaterveket épp úgy építésznek kell adaptálni a helyszínre, ezek olyan szintű tervek, hogy azokban bizonyos változtatásokat, módosításokat lehet eszközölni és az is szakszerűséget, építészti igénylő feladat. Természetes, hogy egy ilyen politikai akció, ami a mintaterveknél történt, nem az építészek presztízsét növeli, inkább a feleslegességére utal egy kicsit, ez az egyik része a dolognak. A másik része, ahogy a helyettes államtitkár is mindig elmondta, hogy feltétlen építész szükségeltetik ahhoz, hogy egy ilyen mintaterv szerint építkezzen valaki és építsen magának családi házat. A médiában azonban sajnos nem így jelent meg a vele készített interjú, ki lett vágva ez a megállapítása, csak a politikai célzat maradt benne, hogy ez milyen jó az állampolgároknak, mert ingyen kapnak tervet. A politikusoknak ez a lényeg, az, hogy ilyenkor a felelősséggel mi történik, azon néha nagyon lazán átlépnek. Ez egy nehéz és összetett dolog, de ahogy az elején említettem, zárni is csak azzal tudom, hogy ezt a kérdést csak egy nagyon komoly, sok szakember bevonásával készülő kutatás tudná megválaszolni.

Mit tart a szakma legfontosabb kihívásának jelenleg és milyen feladata van ezzel kapcsolatban a MÉK-nek?

HP: A legfontosabb kihívás talán a kulturális misszió. A településképi arculati kézikönyvekkel és a hozzájuk tartozó településképi rendeletekkel elindult egy folyamat, de meg kell találni azokat az utakat is most már, amik az állampolgárokat tudják megszólítani. Ezt a MÉK idén egy vándorkiállításal elkezdte, amelynek elsődlegesen nem az a célja, hogy mi építészek egymást közt megbeszéljük, hogy mi a szép, és mit hogy célszerű megtervezni, hanem az, hogy egy építető gondolkozzon el azon, hogy milyen szempontok szerint akar egy új épületet építeni. Ez a kulturális kérdés az egész világon egy nehéz probléma.

Az építészeti kultúrával kapcsolatos nevelést már az óvodában kell elkezdni, és ez összefügg az építészet presztízsével is. Attól, hogy megjelenik egy településarculati kézikönyv, az állampolgárok építkezési szokása és ízlése nem fog megváltozni egyik percről a másikra. Ez a szakmának egy nagyon komoly kihívása.

A MÉK feladata ezzel kapcsolatban a folyamatos hittérítés. A két legfontosabb kihívás tehát a presztízsnövelés, valamint az építészeti és vizuális kultúrának a kérdése. Ez két nagy kihívás és mind a kettővel az Építész Kamarának folyamatosan, hangsúlyosan foglalkozni kell, díjak odaítélésével, könyvek létrehozásával, mindenféle ismeretterjesztő és egyéb kiadványok terjesztésével.

Hulesch Máté

Az interjú 2022. I. 12-én jelent meg az Építész fórumon.

2021 szeptemberében megjelent a Magyar Építész Kamara hiánypótló kiadványa, a Magyar Építészet 10–20.

A Magyar Építész Kamara alapvető, bár igen szerteágazó – a tagok ügyeivel, a kapcsolattartással és az építészeti kultúrával összefüggő – feladatain túl kiemelt célja közé emelte az épített környezet értékeinek feldolgozását és bemutatását. A magas színvonalon megalkotott építészeti alkotások példát mutatnak, és az utókor számára a legmaradandóbb és legnyilvánosabb módon őrzik egy kor adott pillanatának minőségét. Az épület és az ember életideje különböző, de ez az, ami az építészeti egyik szépségét és sajátosságát adja. Jelen könyv egy olyan hiánypótló sorozat nyitódarabja, amely meghatározott időintervallumokra vetítve valamennyi épülettípusra kiterjedően mutat átfogó képet – határon innen és túl – a kortárs magyar építészeti alkotásokról és alkotókról.

A válogatás értelemszerűen nem lehet teljes körű. A terjedelmi korlátokat is figyelembe véve a tartalom, amelyet a szerkesztőbizottság felügyelt, elsősorban a meghatározó szakmai elismeréseken alapult. A kétnyelvű (magyar, angol) kiadványt online formában is elérhető a MÉK honlapján. Ezt követően a könyvhöz gyűjtött adatbázisra alapozva a Magyar Építészeti Múzeum és Dokumentációs Központtal együttműködve egy, a kortárs magyar építészeti bemutatást, szintén kétnyelvű, folyamatosan bővülő honlap létrehozását is tervezi a MÉK, amely lehetőséget nyújt a részletesebb megjelenésre, kiegészülve olyan alkotásokkal, amelyek a terjedelmi korlátokhoz kötött kiadványunkból kimaradtak. Ez a virtuális katalógus felépítésénél fogva különböző kutatások adatbázisát is szolgálja majd, mindemellett egy kereshető, a legújabb dokumentációs elveknek megfelelő, egyedülálló archívuma lesz a magyar építészetnek.

A Magyar Építész Kamara ezzel a kiadvánnyal csatlakozott azokhoz a – szakmában jól ismert – sorozatokhoz, melyek például a német, az osztrák, a cseh vagy a spanyol építészeti rendszeresen bemutatják. A MÉK elnökségének célja, hogy a következő kiadvány már ne tíz – egészen pontosan tizenegy – évet, hanem egy rövidebb időszakot öleljen át. Fontos, hogy továbbra is a hazai és a határon túli magyar építész munkái, valamint a Magyarországon megépült, külföldi építészek alkotásai szerepeljenek a következő kiadványokban.

A könyv személyesen a FUGA könyvesboltban (1052 Budapest, Petőfi Sándor u. 5.) vásárolható meg bruttó 7000 Ft-os áron, illetve postai úton megrendelhető a mek.hu honlapon elérhető úrlapon keresztül.

„AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET SZÉPSÉGEI”

A Magyar Építész Kamara a fenti címmel hirdetett fotópályázatot 2021-ben. A pályázat célja az volt, hogy olyan képanyag gyűljön össze, amely jól reprezentálja Magyarország településeinek képét, értékeit 2021-ben. A beérkező pályaműveket a MÉK a településképp védelmével, a településképi arculati kézikönyvek népszerűsítésével kapcsolatos rendezvényein, nyomtatott és digitális kiadványaiban kívánja felhasználni.

A pályázat keretében olyan képek beküldését vártuk a pályázóktól, amely bemutatja az adott település, régió építészeti, városépítészeti, tájépítészeti értékeit, bemutatja azokat a pozitív példákat, amelyek követésre méltók, amelyekkel kimondva, kimondatlanul jó együtt létezni, legyenek azok nagy formátumúak vagy apró részletek.

Pályázni az „Épített környezet”, az „Építészeti részletek”, az „Építészeti örökségünk” és a „Kortárs építészet” kategóriában lehetett.

A meghirdetett pályázatra mintegy 200 alkotótól közel 300 fotó érkezett be. A zsűri a MÉK elnökségéből és munkatársaiból tevődött össze, a zsűri összetétele is arra utalt, hogy egyszerre fontos a fotóművészet és az építészet egyaránt. A bírálókat során a legfontosabb szempont az volt, hogy az adott fotónak van-e üzenete, meg tudja-e szólítani a közönséget. A beérkezett pályaművek nagyon sok nézőpontból reagáltak a kiírásra, nagy különbség volt a megjelenített építészeti vagy környezeti alkotások méretében, súlyában, ismertségében, állapotában, karakterében. Éppen ez a sokszínűség volt a pályaművek egyik nagy erénye, éppen ezért kerülhetett az elismert munkák közé új és régi épület, jó állapotban lévő és pusztuló érték, kisebb és nagyobb léptékű épületet bemutató alkotás. A zsűri a bírálókat során úgy döntött, hogy az eredetileg meghirdetett díjazásokon túl dicséret okleveleket is kioszt az arra érdemes pályázók között.

A pályaművek bemutatására és az ünnepélyes eredményhirdetésre 2021. VII. 6-án került sor az Építészek Házában. A megjelent pályázókat dr. Hajnóczi Péter, a MÉK elnöke köszöntötte, majd Turi Attila építész, a MÉK alelnökének a témához kapcsolódó Forma-Fotó-Építészet-Kép című tartalmas és személyes hangvételű előadását követően került sor a díjak és a dicséret átadására.

Épített környezet kategória II. díj: dr. Tóth-Piusz István „Klapka Center, Panel, Fény-árnyék, Homlokzat, Épülfélben” fotósorozata

Épített környezet kategória dicséret: Komár Pál, dr. Gere Lászlóné dr. Vizi Márta, Timon Tibor Gábor, Paál Boglárka, Riesz Abigél, Varga Rita

Építészeti részletek kategória II. díj: Mezősi Ágnes „Színes város”

Építészeti részletek kategória dicséret: dr. Szerdahelyi Péter Pál, Tóth Ilona Edit, Diczkó János, Sütő Máté

Fődíj:
Manninger Dániel „Kápolna”

Épített környezet kategória I. díj:
Dányi Tibor Zoltán – „Structure”

Építészeti részletek I. díj:
Thaler Tamás – „Kossuth téri lépcsőház”

Építészeti örökségünk I. díj:
Tóth László – „Pusztuló kastélyok”

Építészeti örökségünk kategória II. díj: Ballagó Márton „Fót”

Építészeti örökségünk kategória dícséret: Tóth Ilona Edit, Szalay Ákos, Stenka-Gebhardt Nóra, Aradi Júlia

Kortárs építészet kategória II. díj: Kis Tóth László „Görög katolikus templom”

Kortárs építészet kategória dícséret: Thaler Tamás, Szappanos Veronika, Mezősi Ágnes, Mudri László, Dudás Natália, Portschy Tamás, Walton (Reimholz) Eszter

Gratulálunk a díjazottaknak, és köszönjük minden pályázó munkáját! Reményeink szerint a díjátadón bemutatott tablók eljutnak majd minél több vidéki helyszínre a Területi Kamarák segítségével. Bízunk abban, hogy legalább akkora örömet okozott a képek elkészítése az alkotóknak, mint a zsűrinek, és mint amekkora érdeklődéssel és élvezettel fogadja majd a nagyközönség is az összegyűlt anyagot.

*Tutervai Mátyás
alelnök, a pályázat szervezői és zsűrije nevében*

*Kortárs építészet I. díj:
Varga Attila – „BAUVIV-BW”*

ÉPÍTÉSZ (KUL)TÚRA

2021 nyarán egy „ötletbörze”-szerű beszélgetés során merült fel bennünk, hogy Debrecen építészetét, építészeit szeretnénk bemutatni az itt élőknek, esetlegesen a turistáknak, illetve az egyetemváros itt tanuló fiatal generációjának.

Elsődleges célunk olyan épületek „bejárása”, ahová normál esetben nem, vagy csak igen ritkán térhetünk be, egy speciális, de kötetlen idegenvezetéssel megfűszerezve!

Természetesen az ötletünk nem új keletű, viszont a kezdeményezésünk nem öncélú. Lelkesedésünk és hosszú távú elképzeléseink is innovatívak! Csatában dolgozunk, eltérő szemléletmóddal nézzük a világot, viszont az építészet általi érintettségünk vitathatatlan. Az ÉPÍTÉSZ/KUL/TÚRA csapatát Harangi Attila, Müller Annamária és személyem alkotja.

Valamikor hallgatóként egymás mellett ültetek az előadásokon, gyakorló építéssként viszont „ezer éve” nem találkoztatok? Van egy olyan épület, amelyre kíváncsi lennél szakmailag, és kérdésed lenne? Gyere velünk!

Minden reggel a buszon ülve, vagy az autóban a lámpánál várakozva ránézel. Nézed a homlokzaton a fények és árnyékok játékát... Vajon milyen lehet belül?

Gyere velünk, kinyitjuk az ajtót, és még az épület tervezőjével is találkozhatsz!

Építészhallgatóként elfáradtál a vizsgaidőszakban, inspirálódnál, szívesen otthagynád az online teret?

Gyere velünk, hogy élőben találkozhass az épülettel és a megálmodójával!

Hosszú távú tervekkel elindítottunk egy helyi épületbejárás sorozatot, amelyben maguk az építészek mutatják be épületeiket, nem csak építészeknek. Az első programsorozatunkban – terveink szerint – 6 kortárs épületet járhatunk be és ismerhetünk meg idén.

Első épületlátogatásunk alkalmával – az elhatározás megszületését követő rövid időn belül, a Hajdúdorogi Főegyházmegye Görögkatolikus Metropólia Hivatalának segítő közreműködésével – 2021. július 15-én Kasuba János építész mutatta be a Görögkatolikus Metropólia Hivatal felújítását és annak kortárs újragondolását közel 50 érdeklődőnek.

Kasuba János, aki tervezőként részt vett az épület felújítási munkálataiban 2015 és 2017 között, először az épület történetét mutatta be a látogatóknak, mely 1912-ben épült. Az épület 1944-ben súlyos károkat szenvedett a légítámadások idején, így akkoriban szinte romjaiból kellett újjáépíteni több szárnyát is.

Legutóbbi felújítása is jól bemutatja, hogy egy több mint százéves épület is megőrizheti eredeti karakterét, arculatát, amennyiben azt szakértő alázattal gondolják újra építészeti, s így a meglévő történeti épülethez harmonikusan illeszkedik a hatalmas üvegfelület, mint modern építészeti megoldás.

Az épület átriumába belépve ösztönösen felkapjuk a fejünket, jól érzékelhető a régi és a modern építészet közötti visszafogott harmónia. A hangulatos körfolyosók, a modern üvegfelületek, a fejünk felett kéklő ég, a beömlő napfény együttesen remek térélményt nyújtanak. Mindezt az egyedi építészeti megoldások teszik élővé, mely különdíjat is eredményezett a 2019-es Év háza pályázaton.

Különleges élmény volt bejárni az épületet, illetve megismerni annak történetét, a felújítás során felmerülő építészeti, kivitelezési speciális feladatokkal, azok megoldásaival fűszerezve. A helyiségekben megcsodálhattuk a gyönyörű bútorokat, csillárokat. A történelmi épületben kialakításra került többek között iroda, tárgyaló, valamint előadóterem is, továbbá szolgálati lakás és vendégszoba, ikonfestő műhely és egy kápolna.

„Az építész missziója, hogy segítsen az embereknek megérteni, hogyan lehet az életet szebbé, a világot egy jobb helyé tenni, és hogy célt, összhangot és értelmet adjon az életnek.” (Frank Lloyd Wright)

Kasuba János építész további munkái: <https://www.metope2000.hu/>

Megj.: építészünk igen kreatívan demonstrálta az átrium üvegtetőjének teherbírását a fejünk felett, melyről – illetve az épületbejárásról további – fotók, bővebb információ az Építész/kul/túra Facebook-oldalán található.

Második épületlátogatásunk alkalmával – 2021. július 29-én – a Nagyerdő és a Nagyerdei Stadion vonzásában Györffy Zoltán építész vezetésével a Sportdiagnosztikai Életmód- és Terápiás Központ belsőépítészeti megoldásait, majd a Nagyerdei Víztorony, egy múlt század eleji mérnöki építmény kortárs újragondolását fedezhettük fel egy kellemes nyári délutánon.

A szurkolói központ és egy kisebb sportmúzeum mellett a stadion keleti oldalán a Debreceni Egyetem fejlesztésében Sportdiagnosztikai Életmód- és Terápiás Központ nyílt, amely a maga nemében unikumnak számít hazánkban.

Győrffy Zoltán a belsőépítészeti tervezés folyamatait, annak dinamikáját osztotta meg a résztvevőkkel. A központ műgyanta fala és padlója egybeolvad, melyet a kék szín kettő árnyalata keretez. A központi folyosó két szárnyán a város színei, a kék és a sárga szín dominál, amit a LED-es megvilágítás, illetve a DNS-spirált utánozó beltéri bútor tesz meghatározóvá. Az épületrészben orvosi szobák, kezelők és egy nagy tornaszoba is kialakításra került.

Kilátóként és közösségi térként nyílt meg a látogatók előtt a debreceni Nagyerdőn található, vasbeton szerkezetű víztorony. A Debreceni Egyetem kezelésében lévő, századelőről származó építmény Győrffy Zoltán és Novák Róbert debreceni építészek koncepciója alapján bővült ki, majd született újjá 2015-ben.

Az 1912–1913 között Adorján Dezső gépészmérnök és Fried Aladár Sándor építési vállalkozó tervei szerint épült, ma már műemlék épület, Debrecen egyik ikonikus helye, szinte minden itt élőknek van egy sztorija a víztoronnyal kapcsolatban.

Győrffy Zoltán elmondta, hogy fő célkitűzésük volt az épület eredeti arculatának megőrzése. A feltárt több mint 8 méter mély vasbeton tömbalap, továbbá a vízellátás (az épület vízterében nagyságrendileg 1000 köbméter víz található), valamint a Borsos József által tervezett téglafal mint építészeti megkötések a felújítás tervezésekor meghatározóak voltak. Az egykori szolgálati lakás helyén alakították ki a kávézót, a bejárat szintjén található egy kiállítóter, valamint a kupolarészen a kilátó. A 34 méteres magasságból a lombkoronaszint felett körpanoráma tárul elének Debrecenre, a Nagyerdőre és az egyetemvárosra.

Az épület esszenciája, hogy a mai napig biztosítja a klinikák vízellátását. A Nagyerdei Víztorony újjászülésének eredményeként nem csak az épület újult meg, de a víztorony új tereket és új funkciókat kapott, így joggal került Debrecen legkeresettebb turisztikai célpontjai közé és vált úgy a kirándulók, mint a helyiek közkedvelt találkozóhelyévé, hiszen egy valódi, XXI. századi építészeti struktúra alakult ki, amely egyszerre kiállítóter, továbbá kulturális és társadalmi események méltó helyszíne.

„Hiszünk abban, hogy az építészet a természethez való integrációt jelenti. Amikor ez hűen megvalósul, akkor az élet minden területe: mint a család, a hivatás és a szabadidő is sokkal teljesebbé válik, miközben kisebb lábnyomot hagyunk a bolygón.”

Győrffy Zoltán építész további munkái: <https://magmutterem.hu>

Fotók: Varga Attila <https://www.facebook.com/attilavarga.hu>

Megjegyzés: az épületbejárásról további fotók, bővebb információ az Építész/kul/túra Facebook-oldalán található.

Kövessék figyelemmel az Építész/kul/túra Facebook-oldalát, várunk minden érdeklődőt ingyenes épületbejárásainkon!

Radics Beatrix

2021. ÉVBEN DÍJAZOTT SZAKMAGYAKORLÓK

KOSSUTH-DÍJ

Nagy Bálint Ybl Miklós-díjas építész

Turi Attila Ybl Miklós-díjas építész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja

MAGYAR ARANY ÉRDEMKERESZT POLGÁRI TAGOZATA

dr. Gerzánics Annamária okleveles táj- és kertépítésmérnök, városépítési és városgazdasági szakmérnök, a Belügyminisztérium Területrendezési és Településügyi Főosztályának nyugalmazott főosztályvezető-helyettese

Szemere Antal Rezső építész

MAGYAR EZÜST ÉRDEMKERESZT POLGÁRI TAGOZATA

Seidl Tibor Marcel építőmérnök

MAGYAR ÉRDEMREND LOVAGKERESZTJE POLGÁRI TAGOZAT

dr. Hajnóczy Péter okleveles építésmérnök, a Magyar Építész Kamara elnöke, a Pest Megyei Építész Kamara alelnöke

dr. Mezős Tamás építőmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésmérnöki Kara Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének egyetemi tanára, az M&M Architektész Építészroda Kft. ügyvezetője, vezető tervezője

Harsányi István építésmérnök, a Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány korábbi főépítésze

H. Nándori Klára Ybl Miklós-díjas építésmérnök, a déBert Építések Kft. ügyvezetője

Kalmár Miklós építésmérnök, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésmérnöki Kara Építészettörténeti és Műemléki Tanszékének címzetes egyetemi tanára

Lucza Gyula építész, műszaki ellenőr, a Magorkút Kft. ügyvezetője

Ónodi-Szabó Lajos építésmérnök, a Bicske Építő Kft. ügyvezetője, vezető tervezője

Wéber László okleveles építésmérnök, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem címzetes egyetemi docense, a Wéber és Társa Tanácsadó és Szolgáltató Kft. ügyvezetője

MAGYAR ÉRDEMREND TISZTIKERESZTJE POLGÁRI TAGOZAT

dr. Fejérdy Tamás építésmérnök, műemlékvédelmi szakmérnök

MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA

Építőművészeti díj

Benczúr László Ybl Miklós-, Europa Nostra-díjas, Csonka Pál-éremmel kitüntetett építész

PRIMA PRIMISSIMA DÍJ

Prima Primissima

Kovács Csaba Ybl-díjas építész, belsőépítész, habilitált egyetemi docens

Prima

Patonai Dénes DLA, Szabó Levente DLA

YBL MIKLÓS-DÍJ

Erhardt Gábor építész

Erhardt Gábor életművét áttekintve abban az építési viselkedés minden megnyilvánulási formája felfedezhető. Tükrözi az építész közéleti szerepvállalását, amelynek hitelességét sikeres alkotói tevékenysége alapozza meg.

Kutató és rendszerező építészeti-méleti tevékenységet folytat, szakcikkek írása, előadások tartása, monográfiák, településképi arculattervek készítése fűződik nevéhez. Eredményeit oktatási tevékenységében adja tovább. A Kós Károly Egyesülés Vándoriskolájának előadója, egy időben vezetője. A Műegyetemen a Szerves építészeti tantárgy tantárgyfelelőse, előadója. Az Országépítő folyóirat szerkesztő bizottságának tagja, az on-line orszagepito.net felelős szerkesztője. Tokajhegyalján főépítésként segíti több település önkormányzatának munkáját. A világörökségi tervtanács tagja. Mindez bizonyítja közéleti szerepvállalásának sokszínűségét.

Tervezői munkássága az építészeti teljes spektrumát felöleli a településtervezéstől az új házak tervezésén át a közterek és a műemlékek rehabilitációjáig. A mádi Rákóczi–Aspermont-kúria felújítását 2018-ban Pro Architectura díjjal tüntették ki. Erhardt Gábor eddigi életműve egy tehetséges, kiteljesedett élet eredményeit tárja a szemlélő elé.

Erő Zoltán építész

Erő Zoltán a kortárs magyar építészeti egyik legsokoldalúbb, széles körben elismert és megbecsült építésze. Legnagyobb hatású munkája a 4-es metró hálózatának építészeti arculata, az egyes állomások és közterek kialakításának nagyszabású téri világa. A nyertes pályázatot követő tervezőcsapat felállítása, koordinálása a kortárs magyar építészeti kiemelkedő, sokszínű városi tereit eredményezte, amely városalakók ezreinek naponta teszi lehetővé a kortárs terekkel, anyagokkal, formákkal való ismerkedést, találkozást. Műemlék-helyreállítási munkái közül kiemelkedik a napjainkban is zajló bajnai Sándor–Metternich-kastély helyreállítása, a már elkészültek közül a komáromi Monostori Erőd revitalizációja.

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem címzetes egyetemi docense, gyakran felkért előadója, meghívott konzulense a különféle építészeti kurzusoknak. Szakértelmére és empatikus hozzáállására az építészoktatásban részt vevő kollégák mindig számíthatnak.

2020 óta Budapest főépítészeként mindennapi tervezői gyakorlatát alázatosan a köz szolgálatára cserélve fel igyekszik integrálni mindazon tapasztalatokat, amelyeket a városfejlesztési és építészeti projektek léptékfüggetlenül minőségcentrikus és elkötelezett irányítójaként elsajátított.

Életútjában egymást erősítve van jelen a városi problémákkal való proaktív törődés, a nagy rendszerek, a nagy léptékű fejlesztések építészete és a műemlékvédelem iránt elkötelezett, aprólékos munkát végző szakember egymást váltó és egymás mellett működő karaktere. Erő Zoltán eddigi életműve emiatt a komplexitás miatt egyedülálló.

Fernezeyi Gergely DLA építész

Fernezeyi Gergely 1995-ben szerzett diplomát a BME Építésmérnöki Karán. 1997 és 2002 között DLA-képzésen vett részt, 2007-ben DLA-doktori fokozatot kapott. Eddigi munkásságát már számos hazai és nemzetközi díjjal ismerték el. Jelentős építész dinasztia leszármazottjaként tudatosan következetes szakmai életútján halad. A családi indíttatás mellett kiváló építészekről sajátította el a mesterség alapjait. A külföldi inasévek után a Vadász Stúdió vibráló, ugyanakkor mély szellemiségű közegében eltöltött nyolc év alatt tanult meg csapatban dolgozni és alkotótársaként olyan máig meghatározó épületek tervezésében vett részt, mint az EXPO Hannover Magyar Pavilon ikonikus tömbje, a Bartók Irodaház vagy a La Siesta lakópark 2. üteme.

E szellemi alapozás eredménye volt Basa Péterrel való szakmai egymásra találásuk és közös irodaalapításuk is. Közös munkáik közül kiemelkedik több társasház és a gazdasági válság miatt sajnálatosan meg nem épült Bajcsy Zsilinszky úti és Királyhágó téri irodaházak.

Szakmai rátermettségét, szorgalmát és kitartását szinte az építészeti minden területén megmutatta. Összetett épületek tervezéséhez és belsőépítészeti munkákhoz egyaránt biztos kézzel nyúl. 2011-től hat éven át volt Józsefváros főépítésze és a Főépítészeti Kollégium elnökségi tagja.

Lente András építész

Lente András 1988-ban szerzett diplomát a BME Építésmérnöki Karán. A Magyar Építőművész Szövetség Mesteriskola X. ciklusát végzte 1992-ben. Munkáiban igyekszik meghatározóvá tenni az újszerű és analitikus gondolkodás párhuzamosságát, a konstruktív szemléletet, valamint az innovatív szerkezetek és formák alkalmazását összehangolni a tradicionális építészeti gondolkodással.

Vezető tervezőként a koncepció kidolgozásától a részletek megvalósulásáig irányítja a tervezett alkotásokat. Megvalósult épületei sugározzák újítót, de ugyanakkor analitikus és logikus szemléletének ötvöződését.

Magas színvonalú építészalkotásain átsüt éles és lényegre törő kommunikációja, melyet több évtizedes oktatási munka fémjelez.

Aktív közéleti tevékenységet folytat a BME Urbanisztikai és Középülettervezési Tanszékein és a Diplomabizottságban, továbbá a Magyar Építész Kamara Felügyelő Bizottságának is tagja. Legjelentősebb megépült munkái a Raiffeisen HQ4 Irodaház, a Corvin Sétány két lakóépülete, a Sun Palace Lakópark, a Nemzeti Táncszínház és a most épülő majki kamalduli szerzetesrend fogadóépülete.

Szöke László építész

Szöke László vezető építész és településtervező, főként az ország északkeleti régiójában végzi munkáját. Kimagasló életművét az építészetet és urbanisztikát ötvöző munkásság, a településtervezésben kifejtett több évtizedes alkotás jellemzi. Meghatározó tagja a Miskolci Építész Műhelynek. Munkássága során felépítette az organikus településtervezési modellt és munkáit ennek szellemében végzi.

A településtervezés az elejétől fogva jelentős szerepet játszott szakmai életében. Kiemelkedőek az országos pályázatokra beadott munkái. Első díjat ért el a gyöngyösi szellérközös terület beépítésére készített pályázat, valamint a margitszigeti domonkos kolostorra kiírt pályázat, ahol a miskolci tervezőgárdában a területrendezést oldotta meg.

Számos településnek készítette el rendezési tervét. Megismerte a síkvidékek, a vizes völgyek, a domb-ságok és hegyvidékek beépítéseit, javasolva azokhoz továbbélésük módjait. Az utóbbi években elkészítette Sárospatak és Tokaj városok településrendezési eszközeit. Négy évig Miskolc Megyei Jogú Város Városrendezési és Fejlesztési Osztályának vezetője volt.

Szöke László munkásságát 2020-ban a Magyar Művészeti Akadémia Életút-díjjal ismerte el.

MÖCSÉNYI MIHÁLY-DÍJ

dr. Laposa József táj- és kertépítész-mérnök

MŰEMLÉKVÉDELEMÉRT FORSTER GYULA-DÍJ

Tahi-Tóth Ilona műemlékvédelmi szakmérnök

dr. Bozóki Lajos művészettörténész, műemléki szakértő

ICOMOS-DÍJ

Erő Zoltán és Szilágyi Klára – bajnai Sándor–Metternich-kastély gondos helyreállítása

Wittinger Zoltán, Hild Csorba Bernadett – máriapócsi Szeplőtlen Szűz Mária római katólikus templom felújítása

Dencs Tibor – sümegi Ramassetter-ház helyreállítása

Kelemen Bálint – szögligeti Szádvár romjainak konzerválása és bemutatása

PRO ARCHITECTURA DÍJ

Építészeti alkotás kategória

Máté Tamás, Vass-Eysen Áron – Műteremház (Tahitótfalu)

Tóthfalusi Gábor – Caritas Központ (Marosvásárhely)

Marosi Miklós, Ács István, Ökrösné Pernesz Ágnes, Rabie Anisz
– Magyar Állami Operaház és Erkel Színház Műhelyháza (Budapest)

M. Miltényi Miklós – Festetics-Inkey-kastély, rendezvényterem (Alsóbogát)

Kuli László – Oktatási és Igazgatási Tömb új épületei (Budajenő)

Bach Péter DLA, Molnár Csaba DLA, Halmai Dénes, Terbe Rita DLA
– Károlyi–Csekonics-palotaegyüttes felújítása és rekonstrukciója (Budapest)

Vasáros Zsolt DLA – OMRRK Közép-európai Művészettörténeti Kutatóintézet (Budapest)

Építészeti közélet és oktatás kategória

Bugár-Mészáros Károly György

Építető kategória

Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátság

Kivitelező kategória

Kelecsényi Gergely – Párizsi Udvar Hotel épületkerámia-restaurálási munkái

BUDAPEST ÉPÍTÉSZETI NÍVÓDÍJA

Nívódíj

Félix Zsolt DLA, Fialovszky Tamás – Szent Margit Gimnázium tornacsarnoka

Dicséret

König Tamás DLA, Wagner Péter DLA – Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga rehabilitációja

Paládi-Kovács Ádám DLA – Loffice Budapest közösségi irodaház

Marosi Miklós (KÖZTI Zrt.) – Eiffel Műhelyház

Bánáti Béla, Hartvig Lajos DLA – Bánáti + Hartvig Építész Iroda

FŐÉPÍTÉSZI ÉLETMŰDÍJ

Horváth Gábor okleveles építészmérnök

Tóth Miklós okleveles építészmérnök

AZ ÉV FŐÉPÍTÉSZE

Pányi Zsuzsanna okleveles építészmérnök

FŐÉPÍTÉSZEKÉRT ÉLETMŰKÜLÖNDÍJ

Zábránszky Pap Klára okleveles építészmérnök

KOTSIS IVÁN-ÉREM

Sugár Péter DLA Ybl Miklós-díjas, Pro Architectura-díjas építész, jelenleg a Budapesti Műszaki Egyetem Lakóépülettervezési Tanszékének tanára

MOLNÁR PÉTER-EMLEKDÍJ

Bódi Imre építész

Frikker Zsolt építész

Őry Júlia művészettörténész

MÉK SÁNDY GYULA-DÍJ

Dobosy Gáborné okleveles építészmérnök, projektfőmérnök a tatai Esterházy-kastély rekonstrukciójában végzett projektvezetői munkájáért

MÉDIA ÉPÍTÉSZETI DÍJA

Legjobb épület kategória

Legjobb Prezentáció Közönségdíj

Bánáti + Hartvig Építész Iroda – Bánáti + Hartvig Építész Iroda épülete

Legjobb terv kategória

Kopacz Hanna – Órkő – Köztérfejlesztés és típusház egy cigánytelepen

Közönségdíj épület kategória

Monostudio – Ligeti-műteremvilla

Közönségdíj terv kategória

BIVAK – Budapest Diákváros–Nagyvásártelep és környezete

Perika-díj

Rubik Ernő

Austrotherm Energiahatékonysági Különdíj

Lukács Manufacture – Panorámakabinok

Austrotherm Kovács Zoltán-émlékdíj

Lajta-Duna Építő és Vízszigetelő Kft.

Europa Design Belsőépítészeti Különdíj

Ártér Építésműterem – szolnoki Várkapu Látogatóközpont

Fejlesztői Szakmai Nagydíj

Tatár Tibor, Futureal Development Zrt. vezérigazgató

Nagyberuházások Különdíj

Csécsei Ákos – zánkai Erzsébet-tábor

Napelemes Ingatlanfejlesztések Különdíj

Bodóczy Ildikó, a Harsányi Pincészet tulajdonosa

ifj. Farkas Zoltán építész

Mester díj

dr. Meggyesi Tamás, Ybl Miklós- és Széchenyi-díjas építész

MÉK-MÉSZ DIPLOMADÍJ

Építész Diplomadíj

Nagy Stefánia – Perbál Üvegház – Fogyatékos lakóotthon bővítése

Schoblocher Edina – Művész_II_ET Ház – Epreskert

Építész Dicséret

Czirják Róbert – Görögkeleti zarándokközpont – Sajópálfalva

Belsőépítészeti Tagozat Diplomadíj

Klenovics-Hortobágyi Éva – SKAGEN óraüzlet

Műemlékvédelmi Tagozat Diplomadíj

Malkócs Krisztina – Többgenerációs közösségi ház – Budapest, XII. kerület, Fácános

Táj- és kertépítészeti Tagozat Diplomadíj

Weisz Szilvia – Rétsági felhagyott vasútvonal zöldútfejlesztési lehetőségeinek alkalmassági értékelése és koncepcióterve

Táj- és kertépítészeti Tagozat Dicséret

Karasz Lili Anna – Tiszakécskei Tisza-part területrendezése

CSONKA PÁL-ÉREM

Dr. Sajtos István, BME Építésmérnöki Kar, egyetemi docens, okleveles építőmérnök, PhD

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZETÉRT ÉREM

Szabó János építész

EZÜST ÁCSERUZA ÉPÍTÉSZETI ÉS SAJTÓDÍJ

Botzheim Bálint építész, szakíró, kutató

Köllő Miklós műépítész

AZ ÉV HÁZA DÍJ

Családi ház, kis társasház kategória

Földes László és Lukács Anna – Sasadi villa (Budapest)

MÉK-különdíj – Középület kategória

Hőnich Richárd DLA és Nagy Péter – Pilisi Len Látogatóközpont (Pilisszentiván)

MÉSZ-különdíj – Középület kategória

Vesné Zákányi Ildikó, Vesné Péter, Szabó Csanád, Sipos György
– Móra Ferenc Múzeum és Vár (Szeged)

Leier Hungária Kft. különdíj – Családi ház, kis társasház kategória

Álmos Gergely, Bubla Ágnes – Családi ház (Szeged)

Terrán Tetőcserép Gyártó Kft. különdíj – Családi ház, kis társasház kategória

Kocsis Barnabás, Kocsis Gáspár – Többlakásos társasház (Szentendre)

Prefa Hungária Kft. különdíj – Családi ház, kis társasház kategória

Benczúr László és Weichinger Miklós – Családi ház (Budapest)

Meva Zsalurendszerek Zrt. különdíj – Középület kategória

Szél Norbert és Varga Gábor – Óvoda és bölcsőde (Sajószentpéter)

Hella ÁRN Árnyékolástechnikai Kft. különdíj – Középület kategória

Lenzsér Péter DLA és Jug Mátyás – Médiaértés-oktatóközpont (Sopron)

Közönségdíj – Középület kategória

Szél Norbert és Varga Gábor – Óvoda és bölcsőde, Sajószentpéter

Közönségdíj – Családi ház, kis társasház kategória

Göde Ferenc – Családi ház, Velence

FORBÁT ALFRÉD ÉPÍTÉSZETI DÍJ – DÉL-DUNÁNTÚLI ÉPÍTÉSZ KAMARA

Csatai László, Koller József – Szent Mór Katolikus Óvoda (Pécs)

Fialovszky Tamás, Kenéz Gergely, Varga Katalin – Vendégházak (Szekszárd)

Gyergyák Ákos DLA és Kozák Barnabás – 4 lakásos társasház (Pécs)

Építészetért elismerő oklevél

Viczencz Ottó – Szent Mór Katolikus Iskolaközpont (Pécs)

Dombai Gyula – Selyemgyár Kulturális Negyed (Mohács)

Koch Péter – Ágnes úti villa (Budapest)

WÉBER ANTAL-DÍJ – PEST MEGYEI ÉPÍTÉSZ KAMARA

Dobos Botond Zsolt DLA – építészeti és közéleti munkásságáért

Dénes Eszter Liliána és Kassai-Szoó Dominika Sarolta – a Településképi Arculati Kézikönyvek terén mintául szolgáló munkásságuk és szakmai közéleti tevékenységük elismeréseként megosztott Wéber Antal-díjban részesültek.

VEDRES GYÖRGY-DÍJ

Rutkai Pál András – okleveles építész

ICOMOS MŰEMLÉKVÉDELMI PANTEON

Jelenik Katalin építész

Takács Gyula történész

Guzsik Tamás építészettörténész

VARGHA LÁSZLÓ NÉPI ÉPÍTÉSZETI DÍJ

Életműdíj

Simányi Frigyes építész

Népi építészeti ifjúsági díj

Radev Gergő és a Sárkollektíva Egyesület

SCHMIDL FERENC ÉPÍTÉSZETI DÍJ

Robert Gutowski Architects Építésziroda – A Schmidl Ferenc Építészeti Díj célja, hogy a város közössége kifejezze megbecsülését azoknak az építésznek, akik munkásságukkal hozzájárulnak Székesfehérvár építészeti kultúrájának magas színvonalú fenntartásához, fejlődéséhez.

OSSKÁR-díj

Füzes András, Tóth Péter DLA – Wekerle Kispiac

Lukács István, Vikár András DLA – Kőbányai Ügyfélszolgálati Központ

Varga Csaba – J. V. Borászat

Különdíj

Potzner Ferenc – Királyi Lovarda

BIGSEE ARCHITECTURE AWARD

Csillag Katalin, Gunther Zsolt – a fertődi Esterházy-kastély nyugati szárny helyreállítása

Tima Zoltán – Budapest lakóépület

INTERNATIONAL PROPERTY AWARDS

Vasáros Zsolt DLA – Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ fejlesztése

FIABCI WORLD PRIX D'EXCELLENCE

Gold Winner műemlék-rekonstrukció az örökségvédelem kategória

Nagy Csaba, Pólus Károly – Párisi Udvar Hotel rekonstrukciója

Gold Winner hotel kategória

Nagy Csaba, Pólus Károly – Párisi Udvar Hotel rekonstrukciója

Gold Winner környezettudatos fejlesztés kategória

Nagy Csaba, Pólus Károly – Zanglái Szoláriskola (Himalája)

Gold Winner középmagas lakóépület kategória

Hajnal Zsolt, Kendelényi Péter – Metrodom Panoráma Lakópark

Silver Winner műemlék-rekonstrukció az örökségvédelem kategória

Nagy Csaba, Pólus Károly – Millennium Háza tervezése

Silver Winner vegyes funkciójú fejlesztés kategória

Marosi Miklós – Klapka Központ

Silver Winner közcélú infrastruktúra és intézményfejlesztés kategória

Csillag Katalin, Gunther Zsolt – MOME Campus-fejlesztés

EUROPE 40 UNDER 40 DÍJ 2020

Domokos Balázs és Deilinger Tamás

TEKLA GLOBAL BIM AWARDS

Finta és Társai Építész Stúdió – Hungexpo fogadóépülete

PIRANESI-DÍJ

Építész Stúdió – Szent Gellért-terem

TÁJÉPÍTÉSZETI NÍVÓDÍJ

Kisméretű / speciális kertépítészeti projekt

Balogh Andrea, Majoros Csaba (4d tájépítész iroda), a Parkertech Kft., és Szentkirályi Tóth-Ferenc – Millenáris Széllkapu függőkert

Magán- és társasházi kertek, lakóparkok

Kalotay-Záhoczky Ráhel (Magnolia Art Kertépítő Kft.) – „Sasfészek” magánkert

Játszóterek, sportpályák

Csákó Edina, Szentesné Dandé Eszter, Köllő Janka, Mándoky Petra, Tarr Kata, Vastagh Gabriella, Füßy Gyula, Mányoki Bence, Stéhli Zoltán, Szloszjár György, Szűz Attila (tervezők), Zvolenszky Ágota, Ficzer Csaba (tervezési projektmenedzsment), GARTEN STUDIO – Városliget nagyjátszótér, terepjátszó és sportpályák

Iparterületi, irodakörnyezeti, intézményi kertek

Geum Műterem Kft. – Csontos Csenge, Gyüre Borbála, Lád Gergely
– Nordic Light Offices

Turizmus, vendéglátás kertépítészeti projekt

Ambrus Mária Zsófia – Zalacsányi golfpálya biodiverz ágyásai

Városi parkok, közkertek

Balogh Andrea, Majoros Csaba (4d Tájépítész Iroda) – Millenáris Széllkapu park

Közterek, sétálóutcák, sétányok

Turcsányi Katalin, Szakács Barnabás, (vezető tervezők), László Viktor, Rudd Mátyás, Angyal Andrea, Galambos Máté, Stefanics Beáta (tervezők), Lépték-Terv Tájépítész Iroda – Újhegyi sétány komplex megújítása

Örökségvédelmi projektek, történeti kertek

Herczeg Ágnes, Rahnama Azadeh, Benkő Anna, Kovács Attila, Bánhegyi Luca (Pagony Táj- és Kertépítész Kft.) – Turai kastélypark rekonstrukciója

Nagy léptékű, elméleti munkák

Mohácsi Sándor, dr. Balogh Péter István, dr. Takács Dániel, dr. Kollányi László, Reith Anita, Csizmadia Dóra (s73 Tájépítész Tervező Iroda Kft.) – Újbuda zöldterület- és zöldfelület-fejlesztési rendszerterve

Zöld díj

Báthoryné Nagy Ildikó Réka, Pernesz Katalin, Gergely Attila, Bálint Krisztina, Sárospataki Miklós – Vadvirágos Veszprém

Oktatói, tudományos, kutatói munkák

Csizmadia Dóra, Bardóczy Sándor, Stefanics Beáta, Szakács Barnabás, Turcsányi Katalin, Báthoryné Nagy Ildikó Réka phd, G. Korompay Judit DLA, Teremy Viktória, Ráskai-Kiss Dorottya, Sógor Gabriella (szerzők) és a Lépték-Terv Kft. (felelős szerkesztő) – Zöldinfrastruktúra Füzetek (3., 4., 5., 6. szám)

ÉPÍTŐIPARI NÍVÓDÍJ

Többlakásos lakóépület kategória

Metrodom Panoráma Lakópark

Építető: Metrodom Invest Kft.

Tervező: Hajnal Építész Iroda Kft.

Többlakásos lakóépület kategória

Benczúr I Lakó- és Irodaház

Építető: Pannónia Nyugdíjpénztár

Tervező: TNA Studio Kft.

Középület/irodaház kategória

Market 6.0 Irodaház

Építető: Market 6.0 Ingatlanhasznosító Kft.

Tervező: LeanTech Mérnökiroda Kft.

Középület/irodaház kategória

Szabad György Irodaház

Építtető: Steindl Imre Program Nonprofit Zrt.

Tervező: Vadász és Társai Építőművész Kft.

Középület/sport és szabadidő kategória

Békéscsabai Röplabda Akadémia Sportcsarnok

Építtető: Békéscsabai Röplabda Egyesület

Tervező: MLR Stúdió Tervező és lebonyolító Kft.

Középület/oktatás kategória

Neumann János Egyetem oktatási épület – Kecskeméti Campus I. ütem

Építtető: Kecskeméti Duális Oktatás Zrt.

Tervező: Lima Design Kft.

Középület/oktatás kategória

Szent Gellért-terem

Építtető: Isteni Megváltóról Nevezett Nővérek Kongregációja Magyar Tartomány (Budapest)

Tervező: Építész Stúdió Kft.

Középület/kulturális kategória

Csiky Gergely Színház átalakítása és felújítása

Építtető: Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata

Tervező: Arker Stúdió Építészeti és Kereskedelmi Kft.

Középület/kulturális kategória

Magyar Állami Operaház és Erkel Színház új műhelyháza és próbacentruma

Építtető: Városliget Zrt.

Tervező: KÖZTI Zrt.

Középület kategória

Nemzeti Összetartozás Emlékhelye

Építtető: Steindl Imre Program Nonprofit Zrt.

Tervező: ZED Építész Studio Kft.; Uvaterv Zrt.

Műemlék-helyreállítás, építményrekonstrukció kategória

Esterházy-kastély műemlékegyüttes

Építtető: NÖF Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft.

Tervező: M Építész Iroda Kft.

Műemlék-helyreállítás, építményrekonstrukció kategória

Károlyi–Csekonics-palotaegyüttes

Építtető: NÖF Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft.

Tervező: BME Építésmérnöki Kar; „MG Építész” Tervező és Szolgáltató Kft.

Közlekedési létesítmény kategória

Monostori híd – Komárom-Komárno Duna-híd

Építtető: NIF Zrt. (Budapest) – Slovenska Správa Ciest (Bratislava)

Tervező: Pont-Terv Zrt. (Budapest) – DOPRAVOPROJEKT, a.s. (Bratislava)

Komplex infrastruktúra kategória

Múzeum Mélygarázs

Építtető: Városliget Zrt.

Tervező: UNITEF '83 Zrt. – FŐMTERV Zrt. Konzorcium

ÉPÍTŐIPARI NÍVÓDÍJ ELISMERŐ OKLEVÉL

Ipari és energetikai kategória

DPD csomagelosztó központ

Építtető: DPD Hungária Kft.

Tervező: AddVal Kft.

Műemlékhelyreállítás, építményrehabilitáció kategória

Pécsi Egyházmegyei Könyvtár

Építtető: Pécsi Egyházmegye

Tervező: OPUS-V Kft.

ÉPÍTŐIPARI MESTERDÍJ

Weinberg'93 Építőipari Kft. – Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér Aeroplex karbantartóhangárjának acélszerkezet-gyártási és -szerelési munkája

ARC-S Engineering & Design Kft. ARC-S Group – Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér Aeroplex karbantartóhangárjának acélszerkezet-gyártási és -szerelési munkájának tervezése

A Magyar Építész Kamara ezúton gratulál a 2021. évben díjazott szakmagyakorlóknak!

PRO ARCHITECTURA-DÍJ 2021. ÉVI DÍJAZOTTJAI

KIVITELEZŐ KATEGÓRIA

KELECSÉNYI GERGELY – PÁRIZSI UDVAR HOTEL ÉPÜLETKERÁMIA-RESTAURÁLÁSI MUNKÁI

Párizsi Udvar Hotel épületkerámia-restaurátori tervezési feladatait teljes körűen Kelecsényi Gergely fogta össze. A meglévő állapot felmérése és a szakvélemény készítése során a levéltári kutatómunkán túl a helyszínen számos olyan innovatív diagnosztikai eszközt és módszert alkalmazott, amelyekkel a szerkezetek és az elemek kívülről nem látható hibái is feltárára kerültek. A restaurátori javaslatoknál korszerű és időtálló egyedi megoldásokat dolgozott ki. A tervdokumentációt mérnöki precizitással, a mai épületszerkezeti és tartószerkezeti követelményeket is figyelembe véve készítette.

Egyedülálló gondossággal végzett épületrestaurátori munka eredménye Közép-Európa legnagyobb kerámiaburkolatú épületének méltó újjászületése lett. A mérnöki szemléletmód, a restauráláshoz szükséges esztétikai érzék, a szakmai tapasztalat, az alaposság, a precizitás és a gyakorlati feladatmegoldási és szervezési kompetenciák együttesen és magas színvonalon vannak jelen személyében.

MAGYAR BENCÉS KONGREGÁCIÓ PANNONHALMI FŐAPÁTSÁG – BENEDICT HOTEL, KŐSZEG

Az egykori bencés rendház felújítása a város életében is jelentős előrelépést jelent. A néhány évvel ezelőtt még romos állapotban lévő épület mára a kőszegi belváros egyik ékköve lett, amely mind funkciójában, mind esztétikumát tekintve harmonikusan integrálódik a város életébe.

A Pannonhalmi Főapátság régi szándéka volt, hogy megújítsa és új funkcióval töltsen meg az épületet. A cél egy nemes egyszerűséggel megformált szálloda kialakítása, amely a kényelmi szempontokon túl lehetőséget biztosít az oktatásra, a szellemi elmélyülésre és a befelé fordulásra.

Az együttes a modern, letisztult designelemek mellett is megőrzi a hely történeti hangulatát. A szobák és a közösségi terek kialakítása egyszerű, mégis kényelmes, a vizes helyiségek minden igényt kielégítenek, ugyanakkor semmi felesleges, hivalkodó elemet nem tartalmaznak. Korszerű technikai berendezések állnak rendelkezésre a különféle tudományos területekről érkező vendégek számára, amelyek diszkrétan belesimulnak az egyszerű terekbe. A belső funkcionális átalakításokon túl megújult egyebek mellett a teljes homlokzat, a kertek és a melléképület is.

A felújítás során végig érvényesült a főapátság legfőbb alapelve, miszerint nem hagyjuk kárba veszni múltbéli értékeinket, hanem előre tekintve átemeljük azokat a jövő számára. A múlt formálja jelenünket s alakítja jövőnket.

ÉPÍTETŐ KATEGÓRIA

ÉPÍTÉSZETI KÖZÉLET ÉS OKTATÁS KATEGÓRIA

BUGÁR-MÉSZÁROS KÁROLY GYÖRGY

Mint az építészeti közélet aktív szereplője már 1977 és 1990 között Békés és Csongrád megyék műemléki felügyelőjeként munkálkodott az Országos Műemléki Felügyelőség keretében. Ebben az időszakban aprólékos előkészítő munkával és restaurátori szemlélettel hozta létre Gyulán az ország első polgárházmúzeumát, a „Ladics-házat”, illetve a „100 éves cukrászdát,” visszaadva az épületek eredeti funkcióját és felidézve azok egykori berendezését.

A hazai műemlékvédelem átszervezésével megbízott miniszteri biztосként 1991-ben átformálta a műemlékvédelem jogilag szétagolt intézményrendszerét, melynek csúcsintézménye a Műemlékek Állami Gondnoksága lett. Az új intézmény igazgatójaként azt tűzte ki célul, hogy az elhagyatott és bezárt kastélyok ismét a kultúra szolgálatába állhassanak, korhű berendezéssel ellátva, komplett művelődéstörténeti bemutatóhelyként. Munkája során elindította a gödöllői, a nádasdladányi, a fehérvárcsurgói, a füzerradványi, a fáji, az eszterházi és a péceli kastélyok helyreállítását, ahol az épületek és történeti kertjeik revitalizációja mellett a belsőépítészeti értékek restaurálására is komoly hangsúlyt fektetett, a korhű berendezési tárgyak gyűjtését is személyesen végezte.

2000-től a Magyar Építészeti Múzeum igazgatójaként folytatta munkáját és a múzeum gyűjteményének gyarapítását.

A Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Kara, Építészettörténeti és Műemléki Tanszék keretében működő műemlékvédelmi szakmérnöki tanfolyamon 32 éve aktív előadója a „Történeti belső terek és társzművészeti alkotások”, valamint a „Képzőművészeti ikonográfia” című tantárgyaknak. Ennek keretében az enteriőrök eredeti háztartási funkciók alapján történő rekonstrukciót tanítja a várakban, kastélyokban, egykor volt eredeti életmód hiteles bemutatását szorgalmazva.

Műemléktemplomok helyreállítása

Világi műemlékek, történeti berendezési tárgyakkal fölgazdagított, érték-kibontakoztató helyreállítása

Kastélymúzeum-palánták megnyitása a nagyközönség számára

Múzeumi gyűjtemény gyarapítása és az Építészeti Öskönyvtár gyűjtése

Könyvek

VASÁROS ZSOLT DLA – OMRRK KÖZÉP-EURÓPAI MŰVÉSZETTÖRTÉNETI KUTATÓINTÉZET, BUDAPEST

ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁS KATEGÓRIA

Régi igény valósult meg a Városliget komplex fejlesztését és megvalósítását célzó Liget Budapest Projekt keretén belül, amikor Vasáros Zsolt tervei nyomán a Szabolcs utcai kórház területén barnamezős beruházás révén létrejött az Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ (OMRRK). A jelentős hazai közgyűjtemények számára kialakított műtárgy-raktározási és -restaurálási központban az eddig szétszabdalt, esetlegesen elhelyezett intézményi egységek immáron egy korszerű, világszínvonalú együttesben egyesülhetnek, kiegészülve a Közép-európai Művészettörténeti Kutatóintézettel.

A fejlesztés az értékes épületegyüttes részleges újrahasznosításával és kiegészítésével, továbbá a jelentős ősfás vegetáció védelmével együtt valósult meg. Mind a beépítés karakterét, mind pedig a felújított, illetőleg újonnan tervezett épületek arculatát az intézmények sajátosságaihoz mérten hagyománytisztelő, de egyúttal kortárs módon fogalmazták meg. A történeti épületek revitalizációja során az egykori építészeti kubatúra helyreállítása alapvető cél volt, a szükséges és tervezett addíciók azonban mai formálással jelennek meg. A homlokzati anyagok, textúrák, továbbá az épülettömegek arányai és térbeli összefüggései szervezik az új épületeket a megtartott régiekkel egyetlen építészeti együttes, mégpedig a teljes telek beépítésével összhangban.

ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁS KATEGÓRIA

BACH PÉTER DLA, MOLNÁR CSABA, HALMAI DÉNES, TERBE RITA DLA – KÁROLYI–CSEKONICS-PALOTAEGYÜTTES FELÚJÍTÁSA ÉS REKONSTRUKCIÓJA, BUDAPEST

A józsefvárosi Palotanegyed egyik kiemelkedő épületegyüttese a Múzeum és Reviczky utcákat összekötő Károlyi–Csekonics-palota. Az 1883-ban az első hazai neobarokk épületek egyikeként megépült minőségi palotaegyüttes tervezője a monarchia szerte széles körben foglalkoztatott Fellner és Helmer Építésziroda volt, akinek munkáját most Bach Péter, Molnár Csaba, Halmai Dénes és Terbe Rita folytatta.

A palotakomplexum Múzeum és Reviczky utca okozta eredendő kettőssége a mostani projekt megvalósulásán is visszatükröződik. A Múzeum utca felőli palota egy szigorúbb, konzervatívabb műemléki helyreállításon esett át, reflektálva a Károlyi Gáspár Egyetem reprezentációs igényeire, míg a Reviczky utcai rész drasztikusabb beavatkozással járó, az intézmény funkcionális szükségleteit kielégíteni hivatott rehabilitáció keretében formálódott.

A fejlesztés eredményeként a valódi karakterét visszkapó reprezentatív palotarész és a kortárs kiegészítéssel bővített funkcionális szárny egy érzékelhetően elkülönülő, de mégis egységes kompozíciót alkot, amely megoldás remélhetően hosszú távon biztosítja majd a hányatott sorsú műemlék fennmaradását.

KULI LÁSZLÓ – OKTATÁSI ÉS IGAZGATÁSI TÖMB ÚJ ÉPÜLETEI, BUDAJENŐ

Budajenő község központi részén található a település legjelentősebb műemléki épülete, a skót bencés rendház. A négy épületből álló együttesben általános iskola működik 1948 óta. Az önkormányzat a műemléki épületek felújításával párhuzamosan telekösszevonások útján több ütemben építette ki a tervezett oktatási és igazgatási központot Kuli László koncepciója nyomán.

E fejlesztés első ütemében a tornaterem és az öltözőépület készült el 2007–2008 folyamán, amely visszaidézi a skót bencés rendház két, földszintes utcai épületpárjának elpusztult déli szárnyát és így újra átélhetővé teszi az eredeti díszudvar térélményét. A következő ütemben az óvoda épülete valósult meg. Az iskolát magába foglaló egykori skót bencés rendház szomszédságában megépült intézmény a közel húsz éve tartó tervszerű és intenzív falufejlesztés legjelentősebb beruházása lett. Példaértékű, hogy az új ház éppúgy illeszkedik a műemléki környezethez, ahogy a falusi építészeti léptékhez is idomul.

A több ütemben megvalósult fejlesztés eredményeként egyetlen központi telken működik immár az önkormányzati hivatal, az általános iskola és az óvoda, erősítve a faluközpont épített és kulturális örökségét, amely igazodási pont lehet az agglomerációs településre érkezők számára.

ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁS KATEGÓRIA

ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁS KATEGÓRIA

M. MILTÉNYI MIKLÓS – ALSÓBOGÁT FESTECSICS–INKEY-KASTÉLY RENDEZVÉNYTEREM, ALSÓBOGÁT

A Balatonlelle és Kaposvár között elhelyezkedő somogyi kis falut, Alsóbogátot a törökök kiűzése után a Pallini-Inkey-család szerezte meg és birtokolta egészen 1945-ig. Az általuk létrehozott uradalmi együttes részét képezi az M. Miltényi Miklós által felújított magtár épülete.

A terület építészeti arculata egy építészettörténeti hagyományokkal egységesen átítatott, letisztult klasszicista képet mutat. A birtokhoz tartozó magtárépület esetében a hagyományos építészeti értékeket úgy sikerült megővni, hogy emellett a kortárs építészet elemei is teret kaphattak. A magtár teljesen elpusztult tetőszerkezetének felújítása helyett egy acél-üveg tetőszerkezetet terveztek, amelynek érdekessége, hogy napelemegységeket is magában foglal. A múlt iránti tisztelet és a kortárs építészeti felfogást tükröző, mai használatot szolgáló innovatív megoldások ötvözése a település kulturális értékeit gyarapítja.

**MAROSI MIKLÓS , ÁCS ISTVÁN, ÖKRÖSNÉ PERNESZ ÁGNES, RABIE ANISZ –
MÁO ÉS ERKEL SZÍNHÁZ MŰHELYHÁZA, BUDAPEST**

**ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁS
KATEGÓRIA**

Az új évtized hajnalának egyik legnagyobb kulturális vállalkozása a Magyar Állami Operaház Műhelyházának létrehozása volt, amelyet a KÖZTI népes tervezőgárdája egy fontos ipari emlékünkhöz felújításával kombinálva valósított meg. A Kőbányai út mentén elterülő rozsdasíncszerelő legértékesebb épülete az 1880-as években épült Eiffel-csarnok a magyar vasúttörténelem egyik legfontosabb szentélye. A korábban Északi Járműjavító Üzemként működő, műemléki védelmet élvező hatalmas alapterületű öthajós csarnoképületben talált otthonra az Operaház és az Erkel Színház új műhely-, raktár- és próbaközpontja.

A tervezés során alapvető szempont volt a ház értékeinek, szépségeinek és annak a csodálatos acélszerkezetnek a megőrzése és bemutatása, amely a közelmúltban elhunyt Marosi Miklós szavaival élve „valami isteni véletlen folytán megúsza a világháborúkat”. A számtalan, eltérő igényű funkciót magába integráló épület nemcsak kiszolgáló létesítmény, hanem a leendő látogatóknak élményt kínáló látványosság is egyben, mely látogatóközpontja révén betekintést kínál a sajátos művészet belső titkaiba.

ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁS KATEGÓRIA

TÓTHFALUSI GÁBOR – CARITAS KÖZPONT, MAROSVÁSÁRHELY

A Tóthfalusi Gábor építész tervező vezetésével megvalósult épületegyüttes terve a Gyulafehérvári Főegyházmegyei Caritas által 2016-ban kiírt pályázati felhívás révén jött létre. Az 1100 m²-es telken állt Sütő András (1927–2006) erdélyi író egykori 170 m²-es lakóháza, amelyben 1967-től haláláig élt és alkotott. Ezen a teleken kívánt a megrendelő szociális-innovációs és életminőség-fejlesztő központot kialakítani a meglévő épület felhasználásával. A meglévő épületet átépítését és kibővítését követően is megtartották. A Caritas méltányolta a koncepció humánus és barátságos léptékét, jó hangulatát. Megnyerő a belső udvar köré szervezett gyűrés elhelyezése, amely az itt tevékenykedőket az egymásra figyelésre, illetve szociális kapcsolatteremtésre serkenti. A város és a belső milliő között finoman megfogalmazott átmenetet képez a diszkrét előudvar, amely egyúttal a városi közeget is a létesítmény hatása alá vonja. Az anyaghasználat, a belsőterek letisztultsága, elegáns megformálása összhangban van az épülettel. Az új, kortárs épület mindezeknek köszönhetően egy jól működő, minden igényt kielégítő mai intézmény otthonává válhatott.

MÁTÉ TAMÁS, VASS-EYSEN ÁRON – MŰTEREMHÁZ, TAHITÓTFALU

A Tahitótfaluban található műteremház a Máté Tamás–Vass-Eysen Áron fiatal építész páros alkotása. Modern, letisztult design alkalmazásával hozták létre a környezetbe jól illeszkedő formát. A Dunakanyar közelében fekvő Tahitótfalu település változatos arculata egy új, izgalmas funkcióval bővült. Az építető egy művész házaspár; textil- és fotóművészként mindketten a fényrel foglalkoznak. Az épület térstruktúrája így a fényre épül, illetve a nagyon meredek és keskeny telek adottságaira. A különleges művészi igényeket elégíti ki a 30 méter hosszú, 4,5 méter széles és 7,5 méter belmagasságú épület. Az épület tömegformálása, speciális arányrendszere és csendes homogenitása válasz az impulzív természeti környezetre. Az épület arculata a benne élő alkotók szakmai hitvallását tükrözi.

ÉPÍTÉSZETI ALKOTÁS KATEGÓRIA

Forrás: proarchitectura.hu

BUDAPEST ÉPÍTÉSZETI

Budapest Főváros Önkormányzata júliusban nyilvános pályázatot írt ki a Budapesti Építész Kamara szakmai lebonyolításában Budapest Építészeti Nívódíja 2021 elnyerésére.

A díj olyan igényesen, magas színvonalon megtervezett és létrejött, új vagy megújított épület, építmény, közterület, belső tér tervezője részére adományozható, amely javítja a főváros építészeti arculatát vagy egy városrész használatát, megjelenését, elősegíti az építészeti és környezeti kultúra fejlődését, formálja a városképet, és mindezek által ösztönzi a további magas színvonalú, innovatív beruházásokat.

Az évente meghirdetett pályázat feladata és célja, hogy a Budapest Építészeti Nívódíja átadásával elismerje és a nyilvánossággal megismertesse a városképet formáló, legkiemelkedőbb építészeti alkotásokat.

A Bírálóbizottság tagjai 2021-ben: Kerpel-Fronius Gábor okosvárosért és részvételiségért felelős főpolgármester-helyettes (a bizottság elnöke); Erő Zoltán Budapest főépítésze; Bardóczy Sándor Budapest főtájtépítésze; Csapó Balázs építész, a Budapesti Építész Kamara elnöke; Soltész Noémi építész; Benczúr László építész, Zoltán Neville építész (Franciaország); Nagy Csaba építész.

A 2021. évi pályázatra beérkezett 27 érvényes pályaművet a Bírálóbizottság három körben értékelt, néhány épületet helyszíni bejárás is megtekintett. A pályázott épületek tervlapjait, fotóit, műszaki leírásait, illetve a bejárás tapasztaltakat összegezve végül egy kiemelkedő építészeti minőségű alkotás részére Budapest Építészeti Nívódíja és négy magas építészeti minőségű alkotás részére Budapest Építészeti Nívódíja Dicséret elismerés adományozására tett javaslatot a főpolgármesternek.

Az ünnepélyes díjátadó Budapest napja alkalmából 2021. november 18-án online élő közvetítés keretében volt. Néhány nappal később a Budapest Építészeti Nívódíja elismerésben részesített épület tervezői az emléklapokért, a Dicséret elismerésben részesítettek a díszoklevelet személyesen is átvehették Erő Zoltán főépítésztől.

A pályázatra beérkezett pályaműveket bemutató kiállítás november 19–29. között a FUGA Budapesti Építészeti Központban volt, az itt készült online tárlatvezetés decembertől megtekinthető a BÉK videómegosztó csatornáján. A szintén minden pályaművet tartalmazó könyv magyar és külön angol nyelvű kiadása a díjátadó napján jelent meg a Budapesti Építész Kamara gondozásában (a könyv ingyenesen átvethető a BÉK Titkárságán és a FUGA-ban).

Részlet a könyv előszavából, Kerpel-Fronius Gábor főpolgármester-helyettes tollából: „A nagyváros életét áthatják a rejtelmek. Fejlődését tudatos döntések s azok szándékos és szándékolatlan következményei alakítják. Olykor azonban helyes megállni és körütekinteni, elgondolkodni azon, hogy a lehetséges irányok közül melyeket találjuk üdvösnek. (...) A beküldött pályázatokat és különösen a díjazott pályamunkákat szemlélve el lehetett tűnődni azon, hogy milyen sokirányú az útkeresés.”

Köszönet és elismerés az alkotóknak!

Szent Margit Gimnázium tornacsarnoka

Budapest, XI. ker., Villányi út 5–7.

Építész felelős tervező: Félix Zsolt DLA, Fialovszky Tamás

Építész társtervező: Gulyás Bálint, Kenéz Gergely

Táj- és kertépítész: Takács Dániel PhD

Tervezés: 2018

Kivitelezés: 2020

A Szent Margit Gimnázium idén ünnepli fennállásának 100. évfordulóját. Régi álmuk volt, hogy az oktatás-nevelés részeként a korszerű sportolási lehetőségeket is biztosítani tudják a tanulók számára úgy, hogy egyúttal olyan nagy méretű terem jöjjön létre, ahol közös ünnepi rendezvényeken a gimnázium teljes létszámmal jelen lehet.

A bővítés a műemlék gimnáziumi épület mellett, különállóan, a domboldalba süllyesztetten valósult meg. A sportcsarnok nagy tömege a föld alá került, az oldalsó homlokzatok kibújnak a föld alól, a déli homlokzat galériaszintje pedig már teljes egészében érzékelhető. A funkcionális rend egyszerű, tiszta és világos. A sportolói és közönségforgalmi megközelítés szintben elválasztott. A terem és az öltözők a gimnáziumi udvar síkján érhetők el, míg a látogatói előcsarnok és a lelátó a kiszolgálóterek tetején kialakított galérián keresztül közelíthető meg. A lelátó szintjének teljes magasságú homlokzati megnyitása egyszerre világítja be a csarnokot, és teremt vizuális kapcsolatot a gimnázium műemlék épületével.

A domboldalba simuló épülettömeg funkciójából adódóan egyszerű megjelenésű. Homlokzatképzését a tetőn elhelyezett szabadtéri pálya lezárását biztosító horganyzott pálcák adják, melyek a szürkére vakolt homlokzat előtt a talajig futva fogják össze a monolitikus tömeget. A pálcasor áttűnő fátyolként oldódik fel a külső térben, gyönyörű átmenetet képezve az épület és a természet, az ég között.

A belső tér artistikusan egyszerű, tiszta, világos és funkcionális. A szerkezet nyers betonfelületeit a használat szintjén faburkolat borítja a játéktér szintjét a padlóval egységbe fogva. A lelátó felől a textílrányékolón diffúzan átszűrődő természetes fény úgy világítja be a csarnokot, hogy egyszerre energia- és környezettudatos amellet, hogy a tornatermet rendezvénytérre lényegíti át.

A Gellért-hegy déli lejtőjén megépült Szent Margit Gimnázium tornacsarnoka nemzetközi szintű építészeti minőséget képvisel. A tervezők egy rendkívül nehéz feladatot oldottak meg egyszerűen, funkcionálisan, artistikusan. Példamutatón.

Fotó: Kenéz Gergely

Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga rehabilitációja

Budapest, VII. ker., Rumbach Sebestyén utca 11–13.

Építész felelős tervező: Kónig Tamás DLA, Wagner Péter DLA

Belsőépítész: Baliga Kornél

Történész: Dávid Ferenc, Sisa József

Táj- és kertépítész: Holtság Ágnes

Építész munkatárs: Rimely Ádám, Holtság Ágnes

Tervezés: 2006–2015

Kivitelezés: 2021

A Budapesten élő ortodox zsidó közösség 1867-ben Otto Wagnert bízta meg a zsinagóga tervezésével, aki Kallina Mór társtervezői közreműködésével megalkotta a romantikus-eklektikus építészlet egyik legkvalitásosabb mór-bizánci ihletésű építményét: ókori hagyományokat követve nyolcszögletű, centrális teret tervezett, melynek középpontjában a tóraolvasó pultot helyezte el, körülötte a férfiak padsoraival. Az első emelet magasságában a női karzatokat alakították ki. A centrális térhez az utcai homlokzati oldalon három szinten rabbilakások és oktatási helyiségek épültek.

A templom 1941-ben a deportálandó zsidók gyűjtőhelye volt, ahonnan 20–30 ezer embert szállítottak el a megsemmisítés helyszíneire. A háborút sérülésekkel vészelte át, azonban a '70-es években a használaton kívüli, sorsára hagyott épület kupolája beomlott. 1988-ban az Alba Regia Állami Építőipari Vállalat megvette az épületet, és elindította a felújítását. A vállalat csődbe jutott, és az épület visszakerült a hitközség tulajdonába. A műemléki kutatómunkát nagyban segítette, hogy a hitközség sok elkötelezett tagja az évtizedeken át őrzött díszítőelemeket előhozta. A nagy alázattal és tapasztalattal építészek, belsőépítészek, valamint restaurátorok által végzett munkának köszönhetően, állami támogatással, a tér lenyűgöző élményét visszaállítva hitéleti és kulturális célra is alkalmas megoldást lehetett alkotni. Köszönet minden résztvevőnek!

Loffice Budapest közösségi irodaház

Budapest, VIII. ker., Salétrom utca 4.

Építész felelős tervező: Paládi-Kovács Ádám DLA

Építész munkatárs: Hegedüs Dávid, Erdélyi Anett, Szekeres Attila

Belsőépítész: Paládi-Kovács Ádám DLA

Belsőépítész munkatárs: Szabó Gábor, Ulrike Rein

Táj- és kertépítész: Szathmáry Melinda

Tervezés: 2018

Kivitelezés: 2020

A LOFFICE épülete a VIII. kerületi Salétrom utca mentén, pontosan a Kis Salétrom utca tengelyében áll, a Rákóczi tértől pár lépésre. Az épület az utcafronti egybefüggő, háromszintes külső héjba foglalt kortárs, fehér homlokzatával tűnik ki környezetéből.

A földszinti homlokzat visszahúzása domináns üvegezéssel kombinálva egyfajta vizuális és fizikai kapcsolatot teremt a belső udvar és az utcafront között, így a köztér mintegy beszívódik, és elfoglalja a telek belső magját.

A vegyes funkcionális program az épületen belül vertikálisan szerveződik, az alsó szinteken nagy méretű, nyitott alaprajzokkal a nyilvános funkciók vagy a co-working irodák számára, a középső szinteken pedig co-living lakóegységekkel, amelyek a bérlettől függően munkahelyként is használhatók. Ezeket a szinteket egy nyitott, az utcától visszahúzott penthouse-szint koronázza. Minden emeleten utcára vagy udvarra néző, nagy méretű erkélyek és lodzsák találhatók.

Az épület fő jellegzetessége az utcára néző játékos, harmonikaszerűen nyitható fémhomlokzat, amely a benne helyet kapó különböző tevékenységek tréfás illusztrációjaként jelenik meg, miközben lehetővé teszi az utcára néző egységek számára a nyitottság, illetve az intimitás igény szerinti kialakítását és az árnyékolást is.

A projekt jól reprezentálja Budapest VIII. kerületének innovatív átalakulását, valamint a város lakás- és munkaerőpiacának a kortárs európai trendeket követő fejlődését.

Eiffel Műhelyház

Budapest, X. ker., Kőbányai út 30.

Építész felelős tervező: Marosi Miklós (†) (KÖZTI Zrt.)

Építész társtervező: Ács István, Pernesz Ágnes, Rabie Anisz

Építész tervező: Csízy László, Kelemen Bálint, Petri Dávid, Weimper Viktória

Építész munkatárs: Süveges Adél, Dányádi Áron, Hódosi Dániel

Tervezés: 2013

Kivitelezés: 2020

A Magyar Állami Operaház a klasszikus szépségű Andrássy úti palota helyreállítása mellett valami igazán szokatlan kísérletbe kezdett: a MÁV Északi Járműjavítójának legnagyobb csarnokában, az ún. Eiffel-csarnokban rendezte be előadótermeit, próbatermeit, stúdióit, műhelyeit és raktárait, a nemzetközi gyakorlatban is egyedülálló megoldással. Az új építkezés a városszerkezet-alakítás területén is pionírnak tekinthető: ezzel a munkával indult meg a Kőbányai úti barnamezős terület nagyszabású megújítása.

Az öthajós csarnok, amely 1886-ra készült el Feketeházy János tervei alapján, korának egyik legnagyobb szegecselt acéltartós szerkezetével egészen 2009-ig szolgálta a mozdonyok javítását. A funkcióváltó rekonstrukció a korabeli acélszerkezet és az épület jellegzetes téglachitektúrájának megőrzését tekintette alapkövetelménynek. Az új funkciók te-reit ház a házban elv alapján alakították ki, a térosztás követi a csarnok hajóinak rendszerét, és lehetőség szerint láttatni engedi az impresszív tartószerkezetet. Az egykori nagy teret ugyan már nem láthatjuk egyben, de az előcsarnok tere sejtetni engedi a csarnok léptékét.

Az előadótermek, az üzemi területek a legkorszerűbb technológiával ellátva szolgálják a művészeti munkát. A 450 férőhelyes Bánffy-terem önálló játszóhelyszínként is működik. Remélhetjük, hogy nemcsak átmeneti hasznosításként, hanem hosszú távon is megmarad ez a szerepe, és a ház az Opera – és általában a budapesti zenei élet – nagy hagyományú helyszínei közé kerül.

Bánati + Hartvig Építész Iroda

Budapest, XI. ker., Fehérvári út 38.

Építész felelős tervező: Bánati Béla, Hartvig Lajos DLA

Építész munkatárs: Lőcsei Vera, Sánta Bendegúz

Generáltervező: Bánati + Hartvig Építész Iroda Kft.

Projektvezető: Kiss Noémi

Belsőépítész: Sárosdi-Mádi Krisztina, Szlovák János, Móder Edit, Varga Márton (Mádi-Láncos Studio Építésziroda Kft.)

Belsőépítész munkatárs: Balogh Lantos Stefánia (MádiLáncos Studio Építésziroda Kft.)

Táj- és kertépítész: Györe Viola

Tervezés: 2019–2020

Kivitelezés: 2021

A nívós, sallangoktól mentes, csak a funkcionális működésre és a rehabilitációban rejlő közösségformáló erőre egyaránt példa a Fehérvári út belső szakaszán található épület, amely egy százforintos boltból lett a pincészet és a tetőteraszt is hasznosító irodai nyugalomsziget. Az áthelyezett bejárat, a transzparens és a működést a járókelők számára is láttató üveglakokkal, a pincészeti közösségi terekkel, tárgyalókkal és makettezővel egy olyan munkatér jött létre, ami nagyban segíti a csapatműködést, és egyfajta skandináv életérzést, otthonosságot, harmóniát közvetít az épület használói felé.

A lépcsőház miatt kibontott, és azt naturalisztikusan megmutató vasbeton födém, a beépített kezeletlen nyersacél tartópillérek, a mennyezeti szigetelést és gépészetet is megmutató belső tér, a tárgyalófalaként újrahasznosított homlokzati üvegportál nem az olcsóságról, hanem az egyszerűségről, puritanizmusról, építészeti szépről szól. Az iroda megjelenése a területen felfelé húzza azt a környezetet, amely az utóbbi néhány évtizedben inkább lefelé tartott. Az épület átértelmezése rengeteget megmutat abból az eszközkészletből, amelyet a meglévő, eredendően nem túl nívós épületek értő rekonstrukciójával az építészek el tudnak érni. Ez sok esetben – így most is – sokkal többet képes hozzátenni a társadalmi jóhoz, mintha teljesen tiszta lapról kezdenénk az építést.

DICSÉRET

Fotó: Bujnovszky Tamás

Fotó: Bujnovszky Tamás

DICSÉRET

Fotó: Bujnovszky Tamás

Fotó: Bujnovszky Tamás

2021. DECEMBER 9-ÉN ÜNNEPÉLYESEN ÁTADTÁK A 2020. ÉS 2021. ÉVI MÉK SÁNDY GYULA-DÍJAKAT

A Sándy Gyula-díj a Magyar Építész Kamara Építőipari Nívódíj különdíja, amit a kamara elnöksége 2011-ben alapított. A MÉK Elnökség határozata alapján a díj annak az Építőipari Nívódíjra pályázó fővállalkozó felelős műszaki vezetőjének vagy munkahelyi mérnökének adományozható, aki a bírált nívódíjpályázatok valamelyikénél a legeredményesebben működött közre az eredeti építészeti koncepció megvalósításában.

Az ÉVOSZ december 9-i korlátozott létszámú ülésén és nívódíjátadó ünnepségén dr. Hajnóczi Péter, a Magyar Építész Kamara elnöke és Szalay Tihamér, a kamara alelnöke, a díj kurátora átadta a tavalyi évben a korlátozások miatt elmaradt díjat Bajnok Sándornak, műszaki igazgatónak, a Párisi Udvar felújításának műszaki vezetéséért, a kivitelezésben végzett kiváló munkája elismeréseként.

A 2021. évi díjat Dobosy Gáborné okleveles építészmérnök, projektfőmérnök kapta a tatai Esterházy-kastély rekonstrukciójában végzett projektvezetői munkáért.

Az Esterházy-kastély felújítása; a több évig tartó korhű rekonstrukció során a Nemzeti Örökségvédelmi Fejlesztési Nonprofit Kft. (NÖF) beruházásában összesen 2,4 milliárd forintból valósult meg a Nemzeti Kastélyprogram keretén belül.

A tatai Esterházy-kastély 1765 és 1780 között épült Esterházy Miklós, a magyar testőrség kapitányának rezidenciájaként. Az épületben a II. világháború után idegstanatóriumot rendeztek be, de ez nem okozott jórészt károkat az épületben. Több helyiségében eredeti állapotban maradtak meg a kandallók, a kályhák, a díszes gipszstukkók, parketták és csempeburkolatok.

A közel 3000 m² alapterületű kastélyban 700 m²-en sikerült megőrizni az eredeti táblás és rombusz alakú parkettát. A korabeli fürdőszobákban jó minőségben maradtak fenn az eredeti márvány és holland csempeburkolatok. A felújított kastély emeleti és földszinti teremsorában korhű bútorok és festmények idézik meg a barokk hétköznapi hangulatát. A ma Ausztráliában élő Francesca Esterházy Blackwell jóvoltából számos, a tatai kastélyból elszármazott műtárgy került be az Esterházy-család és a kastély történetét bemutató kiállítás anyagába.

A Magyar Építész Kamara Sándy Gyula-díjának eddigi nyertesei:

- 2021: a tatai Esterházy-kastély rekonstrukciója, Dobosy Gáborné projektfőmérnök,
- 2020: Párisi Udvar felújításának műszaki vezetéséért Bajnok Sándor, műszaki igazgató,
- 2019: Műemlék-helyreállítás, épületrehabilitáció: Szépművészeti Múzeum, Román Csarnok, Budapest, díjazott műszaki vezetők: Ámon Kornél és Papatyi Balázs,
- 2018: Műemlék-helyreállítás, épületrehabilitáció kategória: Bp. XII., Zugligeti Lóvasút végállomás rekonstrukciója, projektvezető: Blaskovits László okleveles építőmérnök,
- 2017: Mátraverebély-Szentkút Nemzeti Kegyhely komplex, részben műemléki rekonstrukciója, Holman Attila okleveles építészmérnök,
- 2016: Takata Gyártóüzem és Logisztikai Központ, Miskolc, Elek Attila okleveles építészmérnök,
- 2015: a Nemzeti Községi Egyetem (NKE) Ludovika-főépület kivitelezésének felelős műszaki vezetéséért Uzonyi Sándor okleveles építészmérnök,
- 2014: a Budapest Music Center (BMC) Juhász Zoltán, okleveles magasépítő üzemmérnök, projektvezető, az építkezés felelős műszaki vezetője,
- 2013: az egri Eszterházy Károly Főiskola (Egri Líceum) épület felújításának felelős műszaki vezetője, Révész Gábor okleveles építészmérnök,
- 2012: Kodály Központ, Pécs, Hollós István felelős műszaki vezető,
- 2011: K3 Irodaház, Budapest, Molnár János felelős műszaki vezető.

MÉK-MÉSZ DIPLOMADÍJ 2021 PÁLYÁZAT EREDMÉNYEI

2021. évben sajnos összesen csak 62 pályamunka érkezett, ezekből kellett a zsűrinek válogatnia. Az építész- és a tagozati zsűri többször üléseztek, míg végül kialakult a végeredmény.

MÉK-MÉSZ Diplomadíj Bizottság 2021:

Építész: Szalay Tihamér, a zsűri elnöke, Nagy Csaba, Gall Anthony, Turi Attila, Vadász Bence.

Műemlékvédelmi tagozat: Nagy Gábor.

Terület- és településrendezés: S. Vasi Ildikó, Schwarczuk Ágnes, Gajdos István.

Táj- és kertépítészet: Schuchmann Péter, Bardóczi Sándor, M. Szilágy Kinga, Sándor Tamás, Szloszjár György.

Belsőépítészeti tagozat: O. Ecker Judit, Magyarai Éva, Csavarga Rózsa, Szekér Ferenc, Szenes István és Veres Péter.

Titkár: Ulrich Tamás.

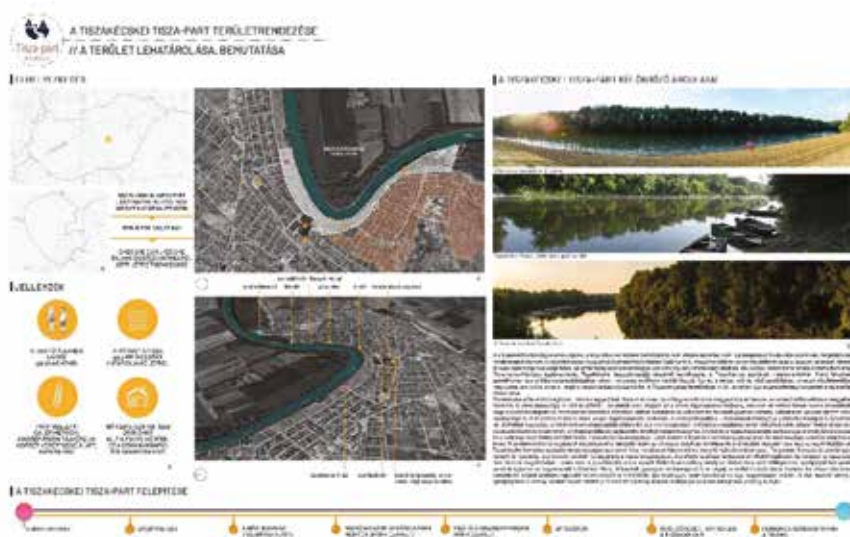
Terület- és Településrendezési Tagozat

A szakmai zsűri beérkezett pályaművek áttekintése után úgy döntött, hogy 2021. évben nem ad ki tagozati díjat.

Táj- és Kertépítészeti Tagozat

Dicséret: Karasz Lili Anna – Szent István Egyetem, Tájépítészeti és Településrendezési Kar, Kert- és Szabadtértervezési Tanszék, konzulens: dr. Fekete Albert

Diplomamunkája: **Tiszaécskei Tisza-part területrendezése**

Karasz Lili Anna diplomamunkája: a tiszakécskei Tisza-part területrendezése új lehetőségeket tár fel a tiszakécskei Tisza-part szabad tereinek fejlesztésében.

A tervezési terület a tervezett állapotnak köszönhetően egyedi szabadtér-építészeti karaktert kap, ahol jól értelmezhető, logikus funkcióbővítést javasol a tervező, jól használható szabad terekkel. A terv szépen átgondolt, következetes felépítésű. A tervezett fejlesztés megfelelően illeszkedik a Tisza-parti zöldfelület léptékéhez.

A munkára jellemző az alapos, lényegre törő elemzés, mely érinti a terület történeti kialakulását, Tiszaécskén belül betöltött szerepét, így helyezi a hallgató megfelelő kontextusba a tervezési területet. A Tisza-parti kapcsolat erősítése fontos hangsúly a tervben, melynek köszönhetően a kilátópont és a lépcsősorok jó ritmusban és megfelelő módon kapcsolódnak a zöldfelületi rendszer elemeihez.

Gratulálunk a kiemelkedő munkához!

Szloszjár György – Schuchmann Péter

Diplomadíjas: Weisz Szilvia – Szent István Egyetem, Tájépítészeti és Településtervezési Kar, Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék, konzulens: dr. Boromisza Zsombor

Diplomamunkája: **Rétsági felhagyott vasútvonal zöldútfejlesztési lehetőségeinek alkalmazási értékelése és koncepcióterve**

Térségi, turisztikai és zöld infrastruktúra szempontból is kiemelkedő Weisz Szilvia témaválasztása, hisz Nógrád megye az országban a nagyobb nehézségekkel küzdő régiók között van. Ez az adottság az átlagosnál nagyobb kihívást jelentett a diplomakészítő számára és még összetettebb szempontok integrálását kívánta meg. A jól felépített és strukturált, önálló értékelési szempontrendszer kidolgozásán és alkalmazásán túl külön kiemelendő, hogy az Észak-Magyarország területére kiterjedő, nagy léptékű vizsgálatról indulva a diplomamunka az urbanus tértervezésen keresztül eljut egészen az objektumszintű részletezettségig. Mindezt arányos témafeldolgozással, grafikájában és tartalmában is összeszedett, fegyelmezett és ízléses, kiemelkedő színvonalú előadásmódban. A figyelemfelkeltő munkában megmutatózó szintézisek, a vizsgálatok eredményei és a konklúziók alapját képezhetik egy, a megvalósítás irányába mutató cselekvéstervnek, melynek eredményeként a felhagyott vasútvonal zöldútként való utóhasznosítása mintaként szolgálhatna további projektek számára is.

Weisz Szilvia diplomamunkája méltán részesül a Tájépítészt Tagozat diplomadíjában.

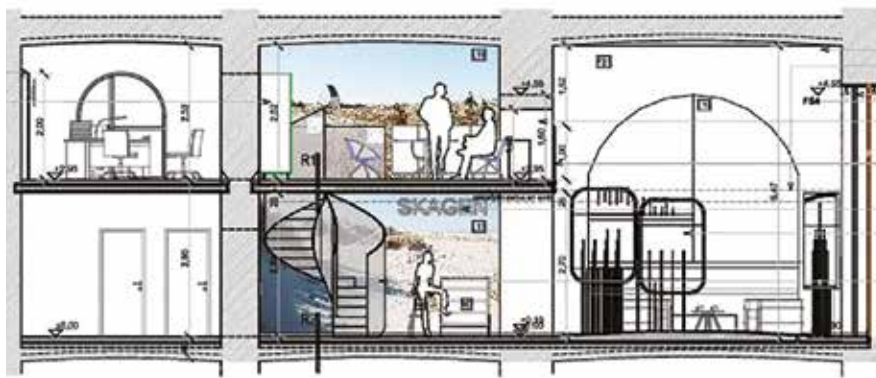
Gratulálunk a diplomamunkához!

Szloszjár György – Schuchmann Péter

Belsőépítészeti Tagozat

Diplomadíjas: Klenovics-Hortobágyi Éva, Metropolitan Egyetem – Művészeti, Design Intézet, Belsőépítészeti Szakirányú Továbbképzési Szak, konzulensek: E. Szabó László, Kovács Zoltán

Diplomamunkája: **SKAGEN óraüzlet**

A diplomamunka témaválasztása óraüzlet tervezése Budapest belvárosában. Az üzlet egy bizonyos márkát képvisel, ez pedig a SKAGEN. Ez az ikonikus márka ötvözi mindazt, amit a dán design képvisel.

„Skagen egy halászfalu Dánia északi tengerpartján, homokdűnével és fűfélékkel, ahol fúj a szél és hullámszik a tenger. A »Hygge« kifejezés azt a dán életérzést képviseli, ami a lelassulásról, a nyugalomról, a boldogságról szól.”

A tervezett helyszín Budapest, Hold utca 2. szám alatt található, alapterületileg kicsi, földszintes üzlethelyiség. A terv a helyszíni adottságok figyelembevételével készült és jól szervezett alaprajzot alakított ki. A nagy belmagasságú tér részbeni kétszintesé tételével a kívánt funkciók elférnek.

A diplomamunka a kicsi alapterület és a meglévő építészeti adottságok (századfordulós belvárosi saroképület üzlethelyisége) tudomásulvétele mellett egy erős érzelmi-hangulati hatással rendelkező belső teret tudott létrehozni.

A teret hullámszó homokdűnre emlékeztető padlóburkolatok és padlósíkok, hajladozó tengeri sás lábakon álló – uszadékfa-gömbölyűségű – hajlítottfa-vitrinkorpuszok jellemzik.

A munka felváltva „leblendezett” sötét hátterekkel, mennyezetekkel és átvilágított feszített fólia térhatárokkal dolgozik. A téren belül arányosan kiosztott rejtett és kiemelő célfényeket használ.

A terv eljutott az építészeti-belsőépítészeti téralakításon és a kapható mobilák kikonzignálásán túl az egyedi tárgyak-bútorok tervezéséig is. Ezekre „gyártmányterv”-szintű megoldásokat adott.

A munka erős egyedi érzelmi hatást ad és téri élményt nyújt. Tulajdonképpen a szakmai racionalításokon túl a létrehozott terekkel kapcsolatban ezt várjuk a tervektől. Itt ezt megkaptuk.

Gratulálunk!

Szekér Ferenc
Ferenczy-díjas építész, belsőépítész

Műemlékvédelmi Tagozat

Diplomadíjas: Malkócs Krisztina, BMGE Középülettervezési Tanszék, konzulens: Kronavetter Péter

Diplomamunkája: **Többszervezési közösségi ház – Budapest, XII. kerület, Fácános**

Az emberi kapcsolatokat fontossága és erősítése, a generációk közti távolság csökkentése.

Ezek a sokszor csak kongó nagy szavak itt, a terv megfogalmazásában finom csengéssé válnak.

Az alaphangot a helyszín, a varázslatos budai hegyvidék, benne a Hild József tervezte épület adja.

Erre épülnek a hangzás elemei. A racionális funkcióválasztás.

A logikus beépítés, amelyben egy átrium köré szerveződve zárja le az új épületrész az U-alakú meglévő épületet.

A meglévő épített értékek tiszteletben tartása.

Az új épületrész visszafogott, mértéktartó nagysága, valamint differenciáltsága lábazat-jellegű föld alatti és transzparens megjelenésű föld feletti részre.

Az érzékeny empátia, amely felfedezi a Hild-villa jellemző arányait, és annak mellékmotívumát felhasználva, átértékelt ismétléssel formálja az új épületrészt.

A terv olyan, mint egy kéttételes zenemű, ahol a különbözően megszólaló tételekben az egymásra utaló hivatkozások révén a végső hangzásban a kontrasztok harmóniáját, az egyiséget halljuk.

Malkócs Krisztina karakteres hangzású terve a zsűri döntése alapján a Műemlékvédelmi Tanács különdíját érdemli.

Nagy Gábor építész

Építész Diplomadíj

Dicséret: Czirják Róbert, Debreceni Egyetem, Műszaki Kar, Építésmérnöki tanszék, konzulens: Keller Ferenc

Diplomamunkája: **Görögkeleti zarándokközpont – Sajópálfalva**

A zarándokház és továbbképző központ egy Miskolc környéki, döntő részben görögkatolikus település szélére készül.

Meglévő, illetve a múltból származó töredékek – közösségi emlékek és szokások, település-morfológia, hagyományok – összefűzésével új funkciót és új ház(ak)at hoz létre a tervező: a változatos domborzati viszonyokban ágyazva, az utat kísérve betonból öntött közösségi terek, a megmaradt borospincék bekomponálásával, valamint a felett nyeregretetős hossz-házak sorozata, alvó- és pihenőhelynek, a zarándok számára.

Tetszik, hogy a megoldás a hely megismerésében gyökerezik, a végeredmény a különbözőségek szintezésén alapuló egységre való törekvés eredménye.

Gratulálok a tervhez.

Anthony Gall

Építész Fődíjasok

Nagy Stefánia, BMGE Középülettervezési Tanszék, konzulens: Fejérdy Péter

Diplomamunkája: **Perbál Üveg ház – Fogytékos lakóotthon bővítése**

A terv osztatlan sikert aratott a zsűri tagjai között és nem csak azért, mert az előadásmód régi, szép, nosztalgikus időket idéz és mert önmagában az ízes és karakteres vázlatvonalakból, színes skiccekből összeálló építészeti „mű” – a kalligrafikus kézírás ölelésében – már önmagában is megjeleníti az alkotási folyamat drámáját és izgalmát, a tervezés járt és járattan ösvényeit, zsákutcáit, majd a rátalálás örömet, személyessé téve az építészeti alkotást...

De azért is – főleg azért – mert a terv jó és mert látjuk hogyan vált lépésről lépésre jóvá.

Érezzük és szinte végigéljük a komponálási folyamatot.

Érzékenyek a vonalak, finomak a színek, megkomponáltak még a spontán(nak ható) vázlatfüzetlapok is!

Csoda ezek után, ha a végeredmény – az építészeti produktum – személyes, részleteiben érzékenyen végiggondolt, jól komponált, működő és szerethető alkotás?

Csoda-e, ha felrázta, meggyőzte és jókedvre derítette a zsűrit?

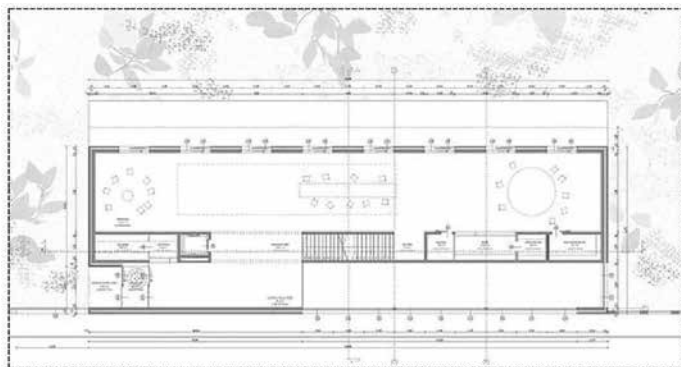
Ugye nem?!

Nagy Stefánia különleges hangvételű terve a zsűri véleménye alapján Diplomáját érdemeli!

Vadász Bence DLA
építész

Schoblocher Edina, BMGE Középülettervezési Tanszék, konzulens: Szabó Levente DLA

Diplomamunkája: **Művész_II_ET Ház** – Epreskert, Budapest VI. kerület, Bajza utca 41.

földszintli alaprajz

A Képzőművészeti Egyetemhez tartozó VI. kerületi Epreskert szobraiból a külső szemlélők jelenleg nem sokat látnak. Innen jött a diplomaterv koncepciója, hogy a kerítés közeli sávban egy olyan kiállítószóna jöjjön létre, ami nemcsak a kerttel, hanem a külvilággal is kapcsolatot teremt, egyfajta kommunikációs zónát jelentve. „A sávba helyezett műalkotások és a növényzettel alkotott viszonyrendszerei mindig mást és mást mutatnak. Van olyan szakasz, ahol a szobor csak kifelé reflektál, van, hogy ki- és befelé is”. A tervezett új épület „kitapad” a kerítéshez, a kiállítóter a külső zóna folytatása. Szép gondolat. Az épület metszete mutatja leginkább azt az egybefüggő, szinteket összekötő izgalmas térstruktúrát, ahol a pince helyenként eggyé válik a földszinttel, a földszint az emelettel. A finom homlokzati struktúrát a könnyed falamellázat és a nyers vasbeton kontrasztja teszi feszessé.

Tiszta, világosan egyszerű alaprajz, részleteiben is gondosan, mérnöki alapossággal kidolgozott terv. Gratulálunk hozzá!

TURI ATTILA KOSSUTH-DÍJAS ÉPÍTÉSZ: PÁLYAÍV-ÖNVALLOMÁS

Fotó: Cseke Csilla, MTI

Turi Attila

Nem akartam okvetlenül építész lenni. Mindig csodálattal tekintettem az elhivatott kollégákra, akik lelkesen közölték: kisiskolás koruk óta tudatosan törekedtek a pályára. Én akkor éppen régész, majd festő szerettem volna lenni, aztán menő kajakos. Mert együgyű ember vagyok: a sors úgy adta, hogy egyszerre egy dologgal foglalkozzak, de azt nagy lelkesedéssel, odaadó szívvel végezzem. Azután, mikor már ment a hajó, az edzőm, Fábián László a gimnáziumi éveim vége felé azt tanácsolta, hogy inkább tanuljak – ha már jó jegyeim vannak –, abban nagyobb lehetőség van. Kapkodva szakmát választottam: matektagozat + rajzkészség = építész képlet alapján. A döntésben benne volt a hozott élmény is: az Almási Balogh Lóránd tervezte óbudai Gázgyári Lakótelepen nevelkedhettem, s ez a tökéletes lakóegyüttes/közösség meghatározta életfelfogásomat, örökre léptéket és mértéket adott egyén-közösség-társadalom viszonyáról, mindig változó és mérlegelendő arányrendszeréről.

De a sport megtanított valamire, a vereség és a győzelem elviselésére. Az előbbi arra, hogy tanuljak, hiányosságaimat nézzem és ne másokkal foglalkozzak, utóbbi arra, hogy minden győzelem csak részeredmény egy belső úton, melyet elegánsan és visszafogottan kell viselni. Ez a tanulság adott erőt a szakma elsajátítására, a társakkal, s egy közösséggel való viszony kialakításában. S megtanított még egy fontos dologra: a tekintélytiszteltet. Igaz, hogy egy olyan torz világban nevelkedtem, ahol a fals tekintélytiszteltet (főtitkár, párttitkár, aljas besúgók) megkérdőjelezhetetlen volt, de a város szélén, félig urbánus, félig vidéki, összetartó közösségben a valódi értékeket gesztusokkal, egy-egy jól irányzott mondattal elmondták az idősebbek, megtanította a család. Tette ezt apám is, tizennégy éves koromban leültetett a konyhaasztalhoz (mi is lenne az otthon közepe, ahol a nagy dolgok történnek) s elmondta mi van itt, mi volt '56-ban (másodéves műegyetemista hallgató volt), s lelkemre kötötte, hogy erről soha senkinek semmit. S bennem egy belső, titkos világ alakult ki, melyben egyik oldalon volt apám s a családom, a másikon meg mások....

'78-ban felvettek a Műegyetemre, mérhetetlenül büszke voltam, s vonultam katonának, mert akkor még az volt. Nagyatádra kerültünk az egyiptomi sötétség bugrába, a pár évvel előtte még büntető zászlóaljnak számító lövészezredhez. Végül is vidáman túléltek, volt minden, barátom kezében felrobbantott jelzőlövedék, leégett századsátor s felrobbant löszerraktár (nem mi voltunk...). S az infernális világban tanultunk valamit: egy kitűzött célt csak közösen lehet elérni, ha figyelünk magunkra, s felelősséggel viseltetünk társaink iránt. A többi marhaság, egy erőszakrendszer szálnalmas és sokszor sírva-nevetős torzképe.

Nagy elánnal kezdtem tanulmányaimat, büszke voltam jegyeimre, előrehaladásomra, de egy év múlva fel kellett tennem a kérdést – sokadmagammal –, valóban ez lenne az építészet, ezt fogják megtanítani – a kiválókkal mellett – a kontraszelekcióval kiválasztott gyakorlatvezetők? Ez lesz az a büszkeség, mely majd eltűnik, amikor panelt tervezek, ezek a kockaházak az építészet csúcsai, ez az az érthetetlen, bennfentes nyelv, a műmájor szavaival – felesel, reflektál, őszinte stb. –, melyet el kell sajátítanom, hogy építész legyek? S a kétségbeesés keresővé tett, s a sors kegyes volt, mert

egy Bercsényi kollégiumi előadáson találkozhattam Makovecz Imrével, aki felajánlotta a hallgatóság-nak, hogy segít. Tudtommal én és Pásztor Erika voltunk az egyetlenek, akik éltek ezzel. A mester feladatot adott, utat mutatott, melyen már egyedül haladtam: három hónap alatt referáljak Wright Testamentumából az Angelika presszóban szerda hatkor. Megtanultam, tükör előtt felmondtam, jegyzeteltem, kivonatot készítettem, s belekezdtem. Három mondat után belekérdezett, s minden szétesett. Rájöttem, hogy a kérdés nem az volt, hogy megértem-e a modern építészet legnagyobb alkotójának gondolatait (természetesen nem értettem), hanem, hogy visszamegyek-e. Átmentem, s következett a visegrádi tábor csapata, a szervező és építő munka. S itt álljunk meg egy kicsit: öröndetes, hogy egyre több nyári építőtábor van országunkban s határainkon túl. De felhívom a figyelmet arra, hogy ezeket a táborokat – Makovecz Imre és Madas László segítségével – magunknak szerveztük, s indítatásunk alapja egy kétségbeesésből fakadó ismerettség volt. S így megtanultunk valamit, melyet a mester a rá jellemző tömörséggel így fejezett ki: megtanulták, hogy ne vágják egymás lábába a csákányt. Négy évig építettünk augusztus második felében, aztán páran még átmentünk a váci révhez is Taksás Mihály vezetésével Makovecz-épületeket önállóan megvalósítani (tessék ezt ma elgondolni: egy tucatnyi egyetemista egy állami beruházást épít képzettség, papírok nélkül, mert az épületet a mesteremberek nem vállalták). S év közben a Bercsényi 28–30 újságot és kiadványokat szerkesztettünk (Kós Károly, K. Kurokava, Lechner Ödön, Aldo Rossi, Megfagyott Muzsikusz antológia – Gerle Jánossal).

A döntő lépést, az irányultságot a visegrádi tábor egyik esti előadása hozta: az antropológia mibenlétét firtató kérdésünkre Makovecz meghívta egy előadásra Kálmán István barátját. Ebből nekem néhány társammal hétéves tanulás kerekedett, ismeretiségekkel, karácsonyi pásztor- és királyjátékokkal. Nem tudom felmondani Rudolf Steiner összetett és mindenre kiterjedő rendszerét, de engem alapvetően változtatott meg a gondolati világába való betekintés. Rendszert, megfigyelési, gondolkodási, akaratú szemléletmódot és kezdeményezést adott, melyre a – mindig hiányos – műveltség, ismerethalmaz tapadhat. Rendszer, mely segít eligazodni, értelmezni a jelenségeket, helyesen használni az érzelmeket, s koncentrálni az akarat erejére. De csak rendszer, segítség az elfogulatlan szemlélethez, útmutató a bölcsesség-szépség-erő világának megismeréséhez, iránymutatás, egyfajta imagináció a képzelet-gondolkodás gyakorlásához. (Ezt természetesen közel negyven év után visszatekintve tudom leírni.)

A pályakezdés is sajátos volt, már munkát kerestem – nem voltam tehetséges hallgató, nem vittek el a nagy állami cégek –, amikor a mester üzent: lenne pár dolog, amit szerkeszteni kellene, meg egy hatfoglalkoztatós óvoda Nagykállóban. Kezembe nyomta a szerződést és jó tanácsokkal útra bocsátott. Szép munkákat kaptam, s igyekeztem megfelelni annak a szellemiségnek, melyet a Makóna-iroda jelentett. De a szabadság teher is, nem mindenki van rá felkészülve, hogy viselje. Életem egyik szabad, sorsrendező pillanatában a mester elé álltam és kértem, hogy ne adjon több tervezési munkát nekem, egyelőre a házait szeretném megérteni, s ez csak úgy megy, ha követem vonalait. Csodálkozva nézett, majd annyit mondott: értelek, fiacskám. Így lettem munkatársa szinte

az összes nagy munkájának Sárospataktól Sevilán át a Stephaneumig, műveztettem az egri uszodát és igazgattam a beregi újjáépítést, dolgoztam társtervezőként a makói Hagymatikumban mint az íves szárny tervezője. A szerkesztő-, menedzsermunka hamar túllépett keretein a mester jóvoltából.

Harminchárom éve a mester ambicionálta, hogy gazdaságilag önálló, de szellemileg, szervezetiileg összetartó irodák fűződjének le cégéről, így két társammal (Csernyus Lőrinc és Siklósi József) Triskell Kft. néven alkotóműhelyt hoztunk létre, melyet a később csatlakozó Horváth Zoltán kollégámmal ma ketten vezetünk. Nem volt a cégnek határozott célja, csak értelme a közös munkának. Vitézkedtünk az újjáépítésekben (Bereg, Felsőzsolca, vörösiszap) a szervezetbe tömörült (Kós Károly Egyesülés, Makona Egyesülés) organikus szemléletű kollégáinkkal együtt. Minden típusú épület megvalósításában részt vettünk, melynél ez a komplexitásra törekvő gondolat helyet kaphatott. Sok edukációs épület született rajzasztalainkon és számos családi otthon őrzi kezünk nyomát.

Makovecz Imre mellett természetes módon sodródott bele az ember a főépítészség embert próbáló, közvetlen sikereket nehezen hozó világába. A szívós és kitartó település- és közösségépítő munka ez, több bajelhárítással, mint látványos eredménnyel. Természetesen a mester után mi is a példamutatás erejét használtuk: transzparens eljárás móddal (előzetes testületi bejelentés, nyílt kommunikáció) kapott megbízásokkal – apróval és naggyal – stratégiai helyeken és helyzetekben mutattunk példát. A nyolcvanas évek végén kifejlődött mozgalomba magam 1996-tól kapcsolódtam be Budakalászon, s voltam az agglomerációs település főépítésze – kisebb megszakítással – huszonhárom évig. Arculat- és környezetteremtő gondolataimat számos családi házon, csoportházakon, kisebb középületeken, ipari létesítményeken, tér- és utcarendezéseken mutathattam be, megelégedésre.

S a sors újabb feladatokat hozott, az építészethez tartozó területeket nyitott meg. 2004-től közel másfél évtizedig tanítottam a Műgyetemen, néhány évig vezethettem a Kós Károly Egyesülés posztgraduális képzését, a Vándoriskolát, 2008-tól szervezhettem – a visegrádi táborok szellemiségében fogant – nyári építőtáborokat Sárospatakon, Devecserben és Visegrádon. 2013-tól a Magyar Építész Kamara alelnöki feladatait látom el, 2016-tól a Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti Tagozat vezetője vagyok.

Megfogadtam mesterem intelmét: „ha úgy érzed kisfiam, hogy megfogtad az Isten lábát, el ne ereszd” múltó divatért, talmi csillogásért. Rilkei gondolat, helyre teszi a horizontvonalat, megszabja a léptéket, s a mindenkor kimunkálандó arányos viselkedésre (tettre, alkotásra, magatartásra) tanít. Megtanít az idő, a történelem valódiságára és értékmérő szerepére. Megtanít a lokális és globális szemlélet arányos használatára. Megtanít a „hely”-es és „kor”-szerű szemléletmódra. (Utóbbi nem azonos a torz szerepben értelmezett „kortárs” világgal.)

Sajátos művészet a miénk, kedves kollégák. Épületeink használati tárgyak is (funkció), szerkezetek is (konstrukció) és művészeti alkotások is egyben. Lehet tovább is osztani, de én az egységes – ha tesszik organikus – szemlélettel tekintek erre a gyönyörű szakmára és lelket emelő létesítményeire, már amikor vannak. Házakra, melyben az idő nem kárt tesz, hanem nemesíti azokat, házakra, melyek egy felszínes tekintetre mindig ott lévőnek tűnnek, de a figyelmes szemlélet természetes módon fedí fel mai voltukat. Házakra, melyek – mint mi is reméljük élünk – megöregedni tudnak, s bölcsesség, megbízhatóság fénylik át falaikon. Nem hiszek az eldobható világban, az egyoldalú okosságra alapozott rendszerekben s a technika megváltó erejében. Jobban hiszek, s tapasztalom a jó szándék, helyes gondolat, közös akarat értékteremtő erejét, még ebben a személyiséget atomizáló, szételő világban is.

A sors úgy hozta, hogy dolgozhatok, s hitem szerint egy szűk területen folytathatom, s talán kifejtetem mesterem, Makovecz Imre iniciatíváit. Teszem ezt köztisztviselői képviselőként, fél-hivatalnokként, de leginkább alkotó építészként, igyekezve a társakat lelkesítve megvalósítani azt, mi közösségünket megtartja, s emeli.

Nem szokott hozzátartozni egy szakmai ívhez, de számomra elválaszthatatlan, hogy ezt a pályát átszövi egy nagyszerű család története. Huszonegy évesen – a születésnapomon – ismertem meg feleségemet, Perger Juditot. Harmadéves voltam, amikor Anna lányunk született, diplomám után jött Marci, majd hónapra pontosan három év múltán Gergő fiunk, a sort Sára lányom zárta huszonhét éve. Aztán jöttek az unokák: Soma (13), Csongor (10), Lia (5). Mindabban, mit létrehozhattam, benne vannak ők is, részben a tőlük csent idővel, de inkább az élettel teli alapokkal.

Turi Attila
építész

Ui.: Azok számára akiket inkább egy objektív kép érdekel: <https://mmakademia.hu/alkotoi/Irecord/MMA30013>

INTERJÚ ERŐ ZOLTÁN YBL-DÍJAS ÉPÍTÉSSZEL

Miért éppen építész lettél, mi vagy ki indított el az építészet felé?

Ha komolyan belegondolok, ez már egyértelműen eldőlt kamaszkoromban. Szüleim fizikusok voltak, én reáliából jó voltam, de egyértelmű volt, hogy a világnak a kreatív része érdekel, amelyben valamit alkotni lehet. Otthon a könyvespolcon – máig sem értem miért – olyan könyvek voltak, mint az I. kerület vagy Sopron műemléki topográfiája. Érdekelni kezdett az építészet, a műemlékvédelem, és úgy adódott, hogy osztálytársam szülei, Sedlmayr János és Beck Zsuzsa révén beleláthattam a szakma valóságába. Amit akkor még nem tudtam: a legjobb iskolába. Talán nekik köszönhető leginkább az irányválasztás.

Volt-e mestered? Életutad szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelyed, a legmeghatározóbb ember, aki hatott rád és miért?

Az egyetemen lett nyilvánvalóvá, hogy a reáliák, az alkotás és az építészettörténet egyaránt megérint, de kizárólagosan egyik irányba sem akartam elkötelezni magam. Becker tanár urat, Török Ferencet vagy Guzsik Tamást is szeretném mesteremnek mondani. Meghatározó volt, hogy 7 évig az Országos Műemlékfelügyelőségen dolgoztam tervezőként és hogy eljuthattam Belgiumba, a leuveni egyetemen működő, a történeti épületekkel és városokkal foglalkozó posztgraduális képzésre. Ez az iskola viszont váratlanul két irányba nyitotta ki a világot számomra: egyfelől a városi lépték megismerésével rájöttem, hogy az urbanisztika mennyi érdekességet rejt magában, másfelől – s ez a rendszerváltás idején ismeretlen volt –, hogy a szakmát magánpraxisokban is lehet magas színvonalon művelni, sőt, ezek a magánpraxisok értékteremtő szellemi műhelyként is képesek működni. Ezt a gondolatot később Baráth Etele cégében, majd a saját PALATIUM Stúdiómban gyakorlattá tettük. Ez az építkezés, a Koszorú Lajossal (Város-Teampannon) vagy a Komjáthy Attilával kialakult évtizedes együttműködés, úgy gondolom, az évtizedek munkájának gerincét adja. Ez a minta, a szellemi műhelyekben zajló munka szeretete adta meg a lehetőséget arra is, hogy a M4 metró állomásait is progresszív módon tudtuk megtervezni, értsük ez alatt az építészeti megoldásokat vagy akár a hálózatos együtt-tervezést a nagy mérnökirodákkal vagy építész kollégáinkkal.

Fotó: Auditorium

Erő Zoltán

A bajnai Sándor–Metternich-kastély végigkísérte pályafutásomat, a 2021-es átadás különös örömet okozott.

Fotó: Somogyi-Tóth Gábor

Mit jelent neked az építészet, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolod, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező a számodra?

A zsinórmérték számomra valamilyen etikai-morális fogalmat takar. Ha ennek a szakmai elemeit akarom megragadni, akkor talán a kontextualizmus követelménye fejezi ki leginkább azt, ami irányít. Kontextuális háttér keresése mellett a kontinuitás fenntartásával alkotni, ezt szeretem talán a leginkább. Ilyenek a történeti épületekkel, történeti környezettel foglalkozó munkák, de – bármilyen furcsa is – a metróépítés is. Ezért fért meg két távol eső terület is a cégen belül. Ráadásul ebbe sok minden egyéb is belefér, nem csak házak. Volt szerencsém olyan működőképes rendszereket iniciálni, felépítésükben részt venni, mint pl. Budapest városrehabilitációs programja 1997-ben vagy a Nemzeti Kulturális Alap műemlékvédelmi támogatási rendszere a 2000-es évek elején. Ezek működőképes szakmai programok, támogatási rendszerek voltak, és legalább olyan büszke vagyok rájuk, mint a beton-tégla építményeimre. Büszke vagyok, hogy a Kortárs Építészeti Központ alapító kurátoraként is segíthettem valamiféle értékteremtést.

Mit sikerült elérned a Budapest főépítészeként kitűzött céljaidból, mik a legfontosabb sikerek és kudarcai? Merre halad Budapest?

A városfejlesztés, a várostervezés nagy tehetetlenségű folyamat, ezért mindenekelőtt tudomásul kellett vennem, hogy a munkám elején a korábban megkezdett dolgok fordulnak termőre, s bár ennek is lehet örülni, a saját kezdeményezéseim eközben csak lassan indulnak be. Ez a lassúság az, ami a leginkább próbára teszi az eredményekre, sikerekre vágyó, alkotó embert, de ezzel sajnos együtt kell élni. Ennek megfelelően viszont fontos, hogy azokon a fejlesztési irányokon már most gondolkodjunk, amelyek húsz év múlva fognak megvalósulni. Ezért izgalmas mindig az infrastruktúra fejlesztése, ami kapcsán örömmel veszek részt a különféle műhelyek munkájában. Ugyancsak fontos, és próbáljuk kinyitni a beszélgetést, hogy a jövő lakóterületeinek, az ún. élhető városnak a kifejtéséhez legyenek gondolataink, legyen közös tudásunk. Jelen pillanatban azt tekintem sikernek, hogy ilyen gondolkodás zajlik és – amennyire tudok – ehhez megfelelő szakmai háttérrel biztosítok. A

A 4-es metró állomásait építész generáltervezőként is és több állomás tervezőjeként is tíz éven át adott feladatot.

Fotó: Bujnovszky Tamás

legnagyobb kudarcnak ugyanakkor azt tekintem, hogy a városrehabilitációról, a történeti épület-állomány megújításáról, a történeti városrészek fejlesztéséről forráshiány miatt le kellett mondani, pedig ez örök feladat és rendkívül fontosnak tartom.

Milyennek látod a hazai épített környezet színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai építészetnek?

Nem mondom, hogy meg lehetnének elégedve magunkkal. Nem látom azt az innovációt, ami az építészeti alkotások létrehozása vagy új és új urbanisztikai „termékek” létrehozása során jelen lenne. Természetesen mindig találunk kiváló színvonalú alkotásokat, figyelemre méltó kisebb-nagyobb együtteseket, de sajnos túl sokszor jelenik meg a rutin, az üzembiztos projektépítéssel. Budapest főépítészeként sokszor találkozom olyan „megfelelési” építészettel, ahol az előírások teljesítésén túlmenően más gondolat – egy érdekes hangulat, egy kísérleti funkció, egy karakteres formavilág – már nem fér bele az alkotó munkába. Azt gondolom, rohamléptekkel kellene kísérletezni új városi(as) formákkal, új, társadalmi kérdésekre is választ kereső lakóépületekkel, akár új építési (jogi-finanszírozási) konstrukciókkal. Ha ilyen feladatok előkerülnek, az építész társadalom is visszatálal kissé az építészet szociális kérdéseire is, amit, lássuk be, a ma épülő épületeink nem feszegetnek. A műemléki szempontokon túlmenően emiatt is nagyon károsnak látom a kialakuló replikaépítészetet. A múlt feltámasztásának kísérletei elvonják az alkotó energiákat a jelen és a jövő kérdéseitől, nem hogy a válaszközl, de már sokszor a kérdések felvetésétől is. És beszélni kell a klímaváltozás következményeiről is: valószínűleg gyors változások várhatók, gyorsabbak, mint hogy azokra fel lehetne készülni. A felkészülési tervek kidolgozásában az építész társadalomnak helye lenne, elvégre arra vagyunk képezve, hogy sok ágazati szereplő munkáját integráljuk. De a fenntartható építészeti megoldások kidolgozása, fejlesztése vagy legalább a legjobb gyakorlatok átvétele mindenképpen az építészek feladata lenne.

Hogyan látod a mai magyar építészet, az építészek társadalmi elismertségét?

Nem látom az elismertséget. Ez részben visszavezethető arra, hogy a politikai háttér nem ad terepet azon kérdések kibeszélésének, amiket az imént említettem: ha nincs valódi társadalmi vita a szociális jövőképről, a fenntarthatóságról, ha erről nem kérdezik meg az építész szakmát, akkor ilyen vélemények nem jelennek meg, sőt, nem is artikulálódnak. Az építészek így nem lesznek véleményvezérek, nem járulnak hozzá egyfajta országépítési programhoz. Végrehajtják a megrendelő megrendelését, megfelelnek az elvárásoknak és az előírásoknak. Körülnézve a világban, akár csak a szomszédos országokban, az építészek kaphatnak ennél több bizalmat, felhívást a kreatív energiák használatára, felkérést a társadalmi párbeszédbe való részvételre. Az építészek nem akkor drágák, ha ötleteik vannak, hanem ha nincsenek.

Van-e olyan hely, olyan épület, amelynek megtekintése, megismerése szerepel a bakancslistádon?

A fentiekből következik, hogy van ilyen, csak még nem létezik: feltétlenül szeretném látni azt a kísérleti városrészt valamelyik budapesti barnamezőn, pl. Rákospusztaon 15–20 év múlva, amelyik olyan innovatív struktúrával, barátságos, modern környezettel, fenntartható szerkezetekkel és üzemelettel, marasztaló tájépítészeti megoldásokkal készül, ami hosszú távon is mintaadó lehet új építkezéseink számára. Általában véve is rajta vannak a bakancslistán a még el nem készült épületek, de a közeli tervekben több város – Bilbao, Lyon, Hamburg – szerepel még. És nagyon fontos lenne egy távol-keleti túra, elsőként mondjuk Japánban.

Hogyan, mivel, hol kapcsolódsz ki, amikor éppen nem főépítészkedsz vagy tervezel?

Mindig is szerettem túrázni, sajnos egyre kevesebbszer kerül rá sor. Az igazi kikapcsolódás viszont a kóruséneklés. Gyerekkorom óta közöm volt valahogy a zenéléshez, a klasszikus zenéhez, de tizenöt éve a Lutherania Kórusban éneklek Kamp Salamon keze alatt. Bachot énekelni lélekemelő és folyamatos építkezés. Karnagyunk szerint életprogram. Nemcsak a nagy művek, a passiók és a h-moll mise, hanem egy kis kantáta is annyi finomságot, ötletet, strukturális gazdagságot és mondanivalót rejt magában, hogy annak a felfedezése, előadása mindig örömet okoz.

Mit jelent neked ez az elismerés, miről szól neked ez a díj?

Természetesen a megtiszteltetésről. Ez egy szakmai díj, olyan szakmai munkáról szól, amit évtizedeken át fejlesztettünk, s ezek szerint nem nagyon rosszul. Számomra különösen megtisztelő volt már maga a jelölés: az alma mater két tanszéke és két szakmai szervezet egymástól függetlenül, de egymással összefogva jelölt, ennek a tudata önmagában elismerés volt.

Az interjút Tutervai Máttyás készítette.

LENTE ANDRÁS YBL-DÍJAS ÉPÍTÉSZ GONDOLATAI

Lente András

Szerencsés korban születtem, lehettem gyerek és nőhettem fel. Eddigi felnőtt létem aktív időszakában azt csinálhattam, amit szeretek, azzal élhettem, akit, akiket szeretek.

Szüleimnek, apám foglalkozásának köszönhetem, hogy gyerekként szép képek, templomi falképek, szobrok között nőhettem fel. Jó volt egy szobában lakni néha éppen az esztergomi úrkoporsó szobraival.

Bár csak másodsorra vettek fel, de így a korábbi lustaságom, meg a szigorú Fazekas gimnáziumi tanároknak köszönhetően az építészkaron fantasztikus évfolyamba csöppenhettem 1983-ban. Ma már talán el sem képzelhetően erős alkotóközösséget, tanköri csoportot, évfolyamot tudtunk létrehozni, gyakorlatilag 24 órában foglalkozhattunk együtt azzal, amiért a legtöbben odamentünk. Egymást figyelve, segítve, fantasztikus közösségünk volt.

Az egyetem mellett éveken át minden szombaton tankörtársunk, (későbbi feleségem) Johanna édesapjának, Jánossy Györgynek gondolatait hallgathattuk az építészetről, a történelemtől és a világról, egy 6–8 fős csoporttal, és építészeti terveink fölött gondolkodhattunk együtt. Azt hiszem ezek a délutánok mindannyiunk építészeti gondolkodásának közös indítóélménye lehetett, még ha mindenki a maga saját értelmezésében élte is meg ezeket. Jánossy megtanította, hogy műveltség, tudás és alázat nélkül nem lehet építészettel csinálni. Vagy legalábbis nem érdemes. És ezt el is hittük neki, az emberi és építészeti hitelessége ennek átadásához megvolt.

Ebben a szellemben tudtam 30 éven át dolgozni kollégáimmal és feleségemmel, Johannával együtt.

Az építészet minden individuális léte mellett szinte minden munkámat más építészekkel együtt csináltam, és ez a fajta alkotó folyamat soha nem gátolt, hanem inkább megerősített a személyes szempontjaimban, tisztázta a preferenciáimat a munkával összefüggésben, ezt szerettem benne a legjobban. Jánossy Johanna†, Heppes Miklós, Csomay Zsófia, Reimholz Péter†, Zoboki Gábor – mind, mind alkotótárs, hogy csak a legmeghatározóbbakat említsem, és mindnek sokat köszönhetek abban, amit ma gondolok az építészetéről, sokuknak azt is, amit a világról.

Jó megrendelővel, jó kollégákkal dolgozni egy áldás. Rosszakkal egy borzalom.

Ma az utóbbi kezd a legtöbb szinten felülkerekedni, bár szerencsére vannak, bár kevesen, kivételek. Azért a folyamat összességében elég lehangoló. Ehhez azonban hozzá kell tenni, hogy megítélésünk, az építészek általános megítélése pont olyan, mintha egy tükröt tartana elénk. Azt kapjuk, amit adunk. Az építészeti általános magatartás rengeteget változott, és nem az előnyére. Ennek elkerülhetetlenek a következményei a szakmagyakorlásra nézve (is).

Majki Kamalduli Remeteség fogadóépülete

Fotó: Lente András

Furcsa műfaj ez az „építészek levés”, alkotó folyamat és egyben kiszolgáló is. Az egyensúly megteremtése a legnehezebb. Erőt venni magunkon, hogy ne csak a saját gondolatainkat érvényesítsük, meghalljuk az igényeket. De ne is csak kiszolgáljunk, higgyünk abban, amit gondolunk a feladatról, próbáljuk meg megértetni a használóval, mi miért lehet fontos, mi mivel függ össze az alkotásban.

És legyenek elveink, elsősorban magunkkal szemben, ne feledjük az alázatot, a mértéktartást, és azt a borzasztó fontos ténytet, azt a felelősséget, hogy irgalmatlan pénzekkel játszunk. Mások pénzével. Ennek megéléséhez tartás kell, tartás kellene.

És aminek a fontosságát csak most kezdem föl fogni. Hogy egyáltalán építsünk-e újat? Vagy tartsuk meg a régiet, vegyük birtokba a lakatlant, alakítsuk, vigyázzunk rá és ápoljuk. Ne terheljük a környezetet a bontásokkal és építésekkel. Valójában szinte mindenből van elég.

És legfőképpen ne a magunk szobrát építsük.

(Segített ennek felismerésében és megértésében az az arrogáns, álságos és buta értéktusztító hatalmi gyakorlat, ami az állami építkezéseknél folyik sajnos egyre gátlástalanabban.)

Amiben tudom, próbálom az életemben is ezt követni. Öreg házban lakom, öreg autókkal járok, örömet okoz látni bennük az átgondoltat, a szépet. Ellepi a fejünket a világ gondja, nehéz, de szükség, ha csak pillanatokra is, de kiemelkedni ebből és néha levegőt is venni. Beszélni azokkal, akikkel érdemes.

A már meglévő a jövő. Ha egyáltalán lesz ilyen.

Lente András

INTERJÚ BUGÁR-MÉSZÁROS KÁROLY PRO ARCHITECTURA-DÍJAS ÉPÍTÉSSZEL

Bugár-Mészáros Károly

Miért éppen építész lett, mi vagy ki indította el az építészet felé?

Általános iskola hetedik osztályában (1963-ban) tanultuk, rajzóra keretében a perspektívaszerkesztést. Olyan feladatot kaptunk, hogy a jövőben, modern épületekkel átépülve, hogyan nézne ki a Rákóczi út és a Nagykörút saroktömbje.

Ma már ilyen kérdést nem illik föltenni a világelső historizmusunk rovására.

A feladathoz a számomra tetsző mai Margit körüti korai modern házak mintájára készítettem perspektivikus utcaképrajzot. A rajz tetszett a rajztanárnak és kirakta az iskola lépcsőházi tablójára.

Édesapám, az önálló magyar érbelgyógyászat megalapítója volt. Az ő emlékérmét kapja két évente egy kiváló érbelgyógyász. Természetesen engem is orvosnak szántak. Heten vagyunk testvérek, én vagyok a legfiatalabb. Három nővérem lett gyógyszerész és az egyetlen bátyám pedig orvos.

Az iskolai házperspektíva-rajzolás nagyon megtetszett. Gondolva, hogy orvos leszek és lesz elég pénzem, hogy a Balaton fölött, Káptalanfüreden a hegyoldalon építsek egy szép modern házat, és ezt 14 évesen kezdtem megtervezni és perspektívában is megrajzoltam. Azután a családban az egyik sógorom, aki gépészmérnök volt és erőműveket épített, látva a rajzaimat, megkérdezte, nem volna jobb, ha inkább építészmérnök lennék.

Ezután kezdtem készülni az építész pályára. 15 éves koromtól vásároltam és végigböngésztem a Magyar Építőművészet folyóiratokat. Fotóikról megismertem a legkiválóbb építészeink arcát, és természetesen a legújabb műveiket. Gyűjtöttem a modern és történeti építészeti könyveket. Orvos édesapámmal már kislány koromtól sok műemléket rendszeresen felkerestünk, azokat diára fotóztam és szépségüket nagyon szerettem.

Volt már építész a családban, édesapám anyai nagyapja volt Bernárdt Viktor Győző építészmérnök, aki 1874 és 1877 között építette föl a Nyugati pályaudvart. 1878-ban Gustav Eiffellel együtt részesültek „Ferenc József Lovagrend” kitüntetésben. A hétgyermekes családdal építész dédapám 1877-ben épült lakásában laktunk, és ez ma az én családom otthona, amelyben színes ablakos, kazettás mennyezetes neoreneszánsz ebédlő is van. Itt már adott és átélt lett a történeti belsőépítészeti iránti tiszteletem.

Édesapám elsőfokú unokatestvére volt Genthon István, aki kora legnagyobb tekintélyű művészettörténész volt. Ő készítette Magyarország műemléki topográfiáját. Egyetemista koromban az ő szakmai magánkönyvtára segítségével ismertem meg a Kárpát-medence műemléki állományát.

Ki volt a legmeghatározóbb ember, aki hatott Önre és miért?

Sok kiválóságtól tanultam, de ha egy valakit kell megnevezni, ő Szentkirályi Zoltán építészmérnök és építészettörténész professzor, a Műegyetem Építészettörténeti Tanszékén a barokk építészetet tanította, de ő írta meg az „Építészeti világtörténete” című kétkötetes kiváló művet is. Szentkirályi tanár úrral egy utcában laktunk, sokat voltam nála, ő szakmailag és emberileg is formált engem. Később 12 éven át az Építész Mesteriskola vezető építész karában is együtt dolgoztunk. Az előadásokon kívül a Kárpát-medence és a földkerekség tanulmányútjain is mindketten jelen voltunk. Különösen hálás vagyok Szendrői Jenő professzor úrnak, aki kiszemelt, megbecsült, és 12 éven át, 1984 és 1996 között, meghívott az Építész Mesteriskola vezető építész karába.

Életútja szempontjából melyek voltak a legmeghatározóbb munkahelyei?

1977 és 1990 között az Országos Műemléki Felügyelőségen Békés és Csongrád megyék műemléki felügyelője voltam. A sok feladat mellett a gyulai, 1840-ben alapított biedermeier stílusú „Százéves” cukrászda restaurálása és két szalonjának 1820 és 1845 között készült bútorok vásárlásával való foglalkoztatása volt az egyik legnevezetesebb munkám, ami 1986-ra készült el. A szomszéd házból az ott fennmaradt teljes hagyatéék restaurálásával és múzeumi forgatókönyvével létrehoztam az ország első polgárház-múzeumát, a „Ladics-házat”, amelyet 1988-ban nyitottunk meg. Egy második polgárház-múzeumot Szentesen is újjá építettem. Kiemelném még a Kondorosi csárda elpusztításától való megmentését, a barokk fénykorába való helyreállítását is.

A műemlék-felügyelői időmben nagy feladatom volt az 1784-ben alapított Mezőhegyesi Magyar Királyi Ménesbirtok épületegyüttesének védetté nyilvánítása, helyreállításának irányítása és az illeszkedő új építészeti szorgalmazása, amely eredmények a város Hild-érméhez vezettek.

Az óföldségi gótikus erődtemplom eredeti formájának visszaállítása Sipos György építésszel közös munkánk volt.

Bugár-Mészáros Károly okl. építész-mérnök Pro Architectura díj pályázata

Műemléktemplomok helyreállítása

Ágrátrólmeneti épületegyüttesek védetté nyilvánítása és helyreállítása

Világi műemlékek, történeti berendezési tárgyakkal fölgazdagított, érték-kibontakoztató helyreállítása

Magyarország két első polgárház-múzeuma

Publikációk

Építészeti tervezés a Műemlékek Állami Gondnokságánál

Kastélymúzeum-palánák megnyitása a nagykövetség számára

Múzeumi gyűjtemény igazgatása és az Építészeti Örökségvédelmi Gyűjtemény

Könyvek

1991 és 1992 között a „hazai műemlékvédelem átszervezésével megbízott miniszteri biztos” voltam. Feladatom volt, a hatósági és feladati összeférhetetlenségeket felszámolva, a műemlékvédelem négyes intézmény együttesének a létrehozása.

Teljesen új intézményt is létrehoztam, a Műemlékek Állami Gondnokságát, amely feladata a bezárt kastélyok kastélymúzeumokká való fölfelesztése volt. Ennek én lettem 1992 és 2000 között az alapító igazgatója. Az intézmény, az állam tulajdonosi akaratával, olyan ideális helyreállításokat tud megvalósítani, amelyet műemléki hatósági eszközökkel nem lehet elérni.

Ez a feladat testhezállót volt, mert 1988 óta mindmáig én vagyok a Műgyetem Műemléki Szakmérnöki Szakán „A történeti belső terek és társaművészeti alkotások” című tantárgy tanára. A tantárgy lényegében a vár- és kastélytudományokat öleli fel. A kastélyok és parkok helyreállítása mellett különösen nagy hangsúlyt fektettem a kastélyok stílusának megfelelő, sok-sok történeti bútort és tárgyat vásárlására.

Tanulmányoztam az európai kastélymúzeumláncok működtetését és kastélybemutatói gyakorlatát, azt próbáltam itthon megvalósítani.

Mint építész, az épületek helyiségeinek eredeti funkcióik szerint való korhű újrabútorozása gyakorlatát veztettem be, ezt az elvet már a gyulai polgárházmúzeumnál is érvényesítettem, ami megfelel a nemzetközi gyakorlatnak és ezt tanítom a Műemléki Szakmérnöki Szakon is.

Harcolnom kellett az ellen a nem építészek által művelt hibás hazai gyakorlat ellen, amely szerint a műrészletek összefüggéstelen restaurálása után létrejött kiállítási haszonnégyzetmért, a kastélyok helyiségeinek eredeti életmód-történeti funkcióit figyelmen kívül hagyva, vitrines kiállítással töltik fel, sőt a könyvben kézbe adható történeti szövegeket is a falakra teszik fel. Sajnos ezt még ma is sokan így teszik.

Gödöllő, Pécel, Fáj, Füžérradvány, Tuzsér, Komlódtótfalu, Fehérvárcsurgó, Nádasdladány és Eszterháza kastélyai és parkjai voltak rám bízva.

A Műemlékek Állami Gondnokságánál, mint a szakterület tanára, minden munkatársamat igyekeztem beavatni a szakmánk rendkívüli szépségébe. Fontosnak tartottam, hogy élvezzék, amit csinálnak. Jómagam munkatársaim minden pozitív tettet azonnal elismerésben részesítettem és kértem, hogy egymást is dicsérjék kiváló munkáikért. A jó munkahelyi hangulat dupla teljesítményt eredményezett. Ez volt az intézményvezetői hitvallásom.

2000 és 2011 között 11 éven át a Magyar Építészeti Múzeum igazgatója voltam. Az 1968-ban alapított intézmény mappákban tartott gyűjteményei számára keskeny fiókos tervtárvasszekrényeket vásároltam Marseille-ből. Ha a szekrényeket egymásra tennénk, 27 méter magas lenne. A múzeum gyűjteménye minden részét erősen, személyesen gyarapítottam. Sok kiállítást rendeztünk, és kiadványokat jelentettünk meg. Legfontosabbnak egy „építészeti génbank” létrehozását tartottam, azt a tudást felgyűjteni, amelyet az elmúlt 80 évben töröltek az építészoktatásból. Létrehoztam a múzeum „építészeti őskönyvtárát”. 1542 és 1799 között megjelent építészeti szakkönyvekből 90 kötetet gyűjtöttem. Korábban ebből az időszakból csak öt kötet volt a múzeumban.

Mit jelent Önnek az építészet, mi a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolja, legyen az oktatás, kutatás, intézményvezetés, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező az Ön számára?

A Magyar Építészeti Múzeum székházkeresése kapcsán hangsúlyoznom kellett az építészet fontosságát.

Az országunk három fő jelensége, a táj-természet, az ember és az épített környezet. Minden ezekből vezethető le.

Az elvont tudományok képviselői hajlamosak magukat a társadalom fölé helyezni. Nekik szoktam megjegyezni az építészet jelentőségét hangsúlyozva, hogy versben, regényben és jogszabályban nem lehet lakni, tanulni, dolgozni, közlekedni, vásárolni, de imádkozni sem.

Ha megkérdezik, melyik építészeti stílust szeretem, erre azt szoktam válaszolni, hogy „jó építész bármely stílusban jó házat tervez”.

Nagyon fontos az összművészeti oktatás az építészetben. Az épített örökség esetében érteni kellene a történeti belsőépítészetet, én ezt tanítom a szakmérnököknek, de jó volna már a nappali tagozaton ezt megtanulni, akkor nem vernék szét a régi épületek belső tereit. Erősen kellene tanítani az építészeknek a történeti kertek, parkok értékeit. Csak egy rémes példát említek. Ott voltam Preisch Gábor előadásán, mint városépítész mondta, hogy ő javasolta, hogy a Nemzet Múzeum mögött, a Festetics-palota kertjébe építsék a rádió modern épületét. A kertre nézett Budapest legszebb, Ybl által épített ezüststukkós, fehér, neorokokó bálterme, amelynek falaira reflektáltak a kert színes virágai. Ma a bálterem ablakai előtt 5 méterre egy betonhomlokzat húzódik.

Milyennek látja a hazai épített környezet színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai építészetnek?

A Magyar Építészeti Múzeum optimális helye a Párizsi Nagy Áruház lett volna központi fekvése miatt. A múzeum több feladata között megjelöltem az építetők építészeti műveltsége felemelésének célját, mert a jó megbízás fél alkotás.

Ha csúnya épület készül, ott műveletlen a megbízó, aki nem tudja megtalálni a jó építészt sem.

Nagyon sok jó építészünk van. Műveik szétszórtnak találhatók. Az volna jó, ha a jó építészeink egy új zöldmezős területen együtt hoznának létre kiváló építészeti együttest és nem lennének kiszolgáltatva az ingatlanfejlesztők iskolázatlanságának.

Már Ferenc József idején megállapodás történt, hogy az állami épületeket csak hazai építések tervezhetik, és hazai mesterek építhetik. Nincs szükség sznobságból külföldi „sztárépítészeket” hívni, mert nincs idejük itt tartózkodni, és átélni a magyar környezetet. Jó házakat a mieink is tudnak építeni.

Hogyan látja a mai örökségvédelem helyzetét?

Az OMF Műemlékfelügyeleti Osztálya a Budai Várban működött, minden szakember együtt volt, mindent meg tudtunk vitatni egymással, egymástól tanultunk. Sőt a tervtár, a fotótár és a könyvtár is kéznél volt. Olyan volt ez, mint az orvosoknál az egyetemi klinika. Most hogy szétküldték a „kormányablakokba” a műemléki felügyelőket, ez olyan, mint ha az egyetemi klinikák orvos docenseit

szétküldték volna körzeti orvosoknak. Mindemellett az archívumokat 10 kilométerekre elvlasztották a tudományos kutatóktól és a tervezőktől. Nem értem ennek a logikáját.

A nemzetközi gyakorlatban a műemléki archívumok nincsenek összetéve az építészeti múzeumokkal.

A műemlékvédelem szétszedett egységeit újra kell egyesíteni a minőségi műemlékvédelem érdekében. A különböző egységek vezetői posztjain sok a szakképesítés nélküli személy, ami nagy baj.

A legértékesebb műemlékeink rangba helyezésére és közkinccsá tételére nincs semmi koncepció. Budapesten 20 olyan épület van a 300 000 épület között, amit vagy azok legfőbb részét teljes körű berendezéssel bemutatva kellene a nagyközönség számára múzeumként bemutatni, fémjelezve nemzetünk vizuális műveltségét.

Jómagam mint miniszteri biztos, jogalkotó tettem rá az állami tulajdonban tartandó épületek jegyzékére többek között a Nemzeti Múzeum körüli legszebb palotákat későbbi múzeumi bemutatás céljából. Egyes épületek konkrét várományosa a Magyar Nemzeti Múzeum volt. Az 1870-es évek legjobban fennmaradt, Lotz-freskós loggiájú és a Múzeumkertre néző budapesti palotát is a Nemzeti Múzeumot kicselezve más szerezte meg iroda céljára. Ez ellen a hazafiatlan tett ellen mint jogalkotó és szakember tiltakozom.

Mit gondol a Magyar Építészeti Múzeum jövőjéről?

Most a világhírű korai art-deco stílusú, Fasori református templom melletti historizáló stílusú szanatórium házaiba és telkére tervezik a múzeumot elhelyezni, ez is egy megoldás. Szerencse, hogy a telken van a Fischer József tervezte világhírű korai modern villa, az „Operaénekesnő háza”. Sokat küzdöttem azért, hogy nekünk is legyenek a nagyközönség számára megnyitott korai modern villamúzeumaink, mert ebben a műfajban mi a legjobb hét ország között szerepelünk, itt ez most megvalósulhat. Felkerestem közel 20, már megnyitott külföldi korai modern villamúzeumot, hogy tanuljak belőlük és taníthassam a módszerüket.

Az Építészeti Múzeum épülete megválasztásánál korábban az volt a szempontom, hogy maga az épület is magas építészeti értékű legyen. Így esett a választás a 2004-ben már üresen álló Párizsi Nagy Áruház épületére. Az építészeti múzeumok nemzetközi konferenciáin egyeztettem más országok múzeum vezetőivel, mondva, hogy Magyarország, Budapest révén a historizmus épített örökségének mennyisége és minősége révén világelső. Ezt a megállapítást mindegyik igazgató igenlően elfogadta. Ebből az következett, hogy a historizmusunk a világörökség sugárútván a Magyar Építészeti Múzeum ott kell, hogy lépjen a világ elé, amiben a legjobbak vagyunk. Az Andrássy út egyetlen épülete a Párizsi Nagy Áruház, amelynek veszélyeztetett 3000 m² kiállítótere van. Meg is nyertük a programra a Norvég Alap 1, 2 milliárd Ft támogatását, de a hivatalos közlés előtt három nappal a Kincstár eladta az épületet a később csődbe ment ORCO ingatlanfejlesztő cégnek.

Van-e olyan hely, olyan épület, amelynek megtekintése, megismerése szerepel a bakancslistáján?

A műemlékvédelem és a szakmérnöki tanítás olyan, hogy hozzá szinte mindennap képzem magamat, és sűrűn megyek helyszíni bejárásokra. Összeszámláltam, hogy tanulmányutakon külföldön úgy, hogy szinte mindennap máshol voltam és naponta több műemléket néztem és alaposan fotóztam, ez összeadva négy és fél évet tenne ki. A diakorszak termése 60 000 felvétel volt, digitális fotóim száma 350 000 körül van a szakmai tárgykörből.

A bakancslistán Jordániát és benne Petrát volna jó megnézni. Nem jártam még Svédországban, Dániában és Portugáliában. Ahol régen jártam, oda pedig visszamennék, mert sok műemlék megújult azóta.

Hogyan, mivel, hol kapcsolódik ki, amikor nem a szakmával foglalkozik?

A természetjárás a szeretett kapcsolódás, bár nem árt, ha kapcsolódik hozzá egy hegytetőn lévő vár is.

Mit jelent Önnek ez az elismerés, miről szól Önnek ez a díj?

Nagyon jólesett az elismerés. Visszajelzés ez a kollégáktól az életművemre. A kitüntetés kezdeményezői a Magyar Művészeti Akadémia elnöke és főtítkára volt, így lehetőségem nyílt az Akadémia nem akadémikusi köztestületi tagságára. Végül is abban a megtiszteltetésben részesülhettem, hogy elmondhattam gondolataimat az Építész Évkönyv számára, ez is jólesett nekem.

Bugár-Mészáros Károllyal Tutervai Mátyás beszélgett.

INTERJÚ KOVÁCS CSABA PRIMA PRIMISSIMA-DÍJAS ÉPÍTÉSSZEL

Miért éppen építész lettél, mi vagy ki indított el az építészet felé?

Építésszé válásom saját indíttatáson és felismerésen alapult. Sem a családban, sem tágasabb környezetemben nem volt építész, de mérnök vagy művész sem. Szerettem a matematikát, a fizikát, szerettem barkácsolni, létrehozni dolgokat, ugyanakkor érdekelt a történelem, az irodalom, a filozófia és a művészetek is foglalkoztattak, sőt lenyűgöztek. Szinte logikai alapon jutottam az építészethez. Akkoriban úgy fogalmaztam meg, hogy egyszerre mérnöki és művészi tevékenység, azonos súllyal áll ezen a két lábon. Ez számomra vonzónak tűnt, hiszen így nem kellett lemondanom a kétféle orientációról, amit láttam magamban. Később, az egyetemen, amikor elbizonytalanodtam, és azon gondolkodtam, hogy otthagynom, és elmegyek filozófiát tanulni, Turányi Gáborral találkoztam, ő hihetetlen szuggesztív hatással volt rám, közvetítette az építészeti lényegét, ez döntötte el véglegesen, hogy építésszé válok. Ezután már sosem vált ez kérdésessé, bár még hosszú utat kellett bejárnom, mire igazán magabiztossá váltam. A BME Építészkarának elvégzése és három év tervezői munka után a Magyar Iparművészeti Főiskolán folytattam építészeti tanulmányaimat, így végül tanulmányaimban is beteljesedett a mérnöki és a művészi kettős szemlélet.

Életutad szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelyed, a legmeghatározóbb ember, aki hatott rád és miért? Volt-e mestered?

Munkahelyeim nem voltak rám döntő hatással, bár kitűnő emberekkel találkozhattam, építészekkel, szakági tervezőkkal, akik hatottak rám, akiktől sokat tanultam. Magyarországon az Otthontervben kezdtem, de ez a késő nyolcvanas évek légüres időszakára esett, tervezésszinten intenzív időszak volt, de akkoriban a tervek már a fiókokban maradtak, a szocializmus hanyatló időszakában már alig épült valami. Később, immár a rendszerváltás után az Ipartervvel kerültem kapcsolatba, volt alkalmam egy szemesztert Hollandiában tanulni, valamint két alkalommal is a Team 4 Építészirodában is dolgozni. Ebben az időszakban szabadúszó építész voltam, pályázatokon indultam, megkaptam első önálló megbízásaimat, majd a saját cégeimben dolgoztam (Art Front, Nartarchitects). Klasszikus értelemben véve nem volt mesterem, de sok kitűnő építész, gondolkodó hatott rám. Tanulmányaim során – sok nagyszerű tanáregyeniség közt – legfontosabbak Turányi Gábor (BME, MIF), Török Ferenc (BME), Csepregi Sándor (MIF) voltak, Turányi az építészeti éthoszát tudta közvetíteni abszolút hitelességgel, Török végtelen türelemmel és szeretettel útkereséseimben, Csepregi a designérzékenységet tudta építeni bennem. Később építész tanárként és iskolaszervező építészként Nagy Tamás volt a mentorom.

Mit jelent neked az építész, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolod, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező a számodra?

Az építész számomra egy csodás, sokfókuszú, mégis egylényegű komplexitás, ami intellektuálisan, érzelmileg és érzékiileg is életre szóló otthonosságot és kihívásokat nyújt. Az univerzum egy olyan – téri, anyagi és szellemi – része, amiben ugyan nem kételyek és kihívások nélkül, de mégis megnyugtató módon tudok létezni. A zsinórmértéket különböző korok kiemelkedő épületei és gondolatai alkotják, példaképpen a görög peripteroszokat, az Árpád-kori kis falusi templomokat, a gótika katedrálisait, a reneszánsz palotáit és villáit említhetném, egészen a közelmúlt nagyszerű épületeiig,

Kovács Csaba

Fotó: Bujnovszky Tamás

mint például Zumthor vasi fürdője, vagy kölni Columbája. A minőség, tartósság, hasznosság eszméi ma is fontosak számomra, ezek kiegészülnek a nehezen megfogható helyénvalóságra törekvéssel. A mindenkori épített gondolatait, szándékait, legyen az egyén, szervezet vagy közösség, igyekszem a lehető legnagyobb mértékben megérteni. Az ember, aki használni fogja az épületet, a legfontosabb, ha örömét látom, akkor én is megnyugszom. Emellett van persze egy másik, titkos világ, ami az építészet immanens problémáit jelenti, ezt a világot kevesen járjuk, a nem építészek számára zárva van. Próbálom nyitogatni, de a kívülálló számára titkossága és megközelíthetlensége önnön lényegéből fakad, ezért ebben rendre kudarcot vallok.

Hogyan tudod megosztani az energiáidat az oktatás és a tervezés között, vannak-e prioritások?

Az építészeti oktatás és a tervezés paradoxona, hogy külön-külön is teljes embert kívánnak, miközben elképzelhetetlen egyik a másik nélkül, legalábbis az oktatás a tervezés nélkül. A MOME közelmúltbeli nagy építészalakjai, Reimholz Péter, Turányi Gábor, Janáky István, Nagy Tamás, akik számomra közvetlen például szolgálnak, jellemzően mindkét területen egyidejűleg jelen voltak. Persze vannak más modellek is, de azt hiszem, az én generációnak ebben a kettős szerepvállalásban kell léteznie, megküzdnie az időgazdálkodás és a figyelemmegosztás nehézségeivel, egyben élveznie az előnyeit, ami jó esetben alkotói tapasztalatot és hitelességet jelent az oktatásban, egyfajta frissülési lehetőséget az alkotásban. Tíz éve kapcsolódtam be órádó oktatóként a MOME Építészeti Intézetének életébe, öt éve vállaltam intézetigazgatói megbízatást, azóta már nem csak a tanítás, de a napi és a stratégiai szintű oktatásszervezés és -fejlesztés is a feladatom. A helyzetet jelentősen terhelte, hogy a MOME életében ez egy változásokban, kihívásokban gazdag periódus, ami személy szerint rám is sok extra terhet rótt. Ennek a sokrétű feladatnak csak úgy tudok megfelelni, hogy ambícióimhoz képest az alkotói létemet kissé visszafogom, valamint alkotótársaimnak, kollégáimnak az alaptermészetemhez képest nagyobb teret engedek a közös munkában. Ez nem csak lemondást jelent, az együttműködés más építészekkel mindig nagyon érdekelt, és erre most tudatosan nagy figyelmet kell fordítanom, a közös gondolkodás, a csapatmunka pedig engem is új értékekkel gazdagít.

Milyennek látod a hazai épített környezet színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai építészetnek?

A hazai épített környezet színvonala ellentmondásosan fejlődik. Műszaki-technikai értelemben látok fejlődést, azonban a minőségi építészeti sajnos inkább szórványjelenség. Azt nem látom, hogy tömegesen olyan munkák jönnének létre, ami egy, a korábbinál szebb és élhetőbb összképet eredményezne. Azt hiszem ez a huszadik század tömegtársadalmainak kialakulásával függ össze, sajnos az egyéni mesterségbeli tudás és munkaetika szerepe rohamosan csökken, az új tervezési és építési metódusokat szabványok, jogszabályok, bürokratikus követelmények alakítják. Ez a jogi és szabályozási burjánzás az invenciózus alkotókat nem segíti, egyfajta akadályversenyt jelent, sokszor kényszeríti őket olyan teljesítményre, amelyek értelmetlen kompromisszumokkal telítettek. A tömeges sematizmus egyenlőre masszívan jelen van, felszínes ötleteket kevernek össze a szereplők a tartalmi minőséggel, hiába indulunk óriási reményekkel a huszonegyedik századnak, a minőségi létezés iránti fordulat egyenlőre várát magára. Még nem látszik azoknak a szellemi-társadalmi változásoknak a jelei, amelyek egy minőségiori-

Fotó: Tassy Márk

entált építészet számára széles körben kedveznének, inkább tömeges szempontokról, adatlapúságról, szabályelvűségről, statisztikai jelenségekről szól a szélesebb körű kommunikáció. Sajátos paradoxon ez, a tömegtársadalomban senki nem szeretne egy jellegtelen, súlytalan élet hordozója lenni, de a mostani módszereink mégis így kezelik az embereket. A formális viszonyrendszerek megelőzik a tartalmi élethelyzeteket. Hiszek benne hogy ez változhat majd, ez ad erőt ahhoz, hogy higgyek az építészet fontosságában, társadalmi küldetésében, ezért nem a világ tönkrevőjeként, hanem potenciális megjavítójaként tekintek az építészetre, mégha ezt természetesen nem is tudja egyedül végbeinni. Pozitív jelenségnek tartom, hogy az interneten keresztül a jó példák is fel tudnak tűnni, a világ részei figyelnek egymásra, ma már potenciálisan a világ bármely, korábban eldugott helynek tűnő országában is létrejöhetnek minőségi, előremutató építészeti értékek. A figyelem, a gondolkodás, az értékek áramlása globális, a megoldás és a cselekvés lokális... ez valóban reményt keltő.

Milyennek látod a hazai épített környezet színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai építészetnek?

A hazai építészet nem tud lényegileg és tartósan független lenni a nemzetközi kontextustól, van értelme elkülönülten is vizsgálni, de nincs értelme izoláltan gondolkodni róla. Számomra a legrelevánsabb a szomszédos népek, országok építészetével együtt figyelni, Baltikumtól Balkánig, Nyugattól Keletig. Ezért tetszenek az olyan kezdeményezések, mint a Közép-Tanszék P.A.C.E. honlapja, vagy a szlovének Big See seregszemléje, mert igyekeznek regionális hatóerejű pozitív tartalmakra, példákra irányítani a reflektort. Észre kell vennünk, hogy kisebb-nagyobb régiókban összeforr a sorsunk, kultúránk, megerősítést és biztatást kell találnunk mások sikereiben is. A hazai építészet rengeteg ellentmondástól feszül, mindent meg kell tennünk a kommunikáció, a diskurzusok felpörgetése érdekében.

Hogyan látod a mai magyar építészet, az építészek társadalmi elismertségét?

Sajnos a magyar építészek társadalmi elismertsége messze nem olyan szintű, mint ami nekem jólesne. Úgy érzékelem, hogy ebben van hullámlás a rendszerváltozás óta, a kilencvenes évek mélyrepülése után volt egy jobb periódus a kétezres években, de az ingatlan- és pénzügyi világválság után ismét lefelé csúszunk a kétezzer-tíz évek óta. Nehezen találjuk a hangot a társadalommal, és sokszor a döntéshozókkal is, pedig ez a hivatás nem önmagáért való, hanem abszolút közösségi érdekelttségű. Sok a frusztráció, ami terheli a közegünket, ezen szívósan, okos és hiteles kommunikációval kell dolgozni, sok energiát kell fektetni a közös munkába, olyan fajta együttműködésekbe, ahol az építészek százszázalékos figyelemmel fordulnak az építés összes többi résztvevője felé, és az eredményeket közös, együttműködésben létrejött értéként élik meg és kommunikálják. Nincs más esélyünk, mint a hiteles, őszinte együttműködés, nem sajtáíthatjuk ki az építést, még ha az építészetnek magának mi is vagyunk a hordozói.

Van-e olyan hely, olyan épület, amelynek megtekintése, megismerése szerepel a bakancslistádon?

Vannak helyek, ahova vágyok, a közvetlen megtapasztalást csak részben pótolhatják a rajzok, fényképek, videók. Hosszú a bakancslista, de most a Monte Rosa Hütte van soron, és kissé távolabbi célként a Machu Picchu. És vannak helyek, ahova szeretnék visszatérni, ilyen például a valsi fürdő, ahol kétszer is jártam, de mégis kimondottan vágyom rá, hogy ismét élvezhessem.

Hogyan, mivel, hol kapcsolódsz ki, amikor nem oktatsz vagy tervezel?

A kapcsolódás számomra háromféle dolog szokott lenni. Egyrészt valamilyen kulturális tartalmú élvezet, ilyen az olvasás, a zenehallgatás, a filmnézés, legújabbán podcast-ek hallgatása..., másrészt valamilyen aktív sportolás, ami lehetőleg a természetben, szabad levegőn történjen, ilyen a gyaloglás, a kerékpározás, a síelés, az úszás, a vitorlázás. Most legfontosabb projektem az Országos Kéktúra végigjárása, melyet Nagy Csaba barátommal közösen kezdünk, és szépen haladunk vele. A fizikai aktivitás mellett ez lehetőséget ad a megismerésre, a gyönyörködésre, és sok-sok beszélgetésre. A kapcsolódás harmadik formája az együttlét a családommal, barátaimmal, közös élmények, sok-sok beszélgetés a világ dolgairól, mibenlétéről.

Mit jelent neked ez az elismerés, miről szól neked ez a díj?

A Prima-, illetve Prima-Primissima Díjat egy hiteles és jelentős szakmai díjnak tartom, talán a legjelentősebb civil alapítású díj, ami széleskörűen ismert, valószínűleg az amerikai mintára szervezett nyilvános televíziós díjátadó ceremóniának köszönhetően. Az alapítása óta eltelt időben sok kitűnőség kapta meg, és különösen értékes, hogy több műfaj szerepel benne, tudósok, művészek, így érdekes kontextust alkot. Én nagy örömmel, és még nagyobb csodálkozással fogadtam, felemelő és megerősítő érzés ilyen körbe kerülni. Igyekszem megfelelni ennek a további munkásságom során is.

Az interjút készítette Tutervai Mátys.

Mende-villa

Fotó: Bujnovszky Tamás

Pécsi villaépület és vendégház

Fotó: Bujnovszky Tamás

Félix Zsolt DLA

Általános iskolában a rajztanárom volt az, aki a különleges gondolkodásával, a művészetek iránti rajongásával megfertőzött és megszerettem a rajzolást is. Gimnáziumban, amikor megkérdezték, hogy mi szeretnék lenni, egyszer rávágta, hogy építész, de lehet, hogy csak azért, mert senki más nem mondta ezt. Aztán az érettségi környékén már nem is voltam ebben annyira biztos, inkább a közgázra akartam jelentkezni, de végül mégis az építész karra felvételiztem.

Az egyetemen aztán a közép félév volt az, ami ráébresztett arra, hogy tényleg ezzel kell foglalkoznom. Cságoly Ferenc nagyon jó tanár volt, majd később főnökömként is nagyon büszke lehettem rá.

Az otthoni neveltetésem, a gyerekkorom, kecskeméti iskolás éveim vidáman teltek. Anyukám tanár, apukám mezőgazdász volt, ők őszinte, egyszerű, tisztességes emberek voltak, akik nagyon sokat dolgoztak, ezt tanultam meg én is tőlük. Ha munka van, akkor dolgozni kell.

Az egyetem után egy évig Franciaországban tanultam, utána kezdtem el dolgozni az Építész Stúdióban, ahová Cságoly Ferenc hívott. 30 éve dolgozom ott, sok mindent megtanultam, sokfajta feladatban vettem részt, nagyon jó egy ilyen méretű és gondolkodású irodában dolgozni. Az iroda folyamatosan változik, alakul, de vannak alapgondolatok, alapelvek, ami mentén haladunk. Ezeket közösen találjuk ki, figyelünk arra, hogy mindenkinek a gondolatait meghalljuk és közösen hozzunk létre a jövőnket.

Azt szeretnénk, hogy a munkáink mindegyike kiváló legyen. Az építés nagyon nagy felelősséggel jár, nagyon sok ember munkáját, pénzét, tudását, akaratát kell összehangolni egy közös cél érdekében. Nem engedhető meg az, hogy egy többéves munka eredménye ne legyen jó. Persze a jó végeredményhez tényleg nagyon sok mindennek szerencsésen kell alakulnia, de ehhez az a minimum, hogy a terv, amit mi készítünk, az építészeti és műszakilag is nagyon jó legyen. Ezen dolgozunk minden nap az irodában. Ezért mi a stúdióban a közös munkát preferáljuk, közös beszélgetések során alakul ki a koncepció, születik meg a terv lényege, amit aztán az iroda összes tagja megnéz, véleményez. Van, amikor ezen a „tervbemutatón” teljesen átalakul egy koncepció, mert a beszélgetések során olyan szempontok erősödnek meg, amik addig nem tűntek fontosnak. Nincs egy jó megoldás, sok jó megoldás lehet egy feladatra, ezért fontos, hogy a legjobbat találjuk meg, ami aztán a megbízó számára is a legjobb lesz.

A hazai építészet szerintem ugyanolyan sokfajta, mint ahogy mindenhol a világban. Vannak érzékeny, helyre, környezetre reagáló, gondolkodó építészeti megoldások, és nyilván vannak „Excel-tábla-megoldások”. Az építészet szerintem több mint az „építés”. Ahhoz, hogy építészről beszélhessünk, meg kell értenünk a feladat lényegét és meg kell értenünk az arra adott választ. A válasz lehet egyszerű, őszinte, nem kell feltétlenül különleges csodákat, meghökkenítő épületeket alkotni minden pillanatban, erre nincs szükség. A tisztességes megoldásokat kell tudnunk értékelni és ezekre kellene büszkének lennünk.

Mostanában közösen dolgoztunk egy nagy francia céggel, akik rengeteget építenek, nagyon sok munkájuk van világszerte. Izgalmas volt megismerni a gondolkodásukat és a nagy cég szervezeti felépítését, működését. Nagyon más, mint ahogy mi dolgozunk, nem is lehet egy több száz fős irodában ugyanazt a munkamódszert alkalmazni, mint nálunk. Viszont a terv kapcsán nagyon jól

A fotókon a díjazott épület, a Szent Margit Gimnázium tornacsarnoka látható

Fotó: Kenéz Gergely

tudtunk összekapcsolódni. Ez nagyon erős tapasztalat volt, valóban újra kell gondolnunk az építészeti megoldásokat a jövő szemüvegén keresztül. Számukra most a környezettudatosság a legfontosabb, hogy mit építenek, milyen környezeti lábnyommal. Minden, amit lehet, azt meg kell tartani, mert az épített környezet nagy érték, felelősen kell gondolkodni róla. Folyamatosan fel kell tenni a kérdést, hogy valóban az építéssel lehet a válasz a megoldásra váró feladatban, vagy nem feltétlenül. Ha mégis az építés a megoldás, akkor azt hogyan lehet úgy megoldani, hogy a legkevesebb kárt okozzunk a természetben, hogyan lehetne hosszú távú célok kitűzésével a környezeti beavatkozást a lehető leg-ökonomikusabban megoldani? Nem szabad feleslegesen egyetlen köbméter betont sem beépíteni, valahogy jó lenne a megbízók, megrendelők gondolkodását is ebbe az irányba terelni. Ne akarjanak feleslegesen építeni, a szerénység lehetne erény. Ez nekik gazdaságilag előnyösebb lenne, a környezetnek pedig mindenképpen megkönnyebbülés.

Ezért is szeretem azokat a helyzeteket, amikor egy meglévő épület bővítése, átalakítása, vagy ahhoz való kapcsolódás jelenti az építészeti kihívást. Ilyen volt a Szent Margit Gimnázium tornacsarnokának tervezése is, amikor a meglévő műemlék épület szomszédságába kellett házat terveznünk. A kihívást tetőzte az is, hogy az épületet a Gellért-hegy déli lejtőjére kellett elhelyeznünk, a környékben társasházak is vannak, ezt egy kötött alaphelyzet volt. Hamar eldöntöttük, hogy az épületet amennyire csak lehet, eldugjuk a hegy oldalában, hogy a lehető legkevesbé jelenjen meg az új tömeg a környezetben. Egyszerű, visszahúzódó épületet szeretnünk volna tervezni, ami semmiképpen nem akar konkurálni a műemlék épület neobarokk erős karakterével.

Az új csarnok valójában egy betondoboz, aminek egy homlokzata van a déli irányba, ez az arc néz a műemlék épület irányába. Ez egy hatalmas üvegfal, ami egyrészt belátást ad a terem belsejébe, másrészt aki a csarnokban van, az is folyamatosan észlelheti, érzékelheti a műemlék épület markáns homlokzatát. Az épület tetejére foci pálya került, amit körbe kellett venni egy hálóval. Sokáig gondolkodtunk azon, hogyan lehet olyan fémhálót készíteni, ami nem zörög, amikor nekicsapódik a labda. Ezért esett a választás az önálló acélrudakra, amik csak az épület vasbeton részéhez rögzülnek konzolosan, illetve egy korlát fogja össze az elemeket. Így nem tud fém a fémmel ütközni, a háló csendes marad. Az önálló pálcák távolabbról elvesznek a háttérben, nagyon izgalmas transzparens felület jött létre, ez a fémháló lefut az épület homlokzatai előtt is, ezzel védve az egyébként hőszigetelt betonhomlokzatokat.

Az épület elnyerte Budapest Építészeti Nívódíját 2021-ben, aminek mi tervezők nagyon örültünk, velünk együtt örült a megbízónk, az iskola is. Az épület nagyon egyszerű alapképletű, ez azonnal érthető, világossá válik mindenki számára, aki az épületet használja. Azt gondolom, hogy ezért is lett sikeres az épület, az üzenet érthető mindenki számára, egyszerű, világos az építészeti mondanivaló. Az is érzékelhető, hogy az épület szerény, a nyers vasbetont csak azokon a helyeken borítja faburkolat, ahol a használók hozzáérnek a felülethez. Ez a faburkolat a játékosoknak fizikai védelem, teremakusztika szempontból pedig a hangzást biztosítja, fontos szempont volt, hogy jó legyen a teremben a beszédérthetőség. A fa jelenik meg a vasbeton lelátó ülőfelületein is. Néhány anyag, fa-beton-fém-üveg, egy elegáns méretű tér és izgalmas telepítés, erről szól az épület. Az külön büszkeség számunkra, hogy a fővárosi díj után a Piranesi-díjat is elnyerte az épület, ami a régióban egy magas elismerést jelent.

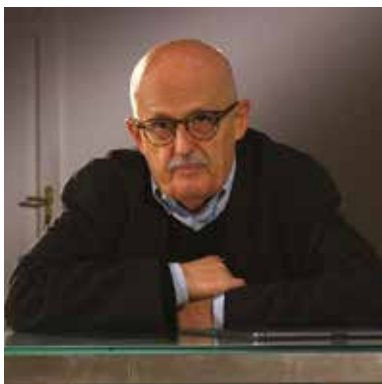
Fotó: Kenéz Gergely

Fotó: Kenéz Gergely

Fotó: Kenéz Gergely

Mezős Tamás

Édesapám, dr. Mezős Mihály építész volt. Talán 4 éves lehettem, amikor őt utánozva az általa készített rajzasztalomnál fejes- és derékszögvonallal temetkeztem bele az „alkotásba”. A '60-as évek elejétől elkísérhettem apámat az akkor megindult társasház-építkezéseinek a meglátogatására. Mindehova bemásztam, felmásztam a kivitelező szakemberek legnagyobb aggodalmától kísérve. Apám egyik épületének hátsó homlokzatát hetedik után a nyári szünet első napjaiban „megterveztem”; neki is tetszett talán, mert megépítette az elképzeléseimet. Azóta ez a homlokzat egy újonnan megnyitott bajai főútra néz.

Igaz, történt egy kísérlet, hogy eltérítsenek ettől a hivatástól. Ifj. Éber Sándor bajai festőművész, akihez rajzolni jártam középiskolás koromban, azt tanácsolta szüleimnek, hogy valószínűleg jobb vagyok matematikából, mint rajzból, s inkább az Építőmérnöki Karra jelentkezsek. Nem voltam igazán lázadó alkat, így elfogadtam ezt a döntést, de azért próbálkoztam kitörni a kijelölt útról. Negyedik középiskolás koromban erősen kacérkodtam a gondolattal, hogy a klasszika filológiát válasszam. Végül elindultam a kijelölt úton, de nem éreztem jól magam a mérnökkaron.

A diploma megszerzése után a diplomamunkám külső bírálója, dr. Kármán Tamás ajánlására dr. Lenkei Péter följajánlotta, hogy menjek kutatónak az Építéstudományi Intézetbe. Így 1976. szeptember 1-től az ÉTI munkatársa lettem. Szerkezetvizsgálatokban és szerkezetfejlesztési kutatásokban vehettem részt. De már az egyetemen is a humaniorák vonzottak jobban, hát több kurzust is hallgathattam az ELTE Bölcsészkarán. Ennek köszönhetem máig tart vonzalmamat az antik kultúrához, irodalomhoz és az építészethez. Falus Róbert professzor órái lebilincselőek voltak. Az ő hatására próbálkoztam két alkalommal felvételizni az akkori Színház- és Filmművészeti Főiskola rendezői szakára. Sajnos, vagy talán nem is annyira sajnos, nem vettek föl, a 3. rostán mindkét alkalommal kibuktam. Falus professzor abban az időben készült „Az arany metszés legendája” könyvének a megírására és megkért, hogy a görög dór templomépítézet arányainak vizsgálatát végezzem el a kötet számára. Természetesen örömmel vállalkoztam a munkára. Akkori viszonylag jó számítógépes ismereteimre támaszkodva egy nagyobb kutatást végezhettem el az ÉTI „hatalmas” számítógépén. Az eredmény: a 49 ismert templom adatai alapján igazolható volt, hogy mindössze egyetlen emlék méreteinek meghatározásához használhatták az arany metszést, mint geometriai szerkesztést. Ennek a munkának az egyik fontos eredménye volt, hogy megírtam és megvédtem egyetemi doktori értekezésemet. A másik, életre szóló eredmény, hogy az Építészettörténeti és -elméleti Intézetben Hajnóczy tanár úr aspiránsává fogadott, és a sikeres felvételi után 1983-tól előbb levelező, majd nappali ösztöndíjasként kerültem harmadik bajaiként (Major Máté és Hajnóczy Gyula után) az Éptört Intézetbe.

Hálával tartozom Falus Róbertnek, aki elindított az ókori építézet kutatójának a pályáján és természetesen Hajnóczy Gyulának, akivel haláláig szobatársaként és munkatársaként megismerhettem Pannónia római kori emlékéanyagát, és részese lehettem a helyreállítási tervek készítésének. Jó iskolának bizonyult Hajnóczy tanár úr módszere, hogy a régész által fölvetett ásatási alaprajzokat előbb építészetiileg értelmezte, meghatározta az egyes építési periódusokat, majd a végső fázisra elkészítette az épület elvi rekonstrukcióját.

Viszonylag kevés új épületet terveztem. Talán Falus és Hajnóczy tanár urak hatására érdeklődésem előbb a római kori, majd a tágabban vett történeti építézet létrejötté és az egyes épületek átalakulása, fejlődése felé fordult. Mind a mai napig intellektuális élvezetet jelent a helyreállítási tervek készítését megelőzően a források, majd az épületkutatás eredményei alapján az egyes építési periódusok szétválasztása. A történeti építészeti gondolkodás rekonstrukciója, ami az építézet princípiumain nyugszik, nevezetesen a térszerkezet, az ezt meghatározó funkcionális igények kielégítése és természetesen az adott kor szerkezeti lehetőségeinek a figyelembevétele. Ennyi év szakmagyakorlás után is nagy élményt jelent a Római Magyar Akadémia 16. és 17. századi periódusainak a szétválasztása, benne Borromini alkotásának művészettörténeti szemlélettel eddig meg nem értett részleteinek a feltárása. Munkám során az eredeti tervezői szándék és logika megismerése vezérel. A helyreállítási tervek készítésénél az eredeti értékek megtartása mellett igyekszem a funkcionális igények kielégítését is szolgálni.

Pályám során meghatározó élményt jelentett az oktatás. Hajnóczy tanár úr először a görög templomépítézetet bemutató előadás megtartását engedte meg a graduális képzés keretében. Ma is emlékszem a minden ismeretet átadni szándékozó törekvés okozta görcsös előadás megtartására. Később, amikor a kiegészítő képzés keretében 6 előadásba kellett sűrítsem az építészettörténet ókori fejezetének a bemutatását, nagyszerű felkészülési lehetőséget jelentett a lényeg kiválasztása és prezentálása. Az indulást nyilvánvalóan Hajnóczy szelleme határozta meg. Részt vehettem Hajnóczy térelméleti OTKA-kutatásainak a kidolgozásában és megfogalmazásában. Ehhez természetesen meg kellett ismernem az építészeti térelmélettel foglalkozó irodalom lényeges jellemzőit. Az ismeretszerzés – nem nevezném kutatásnak – hozzásegít ahhoz, hogy a megtapasztalt tények értelmezését és az összefüggések feltárását elvégezzem. Ez segíti az oktatást, például amikor Karnakban a Honsu

templomban ráébredtem arra, hogy a templom térszerkezete, a szentek szentjétől csökkenő padlószint és emelkedő mennyezet lényegében a halotti láda térbe fejtett elemeinek egymásutánja. Tutanhamon sírjában megtalálták a négy egymásba csúsztatott ládát és a bennük elhelyezett emberformájú szarkofágokat, amik lényegében a fáraó múmiáját rejtették. Hét réteg fedte az uralkodó tetemét, és a templomnak is 7 kijárata volt. Ezért lényeges, hogy az egyiptomi templom térszerkezetét nem kívülről befelé, hanem belülről, a kultuszszobor helyétől kifelé haladva kell értelmezni. Ez a felismerés segítette a lineáris egyiptomi térszerkezet megértését, és ezzel az információval a hallgatók is megérthették a templomok konstrukcióját. Ez a fajta gondolkodás segíti a tervezőt is a tervezendő épület térszerkezetének megértésében, és talán megvéd attól, hogy a történeti épület, mint szellemi alkotás lényege ellen „mérnyeletet” kövessék el. Tehát számomra az oktatás és a tervezés is azonos alapokon nyugszik, az építészet megértésének kísérletén.

A mai oktatásban az egysíkúságot látom a jövő generáció számára a legnagyobb veszélynek. A tervekben többnyire a korrektor által favorizált, friss stílusirányzat jelenik meg. Meghatározó példának tekintem az elmúlt századforduló és az I. világháborút követő időszak egyértelmű sokszínűségét. Ekkor épültek a 19. századvég eklektikus stílusát követő épületek, akár Györgyi Dénes, Kozma Lajos, Kotsis Iván és a sokszor igaztalanul elátkozott Wälder Gyula alkotásai. De akár ugyanők képesek voltak premodern, vagy akár modern épületeket is létrehozni. Vagy ott volt Kós Károly, akire ráragasztották a népies jelzőt, holott munkáiban több volt az angol középkor ihletése, mint Erdély népi építészetének hatása. Vagy a Lechner–Pártos páros, akik inkább a keleti és nem a magyar népművészet formavilágát követték. Lechner maga mondja az Iparművészeti Múzeum épületéről, hogy „indus” hatás figyelhető meg az elkészült házban; elég megnézni a mumbai Victoria terminal épületének a képét, hogy fölismerjük a rokonságot a két emlék között.

Major Máté önéletrajzából tudom, hogy milyen nehézséget jelentett az akkor konzervatív Műegyetemen Molnár Farkas számára a Bauhaus-diploma megszerzése után – amit nem tudott honosítani – a budapesti diploma megszerzése. Saját hallgatóm példája is igazolja a múlt kísértését; ő a történeti építészet formavilágának és térformálásának bűvöletében élt, ám ezzel nem sok elismerést kapott.

A szabadság azonban nem jelenthet szabadosságot. A Múzeum körúton, a Nemzeti Múzeummal szemben lévő klinkertéglás épületen, egy dugóban ülve, megszámláltam a különböző formájú és anyagú ablakok számát. Egyetlen homlokzaton ez a kavalkád tönkreteszi az egyébként korrekt épületet. Ez pedig az építető, a beruházó számára tett gesztus lehetett, amikor az engedélyezési folyamatok egyszerűsítése címen a jogalkotó „csökkentette”, az engedélyhez kötött beavatkozások számát. Nem lehet és nem szabad lemondani a város arculatáért felelős szervezet vagy szakmai grémium együttgondolkodásáról. Ennek a szemléletnek a következménye, hogy sokszor a hatóság jogosítványait korlátozzák, és az is előfordulhat, hogy akár jelentős műemlék épületek – jó esetben csak – alaprajzi rendszerét a megbízó határozza meg „kockás papíron” a „rajzokat” készítő mérnök számára.

Radványi György barátom felkérésére 12 éven át oktattam a francia nyelvű képzés keretében a teljes építészettörténetet. Ennek a nagyszerű lehetőségnek köszönhetem, hogy kénytelen voltam mélységében is megismerni azokat a folyamatokat, amelyek az európai építészetet jellemzik az antikvitás után a középkor, az újkor és természetesen a 19–20. század folyamán. Vallottam és ma is úgy gondolom, hogy nagyon nehéz építészeti emlékekről beszélni anélkül, hogy az ember személyesen ne ismerné mondandójának tárgyát. Ezért az oktatott, európai szemléletű építészettörténet emléktárgyának nagyobbik felét – természetesen beleértve a magyar vonatkozású emlékeket is – személyesen ismerem. A keleti vagy a prekolumbián építészetnek az európaiktól különböző szemléletét érdekes lenne mélységében tanulmányozni. Csakúgy, mint Dél-Amerika modern építészetét a helyszínen megismerni akár Niemeyer és Costa Brazília városi alkotásain keresztül, vagy Felix Candela Mexikóban megépült elképzelhetetlenül karcsú héjszerkezeteit a helyszínen tanulmányozni.

Persze ezek az utazási álmok nehezen valósíthatók meg. Inkább olvasok és zenét hallgatok. Sajnos az olvasólistám kevésbé kapcsolódik már a szépirodalomhoz, inkább szakmai és történelmi tárgyú könyveket keresek.

Pályafutásom egésze az építész szakma különböző fejezetei körül zajlik. Nem foglalkoztatott soha, hogy egy-egy munkámról méltató kritikát olvassak, vagy elismerést kaphassak. Persze jólesett, ha megélhettem ilyet. A legnagyobb dicsőretet a hallgatóktól kaptam. Amikor arra eszméltem az előadás közben, hogy a zsúfolt teremben már csak a figyelő szempárok vannak velem szemben az előadóban. A néhány alkalom, amikor megajándékoztak ezzel a diákok, elevenen él az emlékezetemben. Jó érzés volt, hogy 25 éven keresztül felelőse voltam a műemlékvédelem-szakmérnökképzésnek. Ebben is a hallgatóktól kaptam a legtöbbet, amit egy oktató kaphat. Nem számítottam ezért arra, hogy valaha is kitüntetésben részesít a szakma. Meghatott és elgondolkoztatott az esemény. Valóban méltónak találtam a Lovagkereszt odaítélésére?

INTERJÚ LAPOSA JÓZSEF MŐCSÉNYI MIHÁLY-DÍJAS TÁJÉPÍTÉSSZEL

Dr. Lapos József

Miért lettél tájépítész, mi indított el a tájépítészet felé?

Nem tudatosan lettem tájépítész. Édesapám azt szeretne volna, ha faipari mérnöknek tanulok, én azonban a Kertészeti Egyetemre jelentkeztem.

A felvételi idején életemben először megértettem Mengyelejev periódusos rendszerének a lényegét, s felvettem.

Az egyetem előtti 11 hónapos hódmezővásárhelyi katonai szolgálatom idején eljött két fiatal tanársegéd a Kerttervezési Tanszékről, s bemutatták a táj- és kertépítészeti szakterületét a Kertészeti felvett előfelvételis katonáknak. Az előadás hatására, annak ellenére, hogy a rajzoláshoz botkezem volt, jelentkeztem tájépítésznek.

Az egyik tanársegéd neve megmaradt az emlékezetemben, Jámbor Imrénnek hívták.

Szakmai életutad szempontjából ki volt számodra a legmeghatározóbb ember és melyik munkahelyedet emelnéd ki?

Szakmai pályámon a legfontosabb ember Mőcsényi professzor úr volt. Nagy műveltségű, a gyakorlati és a szellemi alkotáshoz egyaránt kiválóan értő, a kapcsolattartásban is példát mutató ember volt, aki nagy türelemmel foglalkozott a mélyen öntudatos – ugyanakkor valójában tudatlan – fiatalokkal.

Az általa felerősített bátorságomnak köszönhetően – megköszönve a FŐKERT ajánlatát – a VÁTI-ba mentem dolgozni, ahol a területrendezési irodán a nagyobb térségi, országos szempontrendszerek, összefüggések értékelése, megfogalmazása is feladatunk volt. Az 1970-es években a VÁTI Magyarország egyik legszabadabb gondolkodású szakmai műhelye volt, ahol a különböző szakterületek képviselői egymással összhangban gondolkodtak és dolgoztak.

Utólag megtiszteltetésnek értékelem, hogy együtt dolgozhattam a régiókban való gondolkodás úttörőivel, Baráth Etelével, Szaló Péterrel, a vidékről egyedi látásmódjával gondoskodó Kemény Bertalannal, a vibrálóan éles eszű, nagy tudású Miklóssy Bandival, az elvont halk, de mindig a lényegre látó Benyó Bercivel, az életbölcsségét ingyen átadó Kotsis Lajossal, a mindenben összefüggést kereső és találó Koszorú Lajossal, s láthattam a szomszéd épületszárnyban Makovecz Imrét is...

Szakmai életpályám egyik meghatározó, útbaigazító élménye volt a hetvenes évek közepén a hozzám hasonlóan fiatal VÁTI-s szakemberekkel az üdülőkörzet zártkertjeinek (szőlőhegyeinek) helyszínelése vonattal, szekéren, gyalog, 1:2000-es térképpel (és pohárral) a kézben. A szőlőhegyi világgal ekkor kerültem életem végéig tartó kapcsolatba, bár akkor nem gondoltam, hogy ez a kivételes vonzerejű, több száz év óta létező világ ilyen villámgyorsan tűnik majd el.

Mőcsényi professzor úrról több emlékem van. Az egyik legmaradandóbb az nem is szakmai. Harmadikosok lehettünk, amikor március 15.-e előtt felírtuk a kicsiny, mindössze 15 fős évfolyamunk tantermének táblájára, hogy „Éljen a magyar szabadság, éljen a haza!”. Másnapra valaki letörölte, majd letörölték harmad-, negyed- és ötödnap is.

Ezt követően jött be professzor úr és kérte, hogy ne írjuk fel többet ezt a mondatot, mert nemcsak az évfolyam egy hónapos bécsi tanulmányútját törölték, hanem immár a szak léte is veszélybe került...

Nem említette, hogy mint egyetlen pártonkívüli tanszékvezetőnek az ő állását is megkérdőjelezték... az arcán, a szemében azonban nem a harag látszott, hanem a köszönet.

A mostani tragikus esemény, Ukrajna lerohanása tudatosította bennem, hogy mindez az 1970-es évek elején, az orosz (szovjet) megszállás alatt történt!

Milyennek látod a mai magyar tájépítészeti színvonalát, társadalmi elismertségét?

Már az 1980-as években, majd egy évtizedes múzeumi kitérő után visszatérve a VÁTI-ba úgy ítélt meg, hogy a településtervezés, területrendezés színvonala, az abban képviselt tájrendezési, ökológiai elvek nem maradnak el a nyugat-európai gyakorlattól, sőt akkoriban itthon a hatalmi és érdekérvényesítési szempontok a mainál jóval visszafogottabban jelentek meg.

A zöldfelület, szabadter tervezésben az elmúlt két évtizedben látványos előrelépés történt.

A tájépítészeti társadalmi elismertsége ma sokkal kedvezőbb mint a múlt században, és a kollégák munkájának köszönhetően eljutottunk oda, hogy ma már önálló szakmai képviseléssel, szakmai díjakkal, rendezvényekkel és számos nagynevű tervezőcéggel rendelkezünk.

Milyen táji környezet felkeresése szerepel a bakancslistádon, illetve hogy hangolod össze a borászati és tervezési feladatokat?

Amikor az 2000-es években elkezdtek kiszervezni a VÁTI-ból a tervezési feladatokat, sőt még a nevét is megváltoztatták, bölcsőbbnek láttam elmenni nyugdíjba. Ez 2008-ban történt, majd 2010-ben lekötöttünk Badacsonyba, s azóta a Tájterv Műhelyben, illetve a Laposa Műhely Kft.-ben végzek elsősorban településtervezési, külterület-szabályozási feladatokat.

A birtok irányítását már 2006-tól Bence fiam végzi és sokáig reménykedtem, hogy mind a három gyermekünk együtt viszi majd a céget. Sajnos az utolsó másfél év története az, hogy Bence és Zsófi nem tudtak együtt dolgozni. S ez nemcsak Zsófinak, hanem nekem is jelentős gondot okoz.

A cégben már évek óta csak szakértői jellegű feladatokat végzek, amelyek nem ütköznek a tervezési munkáimmal.

A tervezési munkák között van olyan, amelyik több mindenért kárpótol. Szép, és igazából tájrendezési feladat együtt készíteni a Nivegy-völgy öt településének településtervét, mert így a közös tervezés által észszerűbb, következetes tájhasználat szabályozható. A közös tervezés lehetővé tett két település közötti területcserét is, amire eddig még nem volt példa a tervezési gyakorlatomban!

Az is tény azonban, hogy a Nivegy-völgy ezekben az években válik majd a földvásárlási és beépítési hullám áldozatává, és bizonyára a telkek és a termőföld árának emelkedése lassan itt is értelmetlenül teszi a termelést. Elég egy rövid számítás, ha az eladott föld ára a bankba betéve nagyobb hasznot hoz, mintha megművelik a földet, akkor ez a gyönyörű borvidéki táj is végérvényesen átalakul. Ezért szigorúbb és kétszintű, a termelőket segítő szabályozást próbálunk elfogadtatni.

Örökké érvényes tájrendezési, tervezési elveket nem tudok meghatározni. Jól emlékszem, hogy sokan két irányból is támadták annak idején a Balaton törvényt, amelyet a 2018. évi CXXXIX. törvény váltott fel. Csak annyit jegyeznek meg, hogy szerintem ez a 18 év egy kegyelmi időszak volt... érdemes ma körülnézni, hogy mi épült, mit terveznek építeni a vízpartokon Csopaktól Udvariig, Akalitól Badacsonyörsig, a Balaton partjától néhány méternyire.

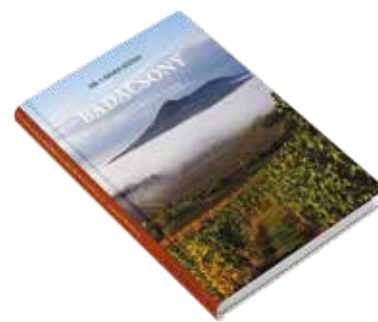
A bakancslista a terveimhez hasonlóan nem túl hosszú, hiszen ezeket átírta az élet. 2016. év nyarán vállfájással kerültem kórházba, majd több hónap után a hetedik kórházból – kifejezetten orvosi nemtörődomség eredményeképp – egy lábbal és két mankóval érkeztem haza, s örültünk, hogy a szívem túlélte a kórházban elkapott baktériumfertőzést.

Ez a mozgáskorlátozottság az egész életemre, szakmai tevékenységemre is szűkítően hat és a mozgáshiány következtében az egészségemmel is egyre több a gond....

A bakancslista a Douró-völgygel, Cinque Terrével, Saint Emilionnal, a világörökségbe tartozó borvidékekkel így már csak feleségem álmában létezik.

Hogyan kapcsolódsz ki, melyek a legkedvesebb boraid?

Az előző mondatokból érzékelhető, hogy túl az öregedésen a mozgáskorlátozottság teljesen behatárol. Még időnként eszembe jut – főleg most, hogy elment Szepessy Laci is –, hogy 56 évvel ezelőtt magyar bajnok és kupagyőztes voltam a Honvéd ifjúsági futballcsapatával...

*„Badacsony – a magyar borvidékek ékessége”
A dr. Laposa József által írt kötet a badacsonyi borvidék – kiemelten a Badacsony hegy – szőlő- és borkészítésének történetéről, e tevékenység által formált szőlőhegyi, borvidéki táj gazdagságáról szól.*

A feleségem munkája és segítsége által létezem, ő visz el a tárgyalásokra, helyszínelésekre és kikapcsolódásként többnyire taxival ugrunk át barátokkal valamelyik környékbeli borászhoz borkóstolóra.

Pihenésként, kikapcsolódásként élem meg egy-egy időszzerű cikk megírását és azok a beszélgetések is ide tartoznak, amelyek a MÉK támogatásával kiadott Badacsonyi könyvem kapcsán szerveződnek.

Komolyabb terveim nincsenek, de mindenképp szeretnék még néhány cikket írni az időszzerű badacsonyi történetekről. Elkezdtem, aztán felfüggesztettem a „Kőbányától Badacsonyig” című, döntően szakmai tartalmú önéletrajzi könyvem írását.

A borokat illetően, szívesen iszom a közepes alkoholtartalmú, vagy annál picit gyengébb, zamatos, de nem nagyon savas, száraz fehérborokat, de igazából főleg hidegebb időben a testesebb, gazdag aromájú, érett illatú, telt, hosszú lecsengésű, ásványos fehérborokat szeretem. Saját boraink közül az Apukám világa és a Kápolna között ingadozom.

A bor világa is felmutatja a tükröt és éppúgy látom benne öregedő arcom, mint az élet más területein. A világban a multicégek által meghatározott paraméterű, gyakorlatilag megrendelésre készülő „szabványborok” a keresettek, és a sommelierek világa is lehatárolt, elzárt az igazi, egyedi magyar borok előtt....

Mit jelent neked az elismerés, miről szól neked ez a díj?

Nagyon sokat jelent és egyfajta tartást ad a hátralévő időre. Az elkövetett hibáimat természetesen nem oldja fel, de erőt ad, hogy egyértelműen képviseljem, kimondjam a véleményemet.

A kérdésre, amikor feltették, hogy vállalom-e a díjra való felterjesztést, azért mondtam igent – annak ellenére, hogy több tucat nálam felkészültebb és tehetségesebb kolléga dolgozik a szakmában, és a szakmai tudásom sem mérhető a professzor úr tudásával –, mert az interdiszciplináris gondolkodását – frank származása ellenére –, példásan elkötelezett magyar szellemiségét, és munkaszerepetét megpróbáltam képviselni.

Az emberek többsége élete alkonyán kapja az elismeréseket. Így van ez velem is, s ahogy az előzőekben utaltam rá, egyértelműen érzem az öregedés, a kiöregedés jeleit. Leírom, hogy mások is meggyőződjenek, hogy eljárt felettem az idő.

Nem tudok egyetérteni a vízpart és a szőlőhegyek könyörtelen beépítésével, siratom – mást nemigen tudok tenni – a percemberek hasznáért feláldozott természeti és táji értékeket.

Gondom van az élet többi területén is. Amikor még énekeltem, akkor volt dallama a dalnak, s nem kellett őrült hangerő a „bulihoz”. Úgy emlékszem, hogy a ledobott labda visszapatant a kezembe, és az érzelmek két élő ember között teljesedtek ki. Volt idő, amikor még a növények voltak a jellemzők a városok főterén, nem a mesterséges felületek és elemek, s volt, amikor még a borok többsége nem ipari termék volt, hanem az ember és a természet közös, különleges, egy misztikus – nem virtuális – világba felemelő alkotása.

Tutervai Máttyás kérdezte dr. Laposa Józsefet.

ZÁBRÁNSZKYNÉ PAP KLÁRA FŐÉPÍTÉSZÉKÉRT ÉLETMŰKÜLÖNDÍJAS

Hagyományainkat követve a Magyar Építész Kamara által jegyzett Építész Évkönyv 2021-ben is megszólaltatja az adott év díjazottjait. Arra kérjük, hogy ossza meg velünk és az Olvasókkal a gondolatait mindarról, amit az építészetről, a saját pályájáról gondol.

A Főépítési Kollégium 2000-ben Nagykanizsa várossal közösen létrehozta az Év főépítésze díjat, melyet első alkalommal Szilágyi István akkori szombathelyi főépítész és Zábránszkné Pap Klára, a kollégium titkára kapták, ő korábbi főépítési tevékenységéért és a főépítési szakma érdekében végzett széles körű, aktív, kezdeményező és eredményes munkásságáért.

Majd a XXV. jubileumi főépítési konferencián 2021-ben Főépítésekért Életműkülöndíjat kapott Zábránszkné Pap Klára okl. építészmérnök:

„Szentendre és a járás 13 településének volt főépítésze, az Országos Főépítési Kollégium volt titkára, elnökségének tiszteletbeli örökös tagja, a Magyar Főépítések Egyesület elnöki tanácsadója.

Szentendre és a járás tizenhárom településének főépítéseként megismerte e tevékenység minden fontos részét. A főépítésekért dolgozott az építésügyért felelős minisztériumokban, részt vett a területi főépítészség megalapításában és jelenleg is feladatokat vállal a főépítési kollégium munkájában. Szakmai tevékenységében elkötelezetten dolgozott a főépítések elismeréséért, érdekeik képviseletéért, képzésükért, többek közt a Magyar Urbanisztikai Társaságban és a Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetem munkájában. Jelentős részt vállalt a Magyar Főépítések Egyesület tevékenységében, a konferenciák szervezésében, a jogszabályok véleményezésében. Megszervezte az állami/területi főépítési rendszer 25 éves történetét bemutató jubileumi rendezvényt és szerkesztette a történetét és dokumentumait bemutató kötetet.

Több mint negyven éve tartó fáradhatatlan tevékenysége alapján méltán nevezzük őt a „főépítések anyjának”.

Miért éppen építész lett, mi vagy ki indította el az építészet felé?

Nem tudok arról számot adni, hogy már a bölcsőben is azon töprengtem, hogy építész szeretnék lenni, de az bizonyos, hogy a kiskunfélegyházi leánygimnáziumban volt egy igen jó osztályfőnököm, matektanárom, Hangody Piroska, aki felismerte a matekhoz való különös vonzalmamat, és szorgalmazta, hogy matekversenyeken induljak, ahol nyertem is. Azt tanácsolta nekem, ne a tanári pályát válasszam, hanem az építészmérnöki kart. Mindeközben szabadkézi rajzra jártam Móczár Károly festő tanárhoz. 1960-ban „egyéb származásom” ellenére egyből felvettek az építészmérnöki karra.

Mik voltak azok az értékek, amelyet otthonról hozott magával útravalóként?

Református papi családból származom, így a mások segítése, a szolgálat, a becsületesség voltak az alapvető abszolút értékek számomra, és ezek is maradtak a meghatározók egész életemben. Nem volt könnyű ezek mellett a hatvanas-hetvenes években kitartani, de úgy érzem, mindvégig sikerült.

Zábránszkné Pap Klára

A területi főépítések és „anyánk” (Pap Klára) Szegeden 1997-ben.

A műegyetemen hasonszőrűekkel is összehozott a sors, van olyan barátnőm, évfolyamtársnőm, aki hozzám hasonló családi háttérrel rendelkezik és a mai napig jó barátságban vagyunk.

Életútja szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelye, a legmeghatározóbb ember, aki hatott Önre és miért? Volt-e mestere?

Mivel hamar elköteleződtem a városrendezés, az urbanisztika mellett, nem tudok egyetlen „mestert” megnevezni, több meghatározó ember hatott rám, akiknek köszönhetem, hogy valójában ide jutottam. Mindenkit nem lehet felsorolni, de a legfontosabbakat megkísérlem.

A VÁTI-ban Korbonits Márta és Ráduly Piroska igen jó mestereim voltak, sokat tanultam tőlük, mint tervező, de emberileg is nagyon hatottak rám. És aztán a szentendrei főépítéségem idején Ráduly Piroska megbízója lettem.

Sopronban a tanácson, mint városrendezési csoportvezető Kubinszky Mihályné Évától megtanultam azt az alázatot, partnerséget, amit egy tanácsi munkatárs kell, hogy gyakoroljon a tervezők felé. A tervezőkkel való együttműködés szép feladat volt, hiszen akkor ott Sopronban az ország legjobb műemlékes tervezői dolgoztak. A települések megújítása az IKV-lakóház-felújítások jelentős keretéből ment, így bőven volt teendő.

Hosszú szakmai pályám során a legmeghatározóbb munkahelyet sem tudom megnevezni, csak többet. (Érdekességgént említem, hogy a mindenkori építésügyért felelős minisztériumokban a főépítések menedzselésével foglalkoztam 1988-tól, ahol ugyanazt a feladatot csináltam és közben az idők múlásával 7 változó elnevezésű minisztériumhoz, hivatalhoz tartoztunk.) Szakmai életutam itt olvasható: <https://urbanistak.hu/category/lyz/>

A tudományos egyesületek (Építéstudományi Egyesület, Magyar Urbanisztikai Társaság) tagjaként sok országos szakmai rendezvény részese voltam, sok nagyszerű főépítésszt ismertem meg, akiket szintén mesteremnek tekintek, így Tóth Zoltán, Fazakas Péter, L. Szabó Tünde, de a sort lehetne folytatni.

Szentendrén a VÁTI mellett a PESTTERV tervezőivel dolgozhattam együtt, ami szintén igen jó team-munka volt.

Szentendrei főépítészségem alatt helyben is több szakmai rendezvényt tartottunk, reflektorfénybe kerültem. Erre figyeltek fel az ÉVM-ben és hívtak meg 1988-ban a Dalányi-főosztályra munkatársnak, persze azt akkor még nem tudtam, hogy hamarosan megszűnik az ÉVM. Baráth Etele azonban leendő államtitkár már szervezte, előkészítette a minisztérium és a helyi főépítések párbeszédét segítő szakértői csapatot. Tóth Zoltánt kérte fel a Főépítési Kollégium vezetésére és ehhez keresték a titkárt. Ekkor pecsételődött meg a sorsom és köteleztem el magam végleg a főépítések irányába. Baráth Etele mondta először, hogy én vagyok a „főépítések anyja”.

2002-ben a pécsi konferencián az addigi főépítési díjazottak: Szilágyi István, Sersliné Kócsi Margit, Gömöry János, Pap Klára, Philipp Frigyes és L. Szabó Tünde.

Fotó: főépítési archívum

A Főépítési Kollégium megalakulásával kezdetét vette főépítési menedzselésem. Ennek részleteit, történetét, a különböző tanácsi, önkormányzati, területi, állami főépítések vonatkozásában sok cikk, írás rögzíti, azok az általam szerkesztett kiadványban (https://foepiteszek.hu/files/attachments/000_148_compressed_kis.pdf) részletesen olvashatók. Akik ebben a kollégiumi munkában segítettek, a „mestereim” Tóth Zoltán, Virányi István, Aczél Péter, Philipp Frigyes voltak, a minisztérium részéről Baráth Etele mellett Pataky Szabolcs, majd évtizedekig Szaló Péter és még sokan mások. Az újkori OFK Egyesületben pedig Salamin Ferenc. Ezért igen hálás vagyok mindannyiójuknak.

Mit jelent Önnek az építéset, a településtervezés, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolta, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező az Ön számára?

Az hamar kiderült, hogy nem építész tervezőnek születtem (bár néhány évig épületeket is terveztem), hanem a városrendezés, az urbanisztika az én igazi terepem. Természetesen igen sok építész tervezővel is kapcsolatba kerültem, hiszen terveiket közösen megbeszéltük, partneri viszony alakult ki közöttünk. Sopronban a hetvenes években az ország olyan műemlékes tervezői dolgoztak, akiktől rengeteget tanultam, de Szentendrén is sok magas színvonalon tervező építész partnerem volt. A városrendezés, az urbanisztika terén is hasonlókat tudok mondani, a településtervezők jól felkészült, kiváló szakemberek voltak.

Így nem volt nehéz az általam képviselt szakmai elveket, a távlatokban való gondolkodást, az épített és természeti környezet maximális figyelembevételét, védelmét, a környezetbe illesztést, annak fontosságát hangsúlyozva az építéset és az urbanisztika vonatkozásában betartani/betartatni. Ezeket az elveket a rendszerváltás előtt is lehetett érvényesíteni.

Milyen főépítész volt, milyen volt az élet a jogalkotói oldalon?

Hogy milyen főépítész voltam, ezt másoknak kell megítélni. (Csak magyarázatként, a rendszerváltás előtt voltam főépítész.) Mivel úgy érzem, rendelkezem jogi vénával, az akkori általános tendenciái zervek, részletes rendezési tervek rendeletei, határozatai létrehozásában jól mozogtam Sopron és környéke 5 településében, valamint Szentendrén és a járás 13 településében. Azt különösen élveztem, hogy Sopronban és Szentendrén is városrendezési csoportvezetői, illetve főépítési regnálásom alatt készültek a települések településrendezési tervei, együtt terveződtek, összehangolt egyeztetéseket, szabályozásokat lehetett előkészíteni, megalkotni. Persze ehhez az is kellett, hogy olyan végrehajtó bizottsági titkárok, jogász kollégák legyenek, akik maximálisan partnerek voltak mindebben.

Hogyan vált a „főépítések anyjává”?

Az első Főépítési Kollégium alakulásakor 1989-ben Baráth Etele államtitkár nevezett először a főépítések anyjának, mint már említettem, de szerintem az elmúlt évtizedek alatt váltam valóban azzá. Elsősorban a Főépítési Kollégium tagjai a tanácsi, önkormányzati főépítések érezhették ezt az „anyai” gondoskodást, segítséget, valamint a területi, állami főépítések és munkatársaik is. Még ma is

Zábránszky Pap Klára átveszi a Pro Régió díjat Szaló Pétertől, 2013.

a főépítési konferencia résztvevői,
Tata, 2017.

Fotó: főépítési archívum

sokan hozzám fordulnak kérdéseikkel, tanácsot kérnek, pedig 2005 óta elvileg nyugdíjas vagyok. Ez annak is köszönhető, hogy egyrészt nyugdíjasként is hosszú éveket az Országos Főépítési Kollégium titkára voltam, ma is az OFK Egyesület elnöki tanácsadója vagyok. Hát igen, a főépítészek menedzselése volt az életem.

Milyennek látja a hazai épített környezet színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai építészetnek, településtervezésnek?

A hazai épített környezet színvonala igen differenciált, vannak igen magas színvonalon megépült épületek, épületegyüttesek, városrészek, de sajnos egyre több a környezetébe nem illő, nem megfelelő színvonalú épület.

Az építésügy értelmetlenül állandóan változó szabályozásával, az építésügy állami hivatalokba való áttételével a települések polgármesterei, a főépítészek kevésbé tudják befolyásolni, mi épül az adott településben pl. a műemléki belvárosban, a védett épületek vonatkozásában. A tervezők is nehéz helyzetben vannak, szinte nem is tudják követni az állandó jogszabályváltozásokat, és így sok esetben nem is tartják be azokat. Az egyes településekre elkészített Településképi Arculati Kézikönyv (TAK) – határozattal elfogadott ajánlásai – rendszerint nem érvényesülnek az épületek megvalósítása során. A nagy tömegben épülő, az építési szabályokat a lehető legnagyobb mértékben kihasználó CSOK-lakások, -társasházak igen nagy károkat okoznak a településekben a „túlépítettségük” miatt, mert nem illeszkednek a kialakult telekhasználathoz és településképhez, de azzal is, hogy tenyérnyi telekterületen a tulajdonosok „egymáson keresztül járva” csökkent értékű telek- és lakáshasználatot kapnak csak. Nagyon sajnálatos, de kevés a megfelelő, követendő példa. Nagyrészt a beruházói, befektetői szemlélet, a mindenek feletti pénzügyi érdekek érvényesítése uralják az építészetet, amit a településtervezés is kénytelen követni a hagyományos településképet megsemmisítő, romboló beruházói, befektetői igények alapján a településrendezési tervek módosítása kapcsán. Ennek példája a Dunakanyarban, Szentendrén, a Balaton körül, mindenütt fellelhető. Persze vannak jó példák is, ezt pl. a 2019-ben alapított OSSKÁR-díjra beadott pályamunkák is bizonyítják. Összességében a fentiekben említettek alapján nem vagyok elégedett az épített környezet új elemeinek színvonalával, az épített környezet alakulásával.

Hogyan látja a mai magyar településtervezők, a főépítészek társadalmi és politikai elismertségét?

Erről sem tudok sok jót mondani. Amíg a polgármesteri váltással a főépítészt is „lecserélik”, nincs mit mondani. A főépítész kevés helyen igazán a polgármester bizalmi embere, s nem évtizedekig szolgálhatja a települést a főépítész, mint volt ez valaha. Persze vannak települések, amelyek kivételek ez alól. A településtervezőkkel hasonló a helyzet, általában az kapja a megbízást, aki olcsóbban vállalja a tervezést. Régen egy adott tervezői csapat évtizedekig foglalkozhatott a településsel, annak minden részletét ismerték, így lehetett valóban jól használható településrendezési tervet készíteni, megvolt a folytonosság, a folyamatosság. Összességében a főépítészek, a településtervezők elismertsége sem szakmailag, sem politikailag nem megoldott.

XXV. Országos főépítési konferencia
díjazottak: Pányi Zsuzsanna, Horváth Gábor,
Tóth Miklós, Zábránszky Pap Klára,
forrás: www.foepiteszek.hu

Hogyan, mivel, hol kapcsolódik ki, amikor nem a szakmával foglalkozik?

Nagyon szeretjük a természetet, ami elsősorban nagy biciklitúrákat jelent. Bebarangoltuk a Duna-kanyart, a Balatont, Sopront, a Fertő tavat, Ausztria nagy részét, a Loire völgyét, a Rajna mentét, de bicikliztünk a horvát tenger partján is, valamint túrakenувél vízi túráztunk a Dunán, a Tiszán, nyáron a szentendrei Duna-ágban a Szentendrei-szigeten töltöttük a hétvégéket.

Mit jelent Önnek ez az elismerés, miről szól Önnek ez a díj?

Amikor a XXV. Országos főépítési konferencián este átadták a két Főépítési Életműdíjat és az Év Főépítésze Díjat, érezni lehetett, itt még valami történni fog. De nekem fogalmam sem volt semmiről. Amikor megkaptam a csak nekem létrehozott Főépítészekért Életműkülöndíjat, nem lehet leírni, milyen fantasztikus ünneplésben volt részem, mindenki állva tapsolt, érezni lehetett azt a szeretetet, megbecsülést, ami leírhatatlan. Ebben minden benne volt, nekem ez igen sokat jelent.

Tutervai Máttyás kérdéseire válaszolt Zábránszky Pap Klára.

INTERJÚ BÁNÁTI BÉLA ÉPÍTÉSSZEL A MÉDIA ÉPÍTÉSZETI DÍJA KAPCSÁN

Bánáti Béla

Miért éppen építész lettél, mi vagy ki indított el az építészet felé?

Azt gondolom, több családi összetevőből álló folyamat sodort az építészet felé. Anyai nagyapám ács-mester volt, gyalupad mellett, rengeteg szerszám között nőttem fel, korán megtanultam velük bálni. Az egyszerűbb anyagok természetét is kiismertem, főleg a különböző fajta fák álltak rendelkezésre, de a fémek, furnérok, vászon és kerámiák is bekerültek a barkácsolásba. Épületmaketteket, hajó- és repülőmodelleket készítettem, saját „tervek” után. Később, amikor egy ideig villamosmérnök akartam lenni, házi telefont építettünk a barátommal, de akár egy kiszuperált vekker új formába öntése is lekötött. A konstruálásban mindig örömet leltem.

A nagybátyám építész technikusként házakat tervezett, az unokabátyám jól rajzolt, ő már „igazi” építészként végzett, gyakran megmutatta a terveit, gyönyörű rajzokat az épületeiről. Vonzó példát mutattak előttem.

Mindemellett apám energetikusként részt vett sok hazai erőmű építésében, több helyre elvitt engem is. Lenyűgöztött az építések nyüzsgése, a semmiből valamit teremtetés lendülete. A középiskola elejétől fogva már nem volt kérdés, hogy milyen pálya felé vonzódom. És a sor – úgy tűnik – folytatódik: Bodó fiam szintén építész lett, ma már együtt dolgozunk.

Életutad szempontjából melyik volt a legmeghatározóbb munkahelyed, a legmeghatározóbb ember, aki hatott rád és miért? Volt-e mestered?

Az egyetemi évek alatt, úgynevezett k.k. munkákon (ezek az egyetemi tanszékek, oktatók számára szóló valós tervezési feladatok voltak) hatalmas szerencsém volt dolgozni Farkasdy Zoltán professzor mellett, aki akkor a Középülettervezési Tanszék vezetője volt. A munka közben, vagy végén gyakran mesélt a gazdag életútjáról, a Dániában töltött évekről, de hallgatóként különleges élmény volt figyelni őt tervezés, vázlatozás közben is. Ez egészen más tanulási folyamat volt, mint az oktató-hallgató kapcsolat, közvetlenebb, intenzívebb. Olyan, mint amikor az inas figyel és próbálja utánozni a mester sok év alatt kicsiszolt mozdulatait. Mesteremnek is szerettem volna választani, de sajnos a sokadik infarktusa ezt megakadályozta, az utolsó éveiben nem vállalt már hallgatókat.

Az egyetem vége felé, ahogy egyre többet tudtam az építészet összetettségéről, egyre jobban kezdett érdekelni a meglevő és az új kapcsolata, a történeti és a kortárs építészet találkozási pontjai. A diplomamunkám is erről szólt, a témám a váci egykori nagypréposti palota bővítése és múzeum-má alakítása volt.

A végzés után hírt vettem, hogy Kerényi József, aki akkor kecskeméti munkásságával már országosan ismert építész volt, és valami olyasmit művelt, ami engem nagyon érdekelt, Budapestre jött, a VÁTI IV-es, műemléki irodájának vezetője lett. Egy nap, csak úgy az utcáról, bekopogtattam hozzá azzal, hogy szeretnék nála dolgozni. Egy VII. kerületi tömbrehabilitációs pályázatot készítettek éppen, egy hétvégi „próbamunka” után felvett. A VÁTI-s öt év, a műemlék-rekonstrukciós munkák, a budapesti tömbrehabilitációs feladatok, az irodai pályázatokban való részvétel meghatározó szakmai

A fotókon a díjazott épület, a Bánáti és Hartvig új irodaháza látható.

Fotó: Bujnovszky Tamás

élmények voltak számomra. Később, amikor a Lakóépület-tervezési Tanszék vezetője lett, magával hívott külsős oktatóként, egy ideig vele és Vincze László barátommal közösen vittünk egy tankört. Én otthagadtam, azóta is tanítok a Lakótanszéken.

Mit jelent neked az építészet, mi az a zsinórmérték, ami mentén a szakmát gyakorolod, mik azok a szakmai elvek, amelyek betartása kötelező a számodra?

Egyrészt az építész alkotó ember, aki szeretné önmagát felmutatni az alkotásaiban. Másrészt mindent egy másik fél, az építtető pénzén, és annak céljai megvalósítása mellett kell elérnie. Az építész boldogulása e kényes egyensúly fenntartása mellett lehetséges, az egyéni ambíció túlsúlya a megbízások hiányát, az építtető feltétlen kiszolgálása az építészet hiányát okozhatja.

A megvalósult mű minőségéhez azonban még sokan hozzájárulnak. A szakágak, a mérnök kollégák, a tervtanácsok, a hatóságok és szakhatóságok, a kivitelező, a műszaki ellenőr és még sokan mások. Nagyon fontos, hogy az ő szerepüket és fontosságukat tisztán lássa az építész, mert őket mind a maga oldalára kell állítania a siker érdekében. Szóval, példamutatással, motiválással. Ezért az építész feladata nemcsak a ház megalkotása, hanem az egész folyamat levezénylése. A sikeres épület megvalósulásához minden fázisban jelen kell lennie.

Mindemellett az utóbbi időben, ahogyan a bolygónk egyre hevesebben reagál az emberi arroganciára – és ebben a mi szakmánk sajnos nagy szerepet tölt be –, egyre fontosabbnak gondolom a környezettudatos gondolkodást, az önmérsékletet és az egyszerűséget. A tudásunkat az egyre bonyolultabb technológiák alkalmazása helyett a természetes folyamatok megértése felé kell fordítanunk, mert az előbbiekkal nem megoldjuk, csak a bolygó egyik részéről a másikra pumpáljuk a környezeti problémákat

Milyennek látod a hazai épített környezet színvonalát, merre tart és merre kéne tartania a hazai építészetnek?

Az építészetben is azt látom, amit a gazdaság, az oktatás, a kultúra egyéb területein: nagyon nagy a szórás. Míg a csúcs egészen jól megközelíti a fejlett országok szintjét, az átlag és a tömeg állapota elég siralmas. Amíg például a skandináv országokban alig látsz igazán rossz kortárs épületet, addig nálunk gyakran siklik félre a ceruza. A nagyobb városok fontosabb középületeinél még úgy ahogy működik a kontroll (ez persze gyakran kontraproduktív is lehet), de a kis települések családi házainál már nagyon diffúz a kép.

Ennek rengeteg oka van, szerintem elsődleges az általános vizuális és formakultúra alacsony szintje. Egy dán egyszerűen nem tud a kezébe venni egy csúnya tárgyat, mert nem kap a boltban, egy idő után az igényes válik a megszokottá számára, a szeme zsigerből kiszűri a rosszat. Amíg nálunk az iskolákban a vizuális oktatás megtűrt, felesleges dolog, és gyakran nem is szaktanárok oktatják, nem várható előrelépés.

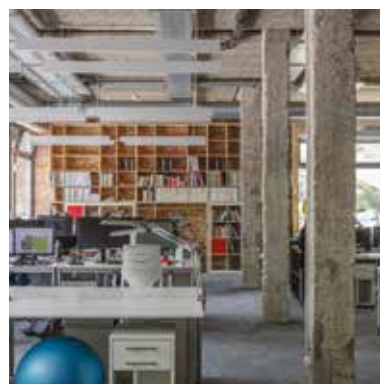
Az építészet színvonalát mindez befolyásolja. Ha az előbb említett szereplők, a hatóság munkatársai, a kivitelező, de legfőképpen az építtető ilyen általános vizuális közegben nevelkedtek, nehéz elképzelni skandináv, holland vagy szlovén színvonalú építészetet. Persze, nem szeretném magunkat sem kivonni az általános szabály alól: az építészek általános szakmai színvonala is csak egy jó bázisról tud egy jó felsőoktatásban magas szintre jutni.

Hogyan látod a mai magyar építészet, az építészek társadalmi elismertségét?

Amikor mi felvételiztünk az egyetemre, az akkori maximális, 20 ponttal és egy nagyon jól felkészült rajztudással lehetett bejutni. A felvételi értesítő után napokig a föld felett jártam, azt se bántam, hogy elvisznek katonának. Aztán a rendszerváltástól kezdve fokozatosan az építészet egyre inkább a gazdaság kiszolgálására hivatott szolgáltatássá kezdett válni. A gazdaságosság, a hatékonyság érvei alatt az építész egyre inkább beszorult ebbe a szolgáltató szerepbe.

Emellett az elmúlt évtizedekben általános tendencia a társadalomban a szakmai tudás fokozatos háttérbe szorítása, a mindenki mindenhez ért hozzáállás, amivel szemben a mi szakmánk a látszólag könnyen kiismerhető funkcionális és esztétikai tartalom miatt kissé védtelen. Egy statikussal senki sem mer leállni vitatkozni, jól végezte-e a dolgát, mert a ház összedülhet. De hogy kinek mi az árnyos vagy a szép, és mi a helyes funkcionális kapcsolat, sokak számára jóval vitathatóbb. Mindez az elmúlt húsz évben sokat amortizált az építészet presztízsén.

Szóval azt gondolom, nem állunk jól, de az utóbbi időben elmozdulást látok a holtpontról. Mindenesetre reményt ad, hogy a BME-n hosszú idő után újra az Építész Karra való bejutáshoz kell a legmagasabb pontszám.

Fotó: Bujnovszky Tamás

Fotó: Bujnovszky Tamás

Van-e olyan hely, olyan épület, amelynek megtekintése, megismerése szerepel a bakancslistádon?

Sok helyen jártam már a világban, de nem láttam minden épületet, ami sokra tartok, és jó lenne megnézni. Talán furcsán hangzik, de mégsem ezek vonzanak igazán, hanem a természeti környezet. Az épületeket inkább meg tudom érteni tervek, látványok alapján, de a természet szépségét, az elemek erejét csak minden érzékszervünkkel, élőben tudjuk átélni. Ebből pedig végtelen a látnivalók sora.

Hogyan, mivel, hol kapcsolódsz ki, amikor éppen nem tervezel?

A zene mindig kikapcsol, gyerekkorom óta játszom gitáron, de órákat tudok tölteni a Youtube-on is koncertek nézésével, hallgatásával, új zenék tanulásával.

Olvasásban mindenevő vagyok, de legszívesebben az ember és az állatok viselkedésével, biológiai és mentális működésével kapcsolatos ismeretterjesztő írásokat olvasom.

A sport mindig is fontos volt számomra, a foci a társaság miatt, az egyéni sportok a kondíció, az egészség megőrzése érdekében.

Évente kétszer néhány építész barátommal külföldi motoros túrákra indulunk a környező országokba, ilyenkor a városnézés, az épületek mellett a természet megismerésére is jut idő.

No és persze van a körülöttem levő nagyobbacska család, ami gyakran a fentiek elé kerül a sorrendben. A velük töltött idő, a családi események, kirándulások adják igazán azt a feltöltődést és háttérrel, ami nélkülözhetetlen a hétköznapi megpróbáltatásainak leküzdéséhez.

Mit jelent neked ez az elismerés, miről szól neked ez a díj?

A Média-díj a szakmai média és a közönség visszajelzése a munkánkra egy adott pillanatban, az ő szemszögükből, ami részben van átfedésben egy építészektől álló szakmai zsűri véleményével, de azért elég széles spektrum.

Izgalmas játék volt a kommunikációs felkészülés és a prezentáció összeállítása, egy tömör üzenetben megfogalmazni, miért is lett az épület olyan, amilyen, és maga az előadás is nagy élmény volt.

A díj örömteli visszaigazolás, hogy jó úton járok. Jólisik egy pillanatra megállni a rohanásban, körülnézni és ünnepelni, aztán feltöltődve az élményekkel új feladatok után lehet nézni.

HARTVIG LAJOS ÉPÍTÉSZ GONDOLATAI A MÉDIA ÉPÍTÉSZETI DÍJA KAPCSÁN

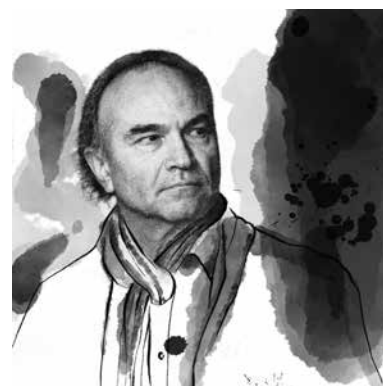
A matematika, a zene, a fizika és a képzőművészet együttes vonzása fordította figyelmemet az építészetre. Ma is meggyőződésem, hogy az építész egy lehetséges attitűdje ezekről a területekről táplálkozhat, és lehet alapja egyfajta érzékenységnek és strukturált gondolkodásnak. Ma még hozzátenném a társadalmi szerepvállalást, mint lényegi aspektust, de kezdetekkor ez még nem merült fel bennem.

Pályám indulásakor szerencsém volt, sok valódi alkotó és gondolkodó építéssel hozott össze a sors mind az előttem járó, mind a velem egyvívású korosztályokból. Legtöbbet mesteriskolai mestereimtől és munkahelyi vezetőimtől, Reimholz Pétertől kaptam mind építészeti, mind emberi téren. Az a szakmai közeg, ami számomra a legfontosabb, legmeghatározóbb volt és lesz, az az iroda, az alkotóműhely, ahol 25 éve dolgozom, és ahol azoktól a csodálatos kollégáktól tanulom a legtöbbet, akiknek a vezetője vagyok. Mindenkitől kapok valami impulzust, valami különleges üzenetet, felejthetetlen gondolatot, és azt remélem, hogy ezeket az értékeket valamiképpen nyomokban én is viszonozni tudom. Olyan kreatív közeg létrehozására törekszünk, ahol a csapatban jelen lévő alkotóerő nem csupán összeadódik, hanem összeszorzódik. Ugyanilyen fontos terep számomra az egyetemi oktatói munka, a fiatalok gondolkodásának, rutinpályák nélküli alkotásának megfigyelése és segítése.

Az építészethez való kapcsolódásom primer módon az önkifejezés vágyából eredeztethető. Az építész önkifejezési lehetőségei nem vethetők össze egy képzőművészével vagy zenészével, bár azt hiszem, sokkal több a hasonlatosság, mind hinnénk első látásra. Minden alkotásnak kell rendelkeznie egy olyan belső koherenciával, ami tartalmazhat szubjektív elemeket, de alapvetően olvasható a külső szemlélő számára. Ez a belső összetartó erő teszi az alkotást alkotássá, műfajtól függetlenül, de mindenfajta doktriner erőszakosság nélkül.

„Tiszteld azt, aki keresi az igazságot, kerüld azt, aki megtalálta.”

A művész, a zenész művét a társadalmi folyamatoktól elvonatkoztatva alkotja meg és aztán próbálja integrálni a közgondolkodásba, az építész alkotása pedig irányított közösségi gondolkodás eredménye. Ebből kifolyólag az építész, ha akarja, ha nem, valamiképpen társadalmilag elkötelezett, és a felelőssége is sokszoros. A világ karbonkibocsátásának 35%-áért az épületek felelősek, ezen belül 11%-ért maguk az építkezések okolhatók. Ma ez az a tény, amin az építészeknek nagyon sokat kell gondolkodniuk és saját megoldásokat kínálni a laikus világnak, mert ezt nem fogja helyettük megol-

Hartvig Lajos

A fotókon a díjazott épület, a Bánáti és Hartvig új irodaháza látható.

Fotó: Bujnovszky Tamás

dani senki. Szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy a világ akkor lesz a legfenntarthatóbb, ha nem épül semmi, vagy a jelenleginél jóval kevesebb, át kell tehát gondolnunk életmódunkat, igényeinket, jövőképünket és ki kell alakítanunk azt a stratégiát, ami az építést, az építés szerepét gyökeresen átértelmezi, és más megvilágításba helyezi. Mit tesz az építész azért, hogy alkotása a lehető legkisebb lábnyomot hagyja maga után? Először is alaposan tanulmányozza, mik a lehetőségek, azután pedig vizsgálja meg saját tevékenységét, és jelölje ki a kivezető irányokat, majd győzze meg környezetét jövőképe helyességéről.

„Építész vagyok. Nem érvelek, hanem elmagyarázom, miért van igazam.”

A mai hazai építészeti színvonal a tempósan zárkózik fel Európához annak minden pozitív és negatív vonatkozásával együtt, és itt nagyon sok árnyalatot kell megkülönböztetnünk. Ha az építészetet mint tárgykultúrát tekintjük, a privát fejlesztésű konzumépítészeti irodaépület- és kereskedelem-funkció-csoportja pont olyanná fejlődött, mint bárhol máshol Európában, aminek egy csomó ellenérzés mellett véleményem szerint lehet örülni. Lakóépületek terén elmondható, hogy kialakult egy bizonyos értelemben professzionális fejlesztői réteg, amely azonban megrendelőként nem képes kanonizálni a piaci igényekre nyújtott építészeti válaszokat, ezért nem alakultak ki azok a lakóháztípusok, amikre pedig nagy szükség volna.

Roppan nagy gond, hogy Európával szemben az állami beruházások nagy része pályázat híján kikerül a szakmai diskurzusból, és elveszíti a lehetőséget a szakma pozitív stimulálására. Az építészetről három különböző, magát érvényesnek tekintő narratíva él párhuzamosan a párbeszéd legkisebb igénye vagy lehetősége nélkül: a politikai, a szakmai és a laikus közgondolkodás. Ideális esetben a politika a szakmával nyilvános vitában egyeztetve jut a közösségnek megfelelő döntésekre, aminek helyességéről az ebből következően magas színvonalon megvalósult épületek győzik meg a közvéleményt. Ma Magyarországon a politikát nem érdekli, mit mondanak az építészek, nincs igény olyan konszenzusra, aminek láttán az utca embere azt gondolhatná, hogy valami felé tartunk. Nincs egyetértés abban, hogy mit tekintünk értéknek az építészeti múltban, főleg a közelmúltban, de ez még a kisebbik gond. A nagyobbik az, hogy a fenntarthatóság kérdésében tyúklépésekben haladunk előre, holott itt a politika jóval aktívabb és elkötelezettebb szerepvállalása nélkül az építészek nagyon nehéz, sőt hálátlan szerepbe kerülnek. Feladatuk, hogy edukálják a megbízót, akár állami, akár privát, bírják rá, hogy fenntarthatósági okokból, egyébként pedig merő jófejségből költsenek jóval többet egy négyzetméter épületre anélkül, hogy ezt akár a piac, akár a közmegegyezés bárhogy tolerálná. Túl nehéz feladat állami támogatás nélkül, és nem is tartunk vele sehol. A közös vízió hiánya miatt fényvégre vagyunk a valódi, konszenzuális megoldásoktól, ami kétoldali megbetegedéseket okoz. Az építészek megmaradnak abban a saját maguk által évtizedekkel ezelőtt létrehozott, társadalmi kötődések nélküli légüres térben, ami minden, csak nem értelmiségi szerepvállalás. A politika pedig teszi, amit szokott, a társadalmi csoportok értékalapon történő megosztását. Ez azonban nem igazán sikerül; az építészek mindenekelőtt építészek, nem jobboldaliak vagy baloldaliak.

Fotó: Bujnovszky Tamás

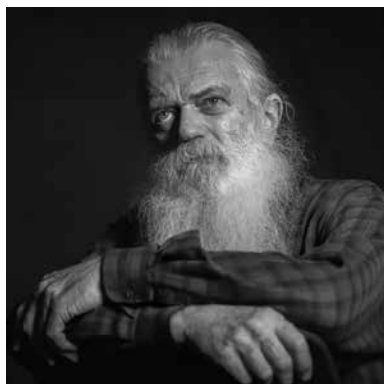
Jó lenne, ha volnának ikonikus, „Landmark”-értékű épületeink, amikre mindig is vágytunk, ami van Párizsnak, Londonnak, Sidney-nek és másoknak. Az építészet sűrűje azonban nem ez, hanem a belvárosi társasház, amiből a legtöbb épül, és ami a legfőképpen tanácstalan. Tervezését nem oktatják a Műegyetemen, a tervező újból és újból az üres skiccpauz magányával szembesül, amikor nekifog a tervezésnek, mindannyiszor nulláról, követhető kortárs tradíciók nélkül. Szeretjük emlegetni a nagy európai sztárépítészek történelemformáló alkotásait, de nem vagyok benne biztos, hogy elég mélyre fúrunk az átlagos dán vagy holland szociális lakónegyedek értékeinek megismerésében.

Idén abban a megtiszteltetésben volt részünk, hogy irodánk elnyerte a Média Építészeti Díjat. Azért gondolom fontosnak, mert azt gondolom, hogy az épület nem pusztán építészeti értékei okán kapta az elismerést, hanem építészetén túlmutató üzeneteiért is. Ezek az üzenetek pedig a fenntartható, körkörös építészetről és annak jelentőségéről szólnak, azt remélve, hogy viselkedésmintaként is értelmezhetők.

NAGY BÁLINT ÉPÍTÉSZ (1949–2022)

Fotó: Cseke Csilla – MTI

Nagy Bálint

Érdemeit 2002 és 2021 között 15 jelentős Állami Díjjal ismerték el, melyek a következők:

- 2002 Ybl Miklós-díj
- 2002 Europa Nostra-díj (a Kodály körönd épületeinek homlokzatfelújítási terveit) – a tervekhez szükséges felmérések a Halas Istvánnal közösen kifejlesztett orthofotó-eljárással készültek
- 2005 a Lengyel Külügyminisztérium és Gdańsk városának Szolidaritás Érdeme
- 2005 Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztje
- 2008 Budapestért Díj
- 2012 Fehér Rózsa-díj
- 2013 Podmaniczky-díj
- 2015 Reitter Ferenc-díj | a FUGA Budapesti Építészeti Központ részére
- 2015 a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia Építőművészeti Osztálya felvette rendes tagjának
- 2017 Molnár Péter-emlékdíj
- 2018 Reitter Ferenc-díj
- 2018 Perika-díj
- 2019 Sivatagi Körözsza Díj
- 2019 Ezüst Ácszeruza Díj
- 2021 Kossuth-díj

Látható, hogy személyének szakmai kisugárzása a megfelelő szintű döntéshozókhoz is eljutott.

Nehéz olyan ember életét összefoglalva elemezni, aki önmagáról is számtalan történetet, esetet tart nyilván, melynek eredője szakmánk, életformánk, létünk alapja az építészet. Ez számomra abból is nyilvánvalóvá vált, hogy ahányszor találkoztunk, mindig kissé más ember benyomását keltette, attól függően, hogy honnan esett rá fény vagy az árnyék.

Legutóbb január 20-án kettesben töltöttünk egy órát, előre pillantva építészetünk társadalmi jelenlétéről és a FUGA jövőjéről cserélve gondolatot. Láttam ugyan, hogy Bálint nincs túl jól, de gondolataink, úgy tűnt, kissé feltöltötték, ám sajnos nem eléggé!

Szegeden 1949-ben látta meg a napvilágot, ami genetikájában meglapuló, meg nem alkuvó személyiséget keltette életre, és véleményem szerint élete végéig elkísérte.

A szegedi, debreceni, budapesti technikumok, főiskolák sorát végigjárva többek között dolgozott az IPARTERV-ben, a LAKÓTERV-ben, a VÁTI-ban a korszak kiváló építészei mellett. Ugyanakkor ars poeticáját a cél saját maga által kijelölt úton való megközelítése jelentette az alábbiak szerint:

„...nem vagyok építész, nem tervezek, a beruházási környezettől nem függök, megbízóval, kivitelezővel nem harcolok, nem ismerem az e-engedélyezés, naplózás, művezetés szabályait, de amióta az eszemet tudom, építésznek készültem, az életemet az építészet töltötte ki, csak ehhez képest tudom meghatározni magam...”

Az építészet jelentősen összefügg a társadalommal, így Nagy Bálint „kitekintése” a politikára egyéniségének karakterisztikus tulajdonságai közé tartozik.

Építésztervezői tevékenysége mellett közéleti és kultúraszervező aktivitása a rendszerváltás korának fontos személyei közé emelte. Alapító tagja a Szegényeket Támogató Alapnak (SZETA), valamint a BESZÉLŐ című szamizdat folyóiratnak.

1979-től aktív ellenzéki tevékenység miatt saját nevén nem dolgozhatott, többek között ezért is töltött néhány évet külföldön, így 1983–1984-ben Franciaországban, 1987–1990-ig az USA-ban.

Munkáságára az is jellemző, hogy a kétkezi munka sem állt messze tőle. Ácsként, kőművesként is tette a dolgát, miközben egyre közelebb került ismét a tervezéshez. 1991-ben megalapította az N&n építészirodát, 2001-ben az N&n Galériát, 2003-ban az N&n Galéria Alapítványt.

Ezek a létesítmények már tökéletesen tükrözik Bálint szerteágazó érdeklődését és mondanivalóját.

A Budapesti Építész Kamara Elnöksége 2009-ben megnyitotta a FUGA névre keresztelt Építészeti Központot. A vezetői posztra kiírt pályázat jelentkezői közül egyértelműen Nagy Bálint került kiválasztásra – nem véletlenül. Ismert volt galériszervező munkája az N&n Galéria működése kapcsán, ahol a gazdag építészzakmai profil mellett a képzőművészet, a zene, a film, az irodalom is helyet kapott.

A FUGA elindítása igen jelentős hiánypótló szerepet tölt be az építészet közéleti jelenlétének bemutatásában.

Nagy Bálint évtizedek során kialakult ismeretségi rendszere, kapcsolati hálója tette lehetővé, hogy a FUGA-ból a kultúra minden ágával foglalkozó befogadó intézmény váljék. A változatos programok értékének híre hamar terjedt, így beteljesült az a közvetítői szerep, amely a szakma és a társadalmi nagyközönség közötti űrt sikerrel töltötte ki. (Havi 30–35 program, heti 1000–1500 látogató, évi 300–350 esemény.)

Nagy Bálint személyében egy olyan építészről búcsúzunk, aki szakmánkat az épülő falakon kívül is úgy tudta bemutatni a társadalomnak, hogy a szemlélő, a rendezvény résztvevője indirekt módon épült tudatilag, érzésvilágában fejlődve, miközben magát jól érezte és nem érezte úgy, hogy „kioktatják”.

Fiatalkori manualitása a kiállítások elkészítésében remekül kamatozott. A tervekben megjelenő építészeti, képzőművészeti alkotások között lezajló irodalmi, zenei események karakteres példái az említett indirekt tudatizlés-formálásnak.

A Kossuth-díjat 2021-ben még egészségesen vette át, ám ezt követően súlyos betegsége nagyon gyorsan megfosztott minket kiváló egyéniségétől.

Gyászolják gyermekei: Anna, Luca, Flóra, Ilka Janka, Soma Miksa, Milán, Sára, családja, hozzátartozói, barátai és mindazok, akiknek nevében pályatársként búcsúzom tőle!

Nyugodjon békében!

MAROSI MIKLÓS ÉPÍTÉS (1942–2021)

Leírni, kimondani is nehéz: életének 79. évében elhunyt Marosi Miklós Széchenyi-díjas építész. Mi nap még velünk volt, dolgozott, szervezett, jobbította a hont, a magyar építészet ügyét. Tervekről, feladatokról beszélt, s hogy találkozunk a Magyar Építészeti Múzeum-pályázat zsűrijében. Nem így történik...

Marosi Miklós Miskolcon született, a Földes Ferenc Gimnáziumban érettségizett. Műegyetemi évei után a Hallgatói Tervező Irodában, a Posta Tervező Irodánál, majd 1970-től a KÖZTI-ben tervezőként, majd műteremvezetőként, stúdióvezetőként dolgozott. A több mint fél évszázad alatt túlnyomórészt középületeket tervezett, egyedi hangvételű munkái mindig a feladathoz, helyhez és helyzethez viszonyultak. Rugalmassága, virtuóz megoldásai, a környezettere reagáló kompozíciói a teremtő alázatból, az új szellemiségre nyitott, biztos polgári műveltségéből és tehetséggel áthatott tisztes munkavégzéséből fakadtak.

Mesterei Hofer Miklós, Farkasdy Zoltán, Jánossy György és Zalaváry Lajos voltak. Az irántuk való tisztelet tettekben is megnyilvánult: Zalaváry-émlékkonferenciát szervezett a Vigadóba, Hofer miskolci kilátójának revitalizációterveit készítette műterme 2019-ben. A sors az egészségügy területére irányította: nemzetközi és hazai pályázatokon nyerte el tervezési munkáit, s lett a magyar kórházépítés megkerülhetetlen doyenje. A kecskeméti Megyei Kórház (1980), a budapesti Nyírő Gyula Kórház (1988), a szegedi SOTE klinikai tömb (1989) vagy az Uzsoki Kórház manuális tömbje Budapesten (2001) kivíta mind az építész, mind az orvosi szakma elismerését. A budapesti Corinthia Grand Hotel (2002) tervezését kétfordulós nemzetközi pályázaton nyerte el, a munka során a nagykörúti homlokzatot eredeti pompájában állította vissza, alaprajzi rendszerében követve az eredeti tervet. Míg ennél a tervnél a századforduló értekeinek felmutatásával, úgy a budapesti SOHO Hotel (2008) épületénél a szűkre szabott környezetben frappáns gondolat mentén egyedi stílusban oldotta meg a feladatot. Jellemző szemléletére az óbudai Új Udvar Bevásárlóközpont (1998) épülete, mely egyszerre simul bele léptékével a hagyományos környezetbe, ugyanakkor részletei, megfogalmazása igazi kortárs építészetet jelenítenek meg. Műtermének nagy munkája az Operaház számára revitalizált Eiffel Műhelyház tervezése volt, az extrém feladatot – mozdonyjavító csarnok funkcióváltását – a tőle megszokott szaktudással, az alapstruktúra továbbfejlesztésével, a részletek és kapcsolatok pontos kidolgozásával elegánsan oldotta meg: visszaállította a századforduló ipari építészeti remekét, kihasználva annak térarányait derűs és felemelő atmoszférát teremtve az enteriőrben.

Marosi Miklós a mai magyar építész nagy műveltségű alkotója volt. Birtokában volt a művészettörténet teljes ismerete, a 20. század második felének funkcionalista szemlélete, s ebből a tudásból merítette konkrét helyre és igényre kialakított ideáit. Marosi Miklós élete során számos elismerésben részesült: 1980-ban a Munka Érdemrend ezüst-, majd 1995-ben aranyfokozatát vehette át, 1981-ben Ybl Miklós-díjat, 2005-ben Príma-díjat, 2013-ban Széchenyi-díjat kapott. A tervezés mellett 1975-től vállalt szerepet az építészettanításban, később tervtanácsokban, a Magyar Építész Kamara és a Magyar Építőművészek Szövetsége bizottságainak munkájában, a Magyar Építőművészet folyóirat szerkesztőbizottságában, a Magyar Művészeti Akadémia elnöki testületében és különböző szakmai csoportokban. Tevékenységét mindig a párbeszédre való törekvés jellemezte. Személyisége, karaktere okán mindenkivel megtalálta a hangot, s ezáltal értékeket, gondolatokat tudott egy irányba terelni a szakma jószolgálati követeként. Amint építészetében, úgy szakmai és közéleti tevékenységében is a harmóniára, a komplexitásra, a széttört egész helyreállítására törekedett. A polgári műveltség, a munka feltétlen tisztelete, a nyitott érdeklődés, a derű és felelősségérzet, a környezeti érzékenység arányos és elegáns elegye, komplex szemlélete minden tevékenységét áthatotta.

A Magyar Művészeti Akadémia tagságát tartotta pályafutása legnagyobb elismerésének. Az Építőművészeti Tagozat akadémikusai 75. születésnapjukon egy rövid, tömör „Üzenet” könyvet állítanak össze. Marosi Miklós nem szeretett nagy szavakkal, széles gesztusokkal kommunikálni, könyve végén így fogalmaz: „Nem kívánok üzenni az utódoknak! Végezze mindenki hittel, tisztességgel, maximális energiabevetéssel a maga választotta szép élethivatását.”

Isten áldjon, drága mester!

Turi Attila
építész,

a MÉK alelnöke,

a MMA Építőművészeti Tagozat vezetője

Fotó: Nyirkos Zsófia/MMA

Marosi Miklós

NEM KÍVÁNOK ÜZENNI
AZ UTÓDOKNAK!
VÉGEZZE MINDENKI HITTEL,
TISZTESSÉGGEL, MAXIMÁLIS
ENERGIABEVETÉSSEL
A MAGA VÁLASZTOTTA SZÉP
ÉLETHIVATÁSÁT.

Elhunyt kollégák, pályatársak

Ágó Mátyás József 1955–2021	Kovács Bálint József 1944–2021
Apró László Károly 1954–2021	Kovács Lajos 1964–2021
Arató György 1952–2021	Kovács Sándor 1955–2021
Asztalos Kálmán 1940–2021	Lakatos Veronika 1978–2021
Balázs György 1933–2021	Macskásy Attila 1937–2021
Balázsné Lukátsy Katalin 1940–2021	Marosi Miklós 1942–2021
Balogh Béla 1959–2021	Molnár Henriette 1968–2021
Battancs József Antal 1942–2021	Molnár Pál 1932–2021
Burányi Endre 1955–2021	Moór Mátyás 1953–2021
Dávid György 1944–2021	Nagy Balázs 1944–2021
Dercsényi Pál 1942–2021	Németh Sándor 1955–2021
dr. Hatos Ágnes 1964–2021	Oláh Imre 1932–2021
dr. Lados Mihály 1961–2021	Pap László 1955–2021
dr. Sándor Pál 1938–2021	Papp Nándor 1952–2021
Dr. Szilágyiné Viczai Erzsébet 1949–2021	Pataki Ibolya 1955–2021
dr. Szöllősi Béla 1965–2020	Péchy György 1948–2021
dr. Takács Sarolta 1933–2021	Perczel Anna 1942–2021
dr. Váradi Tibor 1932–2021	Petrilla Péter 1941–2021
Dudás Sándor 1939–2021	Ráday Mihály 1942–2021
Duró Imréné 1936–2021	Sallai Gábor 1959–2021
Eged József 1929–2021	Sárdi János 1948–2021
F. Rados Márta 1931–2021	Sipos Anna 1933–2021
Fejes Mária Anna 1931–2021	Sisa Béla 1942–2021
Gál György 1938–2021	Szabó István 1961–2021
Galambos István 1959–2021	Szalay Ákos 1956–2021
Gara Zsigmond 1935–2021	Szász István László 1953–2021
Gáspár Lászlóné Keresztury Anikó 1936–2021	Szebeni András 1940–2021
Geiger József 1949–2021	Thurzó G. István 1948–2021
Gergely István 1930–2021	Tomay Tamás 1948–2021
Gőczey András 1950–2021	Tóth László Ferenc 1952–2021
Henger János 1949–2021	Tölly Tivadarné 1936–2021
Hocsák Róbert 1948–2021	Török Antal 1957–2021
Hufnagl Lóránt 1938–2021	Török Ferenc DLA 1936–2021
Imre Kálmán 1941–2021	Turzó Gábor 1948–2021
Jávor Endre 1945–2021	Valiskó János 1928–2021
Jenei Béla 1948–2021	Varga Ákos 1950–2021
Kálmán János 1935–2021	Vári Jenő 1950–2021
Kása Miklós 1967–2021	Vigh Ferencné 1946–2021
Kelemen Antal 1941–2021	Vörös Gábor 1956–2021
Kenyeres Róbert 1966–2021	Zákány Sándor 1944–2021
Kenyeres Sándorné 1943–2021	Zétényi Zsófia 1954–2021
Kertész Zsuzsanna 1983–2021	Zórity Tamás 1962–2021
Király Noémi 1969–2021	
Knapcsék Béla 1947–2021	
Komlósi Mihály 1959–2021	

**Tisztelettel adózunk emléüknek,
életműyüknek!**

Imre Makovecz
Szentek és kárhozottak temploma
Esztergom 2003 július

ÉPÍTÉSZ ÉVKÖNYV 2021

FŐSZERKESZTŐ

Tutervai Mátyás
a Magyar Építész Kamara alelnöke

FELELŐS SZERKESZTŐ

Dér Andrea

SZERKESZTŐSÉG

Magyar Építész Kamara
H-1088 Budapest, Ötpacsirta u. 2.
www.mek.hu
SZERKESZTOSEG@MEK.HU

FELELŐS KIADÓ

Magyar Építész Kamara
dr. Hajnóczi Péter elnök

Készült

a Publicitas Art Media Kft. gondozásában
H-1021 Budapest, Tárogató út 26.
Ügyvezető: Nagy Ibolya
ibolyan@publicitasart.hu

ISSN 1585-9223

PLANET
PASSIONATE

We are Planet Passionate

Kingspan's stated Mission is to accelerate a **net zero** emissions future with the **wellbeing** of people and **planet** at its heart.

"Planet Passionate" is our ambitious 10-year global sustainability strategy that aims to impact on three big global issues: **climate change**, **circularity** and **protection of our natural world**.

Carbon Footprint

7.2 million

tCO₂e emission in 2021

Recycled Materials

843 million

Recycled Plastic
Bottles in 2021

Water Conservation

45 billion

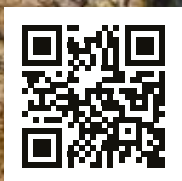
litres of rainwater

Natural Light

9 billion

Lumens of natural light
creating capacity

Scan to learn more
about our goals
and achievements

POWERED BY
QuadCore
TECHNOLOGY

Kingspan